

avustustakaan pyytää koska se ei riitä että ilmoitetaan, sillä jos lupaa ei hankita niin ei ole järjestöillä tilaisuutta vastustaa onnistumatonta lakkoa. Me olemme kyllä koettaneet auttaa sellaisiakin lakkoja, joita on alettu omalla luvalla. Jos he ovat voittaneet tai hävinneet, niin se on heidän oma asiansa.

Heikkilä: Puoluehallinto on menetellyt Tampereen lakkolaisia kohtaan väärin. Puoluehallinto ei ole muihin lakkoihin nähden tehnyt mitään, mutta tähän se antoi 2500 markkaa. Monia marttyyreja on muualla langennut ijankaikkiseen kadotukseen ilman että ovat puoluehallinnolta saaneet penniäkään. En hyväksy puoluehallinnon menettelyä tässä asiassa.

Toimintakertomus tässä kohden hyväksyttiin sellaisenaan ja rahapuoli meni raha-asiainvaliokuntaan. Kun ei puoluehallinnon myöntämää rahaa vielä oltu asiaan käytetty, hyväksyttiin se vastaisuudessa asian hyväksi käytettäväksi.

Kohta N:o 10 hyväksyttiin keskustelutta.

Kohta N:o 11. Puoluehallinnon toiminta asiassa hyväksyttiin, mutta kun puoluehallinnon myöntämästä rah summasta on jo osa käytetty, menee asia raha-asiainvaliokuntaan.

Kohdat N:o 12 ja 13 hyväksyttiin keskustelutta.

Kohta N:o 14. Kohta hyväksyttiin keskustelutta. Sirola huomautti että nuorisoseuratyön tärkeys on puoluehallinnossa kyllin oivallettu ja komitea asian hyväksi työskentelemään asetettu. Otettakoon vakavaksi velvollisuudeksi perustaa sosialistisia nuorisoyhdistyksiä.

Kohdat 15, 16 ja 17 hyväksyttiin keskustelutta.

Kohta N:o 18. Hyväksyttiin sellaisenaan. Eräs edustaja huomautti, että Kurikka olisi ollut kutsuttava ja neuvottava, ettei hän olisi erehtynyt.

Sirola: Kurikka on siksi vanha mies että olisi ollut turha vaiva puoluehallinnolle ruveta häntä koulumestaroimaan. (Naurua).

Kohta N:o 19 hyväksyttiin kiitoksella.

Kohta N:o 20. Kosonen: Minä tulen huudattamaan itseni alas. Niistä agitaattoreista, jotka suurlakon jälkeen ovat nousseet puhujalavoille, olen tullut siihen käsitykseen, että jako agitaattoripiireihin on ollut ennen aikainen. Tämä asia täytyy tulla järjestetyksi paremmalla kannalla. Totta kyllä että puhujista on ollut puute, mutta puhujan täytyy olla varma, mistä puhuu eikä tulla lavalle yhtä ja toista palttua puhumaan ja puoluetta vahingoittamaan. Agitaattoreilta on vaadittava muutakin ei vaan suuta.

Sirola: Agitatsioni-piirijako oli aineellinen välttämättömyys, sillä kun eri kaupunkeihin syntyy agitatsioonivaliokuntia ja nämä rupesivat lähettämään agitaattoreita ympäristölleen niin täytyihän vetää rajoja. Sitte niitä on esiintynyt kaikenlaisia puhujia pitkin talvea, mutta kylläpä niistä on varoitettukin. Minä pelkään että tästä on varsinaisille agitaattoreille ollut haittaakin. Kun joka puolelta saapui puhujien pyyntöjä, niin täytyihän jotain tehdä, eihän niitä muu käskenyt hankkimaan kuin toiminta, niitä tarvittiin . . . 10, 20 tilapäistä puhujaa oli valmiina lähtemään joka piirissä, mutta nekään¹ eivät riittäneet. Eikö agitaattorien toimintaa koetettu puoluehallinnon puolelta valvoa niin paljon kuin mahdollista? Vai mitä Kosonen tarkoitti? Kun joka paikkaan pyydettiin puhujia, olisiko pitänyt jättää kaikki sikseen. Se oli fyysillinen, se oli ruumiillinen välttämättömyys, että niitä piti hankkia. Pyydän tässä lukea erään kirjelmän, joka talvella lähetettiin kaikille agitaattoreille (luki sen kohdan kertomusta).

Kosonen: Se oli paperilla. (Koiruutta).

Sirola: Sieltä se koetettiin siirtää ihmisten sydämiin. Me olemme kaikki saaneet kehityksemme paperin avulla, lukemalla. (Voimakasta hyväksymistä).

Tehtiin kysymys miksi ei Karkun alapiirille annettu avustusta agitaattorin palkkaamiseen.

Sirola: On päätetty ettei alapiirille myönnetä ennenkuin piirikokous pitää sen tarpeellisenä. Kun puolue on jaettu piireihin, niin kukin piiri itse pitää huolta alapiireis-

tään. Ainoastaan Forssan piirille on myönnetty 25 markkaa kun Hämeenlinnan piiri johon se kuuluu, sitä pyysi.

Kohta hyväksyttiin sellaisenaan.

Kohta 21. Hyväksyttiin keskustelutta.

Kohta 22. Yrjö Sirola: Paitsi tässä lueteltuja tehtäviä, on N:o 10, »Miksi kirkko on eroitettava valtiosta» ilmestynyt. Painos on näistä ollut 5, ja 10,000. Suurlakko-ohjeita meni yli 30,000. Puoluehallinto on antanut tehtäväksi lentokirjasen, jossa selvitetään puolueen ohjelmaa. Puolueen tilastoa on painettu 5,000, niistä 3,000 liitettäväksi tämän kokouksen pöytäkirjaan.

Kirves: Olisi tulevaisuuteen nähden hyvä päättää että yhdistykset hommaisivat kirjastoihinsa puolueen kustantamia kirjoja. Olisi tehtävä niin, että kirjaset olisivat samankokoiset, joten niitä voisi sitoa yhteen eikä niinkuin nyt usein ne ovat niin eri suuruutta, joten tuommoisia pikkukirjoja ei voi sitoa samoihin kansiin ja muuten ne eivät niin hyvin säily.

Sirola: Se on johtunut säästäväisyys-syistä. Kirjat ovat eri aikoina painettu ja ei niitä painatettaessa ole pidetty silmällä niiden kokoa, vaan miten ne tulisivat halvemmaksi. Muuten kyllä hyvä huomautus.

Ehdotan että raha-asiainvaliokunta voisi ottaa harkittavakseen voitaisiinko myöntää rahaerä sitä varten, että tulevaisuudessa voitaisiin puolueen arkistoa lisätä. Näin ollen on sen kartuttaminen ollut vaikeaa.

Ehdotus ja tämä kohta kertomuksessa hyväksyttiin.

Kohta N:o 23. Sirola: Huomautti kanslian nykyisistä puutteellisuuksista. Vastaisuudessa tullaan korjaamaan. Pidetään myöskin kanslian tehtävistä päiväkirjaa. — Kohta hyväksyttiin.

Tällä tavalla oli kokonaisuudessaan hyväksytty puoluehallinnon toimintakertomus.

Puolueen tilit.

Perttilä: Nyt tulisi tilien tarkastus. Tampereella ei valittu tilintarkastajia. Forssan kokouksessa valittuja ei ole

saatu käsille muita kuin yksi. Ehdotti että raha-asiainvaliokunta saisi tehtäväkseen tilien tarkastamisen.

Ehdotus hyväksyttiin ja valittiin raha-asiainvaliokuntaan lisäksi V. Viitanen Viipurista ja E. Viljanen Tampereelta.

Kirje Boldfilta.

Herra Boldfilta saapui seuraava kirje:

Pyydän kohteliaasti että minulle sallitaan tilaisuutta käyttää puheoikeutta Puoluekokouksen keskustelussa Punaisista kaarteista ja sitoudun esiintymään tyyneesti.

Kunnioituksella

Jean Boldt.

Pysytään entisessä päätöksessä.

Laulettiin työväen marssi ja hajaannuttiin päivällislo-malle.

Kokous klo 3 j. p.p.

Laulettiin „Proletaarilaulu”. Luettiin saapuneita terveh-dyksiä.

Puolueen uudesti järjestäminen.

Otettiin ensiksi alustavaa keskustelua puolueen uudesti järjestämisestä. Asian alusti *Yrjö Sirola* seuraavasti:

Viipurin kokouksessa v. 1901 hyväksytyt puoluesäännöt ovat tehneet tehtävänsä, palvelleet aikansa ja saavat mennä. Ne ovat käyneet liian ylimalkaisiksi eiväkä anna riittäviä ohjeita puolue toiminnan järjestämisestä. On, etenkin parina viime vuonna, käynyt selville, että puolueemme tähänastinen jär-jestely ei ole vastannut tarkoitustaan. Tämä on huomattu varsinkin viime talvena, kun puolueeseemme on liittynyt eri-laisia järjestöjä, niin että kun olisi määrättävä puolueen toi-minta eri paikkakunnilla ja eri aloilla niin ei ole ollut sel-laisia järjestömuotoja, mitenkä tämä parhaiten kävisi. Kun lähetetään puolueen kiertokirjeitä kaikkiin yhdistyksiin, niin siellä luonnollisesti syntyy keskustelua niiden perusteella. Mutta löytyy suuri joukko puoluejärjestöjä, jotka eivät täl-laisessa tapauksessa ole tilaisuudessa lausumaan mielipidet-

tään kysymyksessä olevassa asiassa. Meillä näet löytyy puolueliittoja, esim. Rautatieläisliitto, Kirjaltajien liitto, löytyy sellaisia yhdistyksiä, esim. Koneenkäyttäjäyhdistys, joiden jäsenet asuvat hajallaan, ovat osastoittain ympäri maata. Kun nyt tulee keskustelu kiertokirjeistä, on siinä monia mutkia. Liittohallinto lähettää ne osastoille, osastohallinto eri paikkakuntien osastoille j. n. e. Kaikki eivät näin ehdi käsitellä asiaa lainkaan varsinkin silloin kuin vastaukset olisivat pikemmin saatavat. Samaan aikaan kun jokin helsinkiläinen yhdistys, esim. työväenyhdistys, käsittelee jotakin kysymystä, käsittelee sitä Ylioppilaiden Sosialidemokratinen yhdistys, Kirjaltajien liittohallinto sekä sen osastot mutta kaikki erillään toisistaan samalla paikkakunnalla ja samaa puolue-asiata, ei ole sitä laitosta joka kokoaisi ne yhteen ja määrittelisi puolueen menettelytavan yhdellä paikkakunnalla. Toimintaa varten on täytynyt muodostaa tilapäisiä toimikuntia, kuten esim. suurlakkokomitea, mutta vaikka siihen onkin ollut valittuna edustajia kaikista järjestöistä, tärnä edustus ei ole ollut tasaista, sillä pieninkin osasto on valinnut yhtä monta edustajaa kuin suuri, yksi henkilö niin edustanut 100:a, toinen 500:a järjestynyttä. On siis välttämätöntä, yleensä puolueen taktillisen esiintymisen takia ja vaalimenettelyn takia erittäin, että löytyy luettelo, jossa ovat kaikki paikkakunnan puoluetoverit ja että nämä voivat järjestyneesti kokoontua sekä valita paikallisen eduskuntansa, joka kyllä on tarpeen. Tämä ei ollenkaan häiritse yhdistysten, osastojen, klubien ja liittojen omaa, erikoista toimintaa, puolueen menettelytapaa vaan tulee paremmin valvottua. Ajateltakoon sitten esim. valtuusmiesvaalia jossakin kaupungissa, vaikkapa Helsingissä. Helsingin työväenyhdistys ei ole pätevä määrittämään puolueen menettelytapaa Helsingissä, koska puolueen jäseniä on samassa kaupungissa muissa järjestöissä. Jos taas kaikki yhdistykset erikseen asiasta päättävät, tulee siitä pitkä yhteensovitus kaikkine sitä seuraavine hankaluuksineen. Tässä ne syyt, jotka osottavat kuinka puolueemme järjestys on vanhanaikuinen. Nykyään voi pienikin yhdistys ilman mitään kontrollia liittyä puolueeseen. Täällä esillä ollut Sörnäisten

työväenyhdistyksen aiheuttama Kurikka-kysymys johtuu suoraan vaillinaisesta järjestäymisestä. Pieni yhdistys, kymmenkunta henkeä, tänään muodostaa ryhmän ja maksaa veron, niin meillä ei ole mitään keinoa sitä vastaan, että he panevat tänne edustajan mahdollisesti kuulemaan keskustelua menettelytavasta. Tällainen on nykyään täysin mahdollinen, mutta se ei ole mahdollinen kun vedämme tarkat rajat, niin että kaikki saman kunnan rajoissa olevat jäsenet muodostavat yhden valtiollisen järjestön, *kunnallisjärjestön* ja kun se toimikuntansa tahi kokoustensa kautta jotain toimii tai päättää, niin me voimme olla varmat että se todella on sen paikkakunnan puolueen jäsenten enemmistön mielipide ja sillä paikkakunnalla" ei esiinny muuta enemmistöä. Kun tällä tavalla kaikki maan kunnat muodostavat tällaisen kokonaisuuden, silloin me varmasti tiedämme, että kun pienikin yhdistys perustetaan, sen on yhdyttävä sikäläiseen järjestykseen. Silloin me tiedämme, että kunnassa on jo puoluetovereita ja että ne pitävät huolta siitä, että ainoastaan puolueen jäsenet ovat puolueen luettelossa ja menettelytavasta päättämässä j. n. e. Nyt valtiollisten vaalien tullessa on myös välttämätöntä näin järjestyä.

Näin siis tulisivat olemaan uuden järjestyksen kulmakiviinä' kunnallisjärjestöt, nämä yhdessä yhtyvät yhdeksi vaali-piirijärjestöksi, piirikokousten ja piiritoimikuntien kautta, pitäen silmällä piirinsä lehtiä ja valtiollista menettelytapaa ja kunnallisjärjestöjen kanssa yhteisesti muodostavat puolueen, jonka toiminnan määrittelee puoluekokous. Näin päästään siitä epäkäytännöllisyydestä, joka nyt täälläkin on ilmennyt, kun on tapahtunut, että esim. yksi edustaja edustaa lähes pariakymmentä yhdistystä. Edustajien valitseminen on ollut tavattoman vaikea, kun ei ollut mitään yhteistä järjestöä. Kunnassa saattaa löytyä joka kylässä työväenyhdistys, joka on hankkinut säännöillensä vahvistuksen ja toimii omin päin. Kun nyt nousee kysymys kuka valitsee edustajan edustajakokoukseen, niin tällöin yksi yhdistys ilmoittaa että se on jo kokouksessaan valinnut edustajan ja pyytää toisia yhtymään siihen. Kun kaikkien ei kannata

lähettää edustajaa, tekevätkin nämä sen. Näin yksi yhdistys määrää edustajan ja toiset saavat olla syrjässä. Tämä häviää. Kunta, se on kunnallisjärjestö valitsee edustajat vissillä edustajaperusteella, silloin ei tule puoluekokoukseen edustajaa, joka edustaa pariakymmentä, ja edustajaa, joka edustaa useampia satoja jopa tuhansia, silloin edustajaluku ei tule epätasaiseksi eikä puoluekokouksemme myöskään tule liian suureksi, kuten on yrittänyt olemaan Tampereella ja melkeinpä täälläkin. Kalliiksi tällainen myös tulee, ja kun on piirikokouksia ja järjestöt muuten hyvin järjestyneet, niin onkin tarpeetonta lähettää ääretön määrä edustajia puoluekokoukseen jonka kustannuksetkin jo tulevat kymmeniin tuhansiin. Niinpä noin parisataa edustajaa on kyllä riittävän suuri määrä ja sillä on riittävän suuri auktoriteetti. Nyt sekoitetaan usein puoluehallinto] ja sen valiokunta sekä toimintavaltuuteen että velvollisuuksiin nähden. On siis paras ne ja niiden toiminta tarkalleen määritellä. Niiden, samoin kuin puoluekokouksen kokoopanoon ja menettelysuunnitelmaan on saatava tarkempia ohjeita. Samoin puolueesta erottamiseen, puoluelaitosten ja lehtien arvostamiseen y. m. nähden. Sitte meillä on tuollaisia muinaismuistoja vanhoissa työväenyhdistyksissä, jotka ovat poistettavat. Siellä on esim. kunniajäseniä. Puoluekokouksen edustajilla ei monellakaan liene tiedossa, että meidän puolueeseemme kuuluu esim. Sinebrykoff, Mechelin ja monet muut pääporvarit. He ovat Helsingin työväenyhdistyksen elinkautisia jäseniä, ja kun yhdistys on liittynyt puolueeseen, niin heidän nimensä on puolueluettelossa myöskin. Mutta huomenna täytyy puolueen olla valmis erottamaan kenen hyvänsä ja ottamaan kenen hyvänsä, kun se vaan tapahtuu puolueen hyväksymiä' muotoja noudattaen.

Sitte on puoluehallinnolle tullut sellaisia kysymyksiä kun, että jossakin yhdistyksessä on syntynyt riitoja, toiset ovat eronneet ja perustaneet oman yhdistyksensä, kumpiko on puolueyhdistys, vai ovatko molemmat? Puoluehallinto suurilla kustannuksilla lähettää jonkun asiaa tutkimaan, se tulee takaisin hyvin hajanaisilla tiedoilla. On varmistettava, että samalla paikkakunnalla ei löydy kahta

puolueyhdistystä, nimittäin sellaisia jotka tahtovat kumota toisensa.

Meillä on vielä yksi huomattava seikka se, että puolueemme on jo 3-kielinen: meillä on Ruotsin-, meillä on Venäjänkielisiä yhdistyksiä. Ruotsinkielisiltä tovereilta on puuttunut yhtymäkohtaa. Yksilönä häviävät monet heistä suomalaisiin yhdistyksiin ja ruotsalaiseen työväenliittoon on kuulunut myös suomalaisia yhdistyksiä. — Heidän lehtensäkin on käännetty niin monien tuulien mukaan ja heidän ensimmäinen edustajakokouksensa oli niin kirjava.

Tulee kysymykseen, mitenkä niiden on suhtauduttava? Onko ajateltava niin, että saman kunnan rajoissa kaikki puoluetoverit kielestään huolimatta voisivat muodostaa saman järjestön ja sillä tavalla olisi asia selvä, vai onko eduksi että erikieliset toverit muodostavat kansallisuusjärjestöjä ja toimivat sen mukaan. Kokemus monikielisistä maista lienee tässä suhteessa johtanut siihen, että on edullisempaa kansallisuusjärjestöjen pito ja käytäntökin siihen johtaa siten, että kullakin kielellä täytyy olla eri agitaattori, eri sanomalehti j. n. e. Ruotsinkielisillä ruotsinkieliset kiertokirjeet, ruotsinkielinen toimikunta j. n. e. Tämä edellyttäisi ruotsinkielistä puoluejärjestöä, joka sopivalla tavalla sääntöjensä mukaan suhtautuisi puoluejohtoon ja osastojensa puolesta suhtautuisi paikallisiin puolueosastoihin silloin kun se käy tarpeelliseksi. Minä arvelen, että lukemalla lävitse tämän ehdotuksen ja huomautuksia tekemällä selvenevät ne yksityiskohtat joita on otettava huomioon. Nämät sääntöjen ensimmäisessä kohdassa mainitut puolueeseen liittyneet klubit, seurat ja liitot eivät sellaisenaan harjoita puoluepolitiikkaa, vaan kulkee poliittinen toiminta kunnallista tietä, kuten myöhemmin näemme, sen sijaan kunnallisjärjestöjen kautta kävisi kovin vaikeaksi puolueverojen suoritus. Ajatelkaamme kunnallisjärjestöluetteloa, jossa on paljon nimiä, ajateltakoon mikä suuri koneisto pitäisi panna liikkeelle, jos tämän kautta pitäisi koota puolueveroa. Kun nyt tiedämme, kuinka vaikea verojen kokoaminen yleensä on, niin tällaisissa tapauksissa on hyvin vähän luultavaa että puolueen jäsen itsestään tulisi

esim. muutaman pennin veroa tuomaan ja rahastonhoitajalle karttuisi ylenmäärin työtä. Mutta kaikki nämä yhdistykset varmaan jollakin tavoin veroittavat jäseniään ja silloin samalla voitaisiin ottaa heiltä puoluevero ja tilittää se sitte puolueen rahastonhoitajalle, ilmoituksella kuinka monen puolesta se tulee. Ja kun tällä tavalla toimitaan, niin kailta kyllä juoksee säännöllinen puoluevero.

Yksi kysymys täällä pitäisi tulla ratkaistuksi. Onko edullista taikka puolueen toiminnan kannalta suotavaa, että ammattiliitot ja osastot kuuluvat puolueeseen, koska tämä voisi johtaa keskuuteemme ammattiriitoja. Tahtoisin sentähden lausua tästä muutaman sanan. Nämät tällä tavalla kun täällä on ehdotettu, tulevat kyllä kuulumaan puolueeseen ja maksavat puolueveroa, mutta puolue ei heitä millään tavalla komenna. Puolue ei anna mitään määräyksiä liittohallinnolle. Liittohallinto toimii vapaasti samoin kuin ammattiosastot. Puolueen toiminta kulkee kunnallisjärjestötietä. Osastojen ja liittojen jäsenet kuuluvat yksilöinä puoluejärjestöön ja sen kautta kulkee puoluepolitiikka. Täten ammatillinen liike pääsee vapaaksi suoranaisesta komennosta ja pääsee toimimaan omia kehityslakejaan noudattaen. Tämä pykälä on käytännöllisesti johtanut vanhasta järjestelmästä uuteen. Ruotsissa ammattiliitot kuuluvat puolueeseen, Saksassa ne eivät kuulu ollenkaan. Ammatillinen liike on täysin vapaa. Meidän kulkee näiden kahden tavan välillä. Ammattiosastot kuuluvat ammattiliittoon, mutta jäsenet kuuluvat kunnallisjärjestöön, ovat niiden luetteloissa. Kun liike edelleen kehittyy ja näemme miten puoluesuhteet muodostuvat, on meillä hyvin helppo muuttua täyteen valtiolliseen ja ammatilliseen riippumattomuuteen, jos muutamme säännöt niin, että ammattiosastot eivät maksa edes puolueveroa vaan se kannetaan muuten. Minä vaan viittaan tuleviin mahdollisuuksiin ja tästä kyllä aikoinaan voidaan paremmin keskustella.

Vertauskohdiksi esitettäköön kokemuksia eri maiden puoluejärjestöistä:

Ruotsin puolue perustuu paikallisiin »työväenkuntiin»,

joihin yhtyvät paikalliset yhdistykset ja järjestöt. Ainoastaan kunnan kautta voi kuulua puolueeseen. Kutka suorittavat puolueveroa neljänneksittäin 10 äyriä naisjäseneltä ja puoleksi maksavalta miesjäseneltä sekä 20 äyriä täysin maksavalta miesjäseneltä. Maksu suoritetaan jäsenluvun mukaan viimeistään helmi-, touko-, elo- ja marraskuulla. Samalla annetaan tilastot. Piirikunnat ovat maakuntien mukaan järjestetyt. Vuosittain piirikokous. Puoluehallinto kannattaa piiriagitationia. Puoluekokoukseen valitaan 1 jokaiselta alka-valta 500 jäseneltä. Matkakustannukset suoritetaan tasan (huom.!) päiväpalkat kunnilta. Puoluehallinnon jäsenet itse-oikeutettuja puoluekokouksessa, agitaattorilla puheoikeus. Puoluehallinnon jäsentä ei voida edustajaksi valita. — Puolueen valtiolliset edustajat ovat velvolliset olemaan läsnä puoluekokouksessa. Puoluekokous valitsee puoluesihteerin ja määrää palkan. Hän on myös rahastonhoitaja. Apulainen voidaan asettaa. Puoluehallinnossa 23 jäsentä. Tukholmassa valiokuntaan 7. Huomattakoon sanomalehtipiirit, joitten keskuspaikoissa julaistaan piirin äänenkannattaja. Löytyy sanomalehtiosasto, johon menee 5 äyriä jäseneltä vuodessa puoluerahastosta ja 20 % lehtien puhtaasta voitosta. Alle 18 vuotisista kokoonpannut järjestöt eivät ole päätösvaltaisia puolueessa. »Kuntia" varten on perussäännöt.

Norja. Kaupunkijärjestö ja lääninjärjestö. Ainoastaan näiden kautta voidaan kuulua puolueeseen. Maksu kuluvalta neljännekseltä 5 äyriä naisilta ja 10 miehiltä. — Maksusuoritukset julaistaan lehdissä. Maakokous joka 3:as vuosi. Edustaja joka alkavaa 100-lukua kohti. Kaupunki ja lääninjärjestö voi täydentää edustajien luvun, jos se yhdistysten valitessa jää vaille. „Maahallinnon" jäsenet ovat velvolliset olemaan puoluekokouksessa. Aika, jolloin puoluekokouksesi-tysten tulee olla tehtyinä 2 kuukautta ja lähetetty järjestöille 4 viikkoa ennen kokousta. Maahallinnossa 25 jäsentä, 11 Kristianiassa, muut eri osista. Kristianiassa esimies, varaesimies, sihteeri, pää-äänenkannattajan toimittaja, jotka valitaan eri äänestyksellä ja 5 edustajaa sekä 2 ammattiyhdistysedustajaa. — 9 kr. kokouspäivältä. — Kristianiassa olevat

muodostavat keskushallinnon. Sihteerille 3 kuukauden irtisanomisaika, mutta voidaan hän erottaa hetkeksi. Hän ei saa luvatta ottaa muuta ansiotointa.

Tanska. „Sosialidemokratinen liitto". — 18 vuotta täytäneet saavat kuulua. — Yhdistyksillä on oleva sosialidemokratian nimi. — Valitsijayhdistykset katsotaan kuuluvan paikalliseen puolueosastoon. — Niillä on kuitenkin oikeus erikseen olla edustettuna kongressissa. Yhden kaupungin yhdistykset muodostavat paikallistoimintansa ja keskenäiset suhteensa. Vatiopäivämiehiä asetettaessa on päähallinnon mieltä kysyttävä. Piirit ja agitatioonivaliokunnat näissä. Kaupunkilaisjäsenet maksavat vuosittain piirin agitatioonirahastoon 25 äyriä jäsentä kohti maalaiset 15 äyriä ja neljänneksittäin 5 äyriä puolueen yleiseen johtoon. Päätoimikunta 48 jäsentä. Valitaan piirittäin 2 jäsentä ammatillisesta keskushallinnosta ja 1 Köpenhaminan paikallisjärjestöstä. Valtiopäivämiehet ja päätoimittajat saavat olla läsnä kokouksissa ilman äänioikeutta. — Vaali toimitetaan n. 6 viikkoa kongressin jälkeen. Päätoimikunta 2 kertaa vuodessa koossa, kulut piirien agitationirahastosta jäsenmäärän mukaan. Päätoimikunta valitsee puheenjohtajan, varapuheenjohtajan, sihteerin ja toimitusvaliokunnan. Kongressi vähintään joka kolmas vuosi. Kuukautta ennen on esitykset lähetettävät toimitusvaliokunnalle ja yhdistykselle 14 päivää ennen. Edustus: vajaalta 100:lta jäseneltä 1 edustaja, 300:lta 2, 500:lta 3 ja sitte 1 joka 500 kohti. Ei kuitenkaan yli 5. — Vain ammattiyhdistysten jäsenet saavat kuulua puolueeseen, pakkoa ei ole.

Saksa. Järjestäymisperustana on jokaista valtiopäiväin valitsijapiiriä varten sos. dem. yhdistys, johon jokaisen puoluetoverin on kuuluttava. Paikallisia osastoja voidaan perustaa piirissä. Yhdistykset yhtyvät piiri- ja maajärjestöiksi, joilla on omat sääntönsä, ei kuitenkaan ristiriidassa puolueen sääntöjen kanssa. Vaalipiirin on vähintään 20 pros. tuloistaan siirrettävä keskusrahastoon. Puolue-esikunta saa 80 pros. piirin käytettäväksi. — Missä virallisia esteitä on, täytyy järjestys lakien suomalla tavalla. — Piireissä, joissa ei ole yhdistyksiä on puoluetovereitten itse määräämällään

tavalla valittava luottamushenkilöitä. Yhdistysten esimiehet, jotka valitaan puoluekokouksen jälkeen antavat heinäkuun 15 p:ään kertomuksen. Naisten luottamushenkilöitä asetetaan naisagitationia varten. Puoluekokouksessa ovat joka vaalipiiristä korkeintaan 3 henkilöä. Jos ei näissä ole naisia, voidaan heitä valita lisää. 2 valtiopäivämiehet, 3 puolue-esikunnan ja kontrollikomisionin jäsenet. — Valtiopäivämiehillä on parlamenttaarisissa asioissa ja puolue-esikunnan jäsenillä raha-asioissa vain neuvotteleva ääni. Puoluekokous tarkistaa itse edustajainsa laillisuuden, valitsee johtonsa ja määrää työjärjestyksensä. Puoluekokous vuosittain. — 4 viikkoa ennen ilmoitettava ja samalla annettava tiedoksi väliaikainen työjärjestys. Puolueen jäsenten ehdotukset 3 viikkoa ennen ilmoitettavat. Puolue-esikunnan jäsenluvun määrää puoluekokous. Kaksi esimiestä, kasööri, sihteeri ja 2 jäsentä, esimies, kasööri ja sihteerit valitaan puoluekokouksessa yleisellä äänten enemmistöllä. Kontrollikomissio valitsee eronneen tilalle uuden. — Puolue-esikunnan jäsenet voivat saada korvauksen toimistaan. Puolueen jäsen ei saa ilman puoluekokouksen päätöstä nähdä puolueen raha- tai muita asiakirjoja. Puolue-esikunta hoitaa puolueen asioita ja valvoo puoluelehtiä. Kontrollikomissio 9 jäsentä valitaan puoluepäivillä. Tämä valitsee virkailijansa ja pitää tarkastuksen joka vuosineljännes. Pää-äänenkannattaja „Vorwärts'ille" Berlinin ja etukaupunkien työväki valitsee painokomitean, 2 joka vaalipiiriä kohti arvostelemaan lehteä. Puolueesta erottamiseen: sovintolautakunta 7 henkeä, 3 valitsee syytetty, 3 asianomainen järjestö ja esimiehen puolue-esikunta.

Belgia. Puolueeseen voivat liittyä ammattiyhdistykset, yhdistykset keskenäistä apua varten, osuuskunnat saavat opintojen harjoittamista ja aatteen levittämistä varten yleensä kaikki työväenyhdistykset ja henkilöt paikkakunnilla, joissa ei löydy puolueyhdistystä. Ensin tulee yhdistyksen liittyä maakuntaliittoon. Ammattiyhdistyksen tulee ensin yhtyä asianomaiseen kansallisliittoon. Samalla paikkakunnalla ei saa olla kahta samallaista puolueeseen kuuluvaa yhdistystä. Puoluetta johtaa keskusneuvosto, jonka johtavan toimikun-

nan myös puoluekokous valitsee, siinä 9 jäsentä paikkakunnalta. Kukin maakuntaliitto ja kansallisliitto valitsee edustajan neuvoston täysi-istuntoon. Puoluevero on 10 senttiä vuodessa. Mieskohtaisesti, ei yhdistyksen kautta liittyville on vuosimaksu 1 franki. Tilit tarkastaa valiokunta, jonka muodostaa yksi edustaja kustakin maakunta-liitosta. Puoluekokous joka vuosi Brysselissä. Sanomalehtivaliokuntaan valitsee kukin liitto edustajia.

Luki sitten ehdotuksen uusiksi puolueohjeiksi. (Tilan voittamiseksi painatetaan ne päätöskeskustelun yhteyteen, koska ne eivät paljon muuttuneet).

Puheenjohtaja (Tainio): Näissä säännöissä on paljon asioita, satakaupalla ja täällä on meitä satakaupalla jäseniä, jokaisella jäsenellä olisi mahdollisesti jotain muistuttamista jotakin pykälää vastaan. Sillä tavalla me saisimme ehkä sata muutosehdotusta, mutta ainoastaan sellaiset muutosehdotukset voisivat tulla huomioon otetuiksi, joita kannatetaan ja vaikkapa joku ehdotus saisikin kannatusta, niin sekään ei oikeastaan suuria hyödyttäisi sillä asiahan menee valiokuntaan ja sitte se tulee vasta täällä päätekeskustelun alaiseksi. Yleensä meillä edustajakokouksissa on ollut pitkiä evästyskeskusteluja ja lyhyitä päätekeskusteluja. Täällä keskustellaan tavattoman paljon. Sen jälkeen tulee valiokunta ja antaa lausuntonsa ja kaikki ne, joilla on ollut jotain muistuttamista, vaikenevat syystä tai syyttä. Näin ollen minä ehdottaisin, että kysymys lähetettäisiin valiokuntaan ilman keskustelua ja ne, jotka tahtovat jotain muutosehdotuksia tehdä, jättäisivät ne kirjallisesti valiokunnalle.

Ehdotus hyväksyttiin ja asia meni sääntövaliokuntaan.

Vaaliohjelma.

Seurasi alustava keskustelu »Vaaliohjelmasta". Kysymykselle oli Yrjö Sirola laatinut seuraavan alustuksen:

»Vaalit ovat edessä ja meidän on osotettava vääräksi vastustajaimme panettelu, että muka ristissä käsin vain odotamme vanhan yhteiskunnan romahdusta ja uuden syntymää kuin minkäkin »tuhatvuotisen valtakunnan», ryhtymättä

käytännöllisiin korjauspuuhiin olevaisten olojen pohjalla. Tosin on meidän täytynyt osottaa tosiasiaan, että kapitalistinen talousjärjestelmä yhtyneenä meillä vielä kummitteleviin keskiaikaisen holhoojavaltion jäännöksiin on johtanut tämän kuten muidenkin vaikutuspiirinsä maiden taloudellisen ja yhteiskunnallisen kehityksen umpiperään, josta se ei omin voimin selviä ja josta muuta pelastusta ei ole kuin vähitaisempi tai äkkinäisempi siirtyminen sosialistiseen tuotantotapaan. Niin syvästi ovat nykyiset, yleiset ja kieltämättömät epäkohdat sidotut olevaiseen järjestelmään, että ne voidaan hävittää vasta yhdessä tämän kanssa ja niin on puolueemme oleellinen ohjelma ja todellinen tarkoitus tämän perinpohjaisen muutoksen toteuttaminen, niin pian kuin kansamme on siihen taloudellisen ja valistuksellisen kehityksen kautta kypsytynyt. Mutta silti emme suinkaan kiellä, että todellinen reformityö on erittäin tervetullut, se kun edes hieman voi helpottaa työtekevän kansanluokan kuormaa ja tekee sen siten ruumiillisesti ja henkisesti edes hieman voimistuneena vasta kykeneväksi ottamaan yhteiskunnan ohjat haltuunsa. Niin kutsuttu kurjistumisteoria, jota kannatamme, ei ehdottomasti sisällä sitä, että työväen olot suorastaan aineellisesti yhä huonontuisivat alle olemismahdollisuuksien rajan — vaikka sellaistaikin voisi ilmetä —, vaan merkitsee se kieltämättömän tosiasian, että tuotannollisten voimien tuntuvasti kasvaessa ja tuotannon tulosten suunnattomasti karttuessa yhä suureneva osa näistä siirtyy palvelemaan omistavien kulluttajain ylellisyyttä ja vain pieni prosentti tulee tämän tuotannon todellisille kannattajille, työväelle. Vaikka siis työväen asema sen omain ponnistusten: ammatillisen ja valtiollisen taistelun, osuustoiminnan y. m. kautta hieman paranisikin, niin kehittyy sittenkin ylellisyys, tuhlaavaisuus ja järjetön taloudenhoito toiselta puolen siinä määrin, että selvästi huomaa omistajain ja omistamattomain rajan yhä laajenevan, näitä luokkia erottavan juovan yhä syvenevän.

Se juopa syvenee eivätkä sitä voi enää täyttää ne yhä suurenevat paperikasatkaan, jotka käsittäen: suuria lupauksia, komiteain ehdotuksia, «armollisia esityksiä», valiokun-

tain mietintöjä y. m. ovat muka osottamassa vallassa ohjain reformi-intoa lainsäädännön alalla, vaikka ne itse asiassa ovat loistavana köyhäintodistuksena siitä kuinka paljon vai-vaa valtalukat tuntevat tarvitsevensa uhrata osottaakseen haluttomuuttaan ja voimattomuuttaan siihen todelliseen uudistustyöhön, jonka tarpeellisuutta he eivät voi kieltää, mutta jota he omaksi vahingokseen eivät voi ryhtyä toteuttamaan. Katkeralla mielellä onkin köyhälistö oppinut katsomaan tätä suurtouhuista »lainsäädäntötyötä», joka tavallisesti loppuu törkeään tinkimiseen ja tuloksena on laki, joka toisella kädellä ottaa mitä se toisella kädellä on myöntävinään. Sel-laiseen »reformityöhön» ei köyhälistöllä ole voimia tuhлата, vaikka sen tietysti täytyykin tarkalla huomiolla seurata tämän lainlaadinnan paperimyllyn käyntiä ja paljastella kaikki peräy-tyessäänkin ovelan vastustajan pimitysyritykset.

Periaatteellisessa ohjelmassaan on sosialidemokratinen puolue kuvannut yhteiskuntakehityksen tosiasiallisen kulun ja sitä taustaa vasten kuvastuvat räikeinä nykyiset ristiriidat. Ohjelman *käytännöllinen puoli* taas vetää ne ääriviivat, joita noudattaen nykyisissäkin oloissa voitaisi parannuksia aikaan-saada ja siten helpottaa kehityskulkua vanhasta uuteen. Kun silmäilee ohjelmamme eri kohtia ja vaatimuksia esittäen itselleen kysymyksen, mikä tässä nyt olisi *tärkeintä*, tuntee ahdistavaa toivottomuutta. Tärkeitä ovat ne *kaikki*, välttämätöntä olisi iskeä kaikkiin noihin parannuksiin yhtäikaa, ei olisi köyhälistöllä aikaa odottaa mitään »vähittäistä kehitystä», niin tukala on sen tila, ja niin olisikin koko ohjelma oikeas-taan luettava *vaaliohjelmaksi*, jota olisi yritettävä toteuttaa. Selvää onkin, että missä tahansa yhteiskunnallinen tehtävä eteen sattuu ja meille tarjoutuu tilaisuus siihen todella vai-kuttamaan, me myös olemme valmiit sanamme sanomaan ja voimamme uhraamaan ohjelmamme viittaaman parannuksen aikaansaamiseksi.

Vaikeata olisi siis meille valita kohtia, jotka kipeimmin painavat ja jotka siis ensiksi olisivat esille otettavat, mutta onneksi tulevat vallassaolijat meille avuksi. Heille ei ole voinut jäädä salaisuudeksi se syvä tyytymättömyys, joka vai-

litsee syvissä riveissä ja heidän oma etunsa ja turvallisuutensa vaatii heitäkin ryhtymään paikkaustoimiin. Ja silloin he todellakin hakevat ne kohdat, joista ilmeisesti yhteiskuntarakennus on heikoin, ja yrittävät niitä toistaiseksi pönkitää. He myöntävät löytyvän »epäkohdan», — me sanomme sitä huutavaksi vääryydeksi —; he antavat ylimalkaisia lupauksia — kansa ei niihin tyydy; he valmistavat lakiehdotuksen — kansa julistaa sen riittämättömäksi; ja loppujen lopuksi he vielä siitäkin tinkivät, jos voivat. Ja he ovat tähän saakka voineet, sillä heillä on ollut eduskunta; he voivat edelleenkin, jos hallitus saa eduskunnan päätöksiä pidellä mielin määrin; mutta meidän on tehtävä siitä loppu. Meillä on äänioikeus ja meidän on sitä käytettävä.¹ Saatuaamme kansan tahdon todellisia tulkkveja eduskuntaan, on meidän näitten kautta entistä tarkemmin paljastettava heidän lupaustensa ontous ja ne kiertotiet, joilla he yrittävät niitä peittää. Meidän on otettava osaa lainsäädäntötyöhön. Sitä varten on meidän myös laadittava yksityiskohtaiset ehdotukset ylimalkaisten ohjelmapykälien tilalle ja edustusryhmämme koko voimalla niitä tuettava. Omassa edustajakokouksessamme, joka kuvastelee valtavan kansanosan toiveita ja pyrkimyksiä, on meidän syvennyttävä etenkin niihin kohtiin, jotka jo yläluokka on ottanut esille, asetettava varmalle kannalle ja annettava edustajillemme sitovat menettelyohjeet.

Näiden esiintymisen sekä yhä laajenevan järjestäytymisen ja valistustyön kautta osotamme me vastustajien talutusnuorassa vielä harhaileville köyhälistöosille, missä heidän todellinen turvansa ja oikea paikkansa on, kunnes kansan eduskunnan selvä enemmistö kertoo kansan pohjakerrosten kauttaaltaan heränneen alentavan tilansa ja todellisten parannuskeinojensa tietoisuuteen. Silloin on voitto meidän edustamamme ajatus- ja kehityssuunnan.

Kun siis katsahdamme, mistä yhteiskunta kipeimmin korjausta kaipaa, tulee ehdottomasti silmiimme *kansan eduskunta*. Sellaisena kuin Suomen uusi eduskunta hallituksen ja säätylaitoksen yhteisen tinkimistyön tuloksena nyt — ellei esteitä väliin tule — kokoontumistaan odottaa, ei se vielä

— vaikka kieltämätön ja suuri edistys tunnustetaankin — vastaa käsitystämme todellisesta kansan eduskunnasta. Häpäiseväthän *äänioikeuttamme* lukuisat *rajoitukset*, joiden poistamisella me vasta hyvitämme ne toverit, jotka yhdessä taistelleina vielä jäivät vaille yhteistä osaansa saaliista. Mutta sittenkin, vaikka eduskuntaamme olisi kokoonpanemassa todella koko kansa, ei se vielä olisi mikään edistyksen tae. Eihän sillä oikeastaan ole mitään toimeenpanevaa valtaa. Se saa vaan odottaa ja antaa lausuntojaan, mutta hallitsijan kynänpiiirroksesta riippuu, miten kansan tahdon lopulta käy. Tässä on korjattava kohta, edistyksen tien toinen vankka este on poistettava. Suomen kansan eduskunnalle on saatava varma määräämisvalta ensiksikin kansan veroilla kootuihin varoihin nähden ja hallitus on itsenäisen valtiomahdin asemasta muutettava toimikunnaksi, joka toimeenpanee eduskunnan päätökset tai, jos se on siihen kykenemätön, jättää paikkansa toiselle! Ainoa mahti, joka kansan eduskunnan päätöksen voi korjata, on kansa itse yleisen *kansanäänestyksen* kautta. Tämä tietysti edellyttää, että yhä edelleen taistellaan valtiollisten perusvapauksien-, yhdistymis-, kokoontumis- ja painovapauden puolesta.

Mutta keskitetyn valtiolaitoksen rinnalle on yhä tärkeämpään asemaan astunut kansalaisten pienempi järjestäytyminen: *kunnallistoininta*, jonka merkitys on yhä laajeneva sitä mukaa kuin kansanvaltaisuuden periaatteet toteutuvat. Asunto- ja terveysolot, alkeisopetus, lähimmät kulkuneuvot, elintarpeitten tasaus, turvattomain hoito y. m. seikat saavat parhaan ratkaisunsa kunnallista tietä. Siksi tähtääkin mitä tarkmokaikin toimintamme ensiksikin *kunnallisen äänioikeuden* saattamista yleiseksi ja yhtäläiseksi ja toiseksi *kunnallisen itsehallinnon* toteuttamista, niin että virkaherrain holhuuvalta kuntiin nähden vihdoinkin loppuisi.

Uhkaavimpana ja vaativimpana seisoo edessämme *maatalouskysymys*. Maamme on toistaiseksi vielä ensikädessä maanviljelysmaa s. o. riippuva maanviljelyksestä ja sen sivuelinkeinoista. Ja maanviljelyspolitiikkamme tarkoituksena tulee tietysti olemaan pyrkimys saattaa olot sille kannalle, että

maamme viljelyskelpoinen osa tulisi mahdollisimman tarkasti otettua käytäntöön ja että maan tuotteet tulisivat sen todellisten viljelijäin eikä; nimellisten omistajain hyödyksi. Niin voisi tämä karukin maa elättää runsaan ja hyvinvoivan kansan eikä tarvitsisi sataintuhanten hakea parempaa isänmaata merten takaa. Maatalouskysymys on meillä torppari-kysymyksen, siirtolaisuuskysymyksen ja työttömyyskysymyksen ratkaisu sekä samalla hyvä apu teollisuustyöväestömme-kin asemaa parannettaessa.

Vanha oppi »vapaasta kilpailusta" on jo itse asiassa kuollut ja kuopattu, vaikkakin suojelustullien ja valtioapujen turvissa rikastuvat teollisuusritarit sitä vielä koettavat työväkeen nähden pitää yllä. Mutta heidänkin on jo aikaisemmin *työväensuojelus-* ja *vakuutus-läeilh* täytynyt myöntää, että yhteiskunnan oikeus ja velvollisuus on turvata jäsenensä terveydellistä ja siveellistä turmiota vastaan, joka näitä tuhoavan riistotyön muodossa uhkaa. Rodun turmeleminen naisten näännytyksen ja lasten kuihduttamisen kautta on keskeytettävä ja täysikasvuiset miehetkin estettävä terveytensä ja sivistyksensä kustannuksella ylenmäärin raatamasta, koska se toiselta puolen on inhimillisyyden vaatimus ja koska toiselta puolen kaikki laiminlyömiset tällä alalla koituvat yhteiskunnalle vahingoksi lisättyjen vaivaishoito- ja vankilakulujen muodossa.

Vanhuuden, voimattomuuden ja työkyvyttömyyden varalta on toisellakin tavoin turva hankittava, siten, että rehellisen ja *kunniallisen eläkkeen* kautta pelastetaan kuluneet raatajat tuskaisesta vanhuudesta nälästä tai vaivaishoidon armopalojen ääressä.

Palkkaussääntö on niitä surullisia muistoja vanhoilta patriarkkaalisilta ajoilta, joilla työvälineiden omistajaluokka vielä yrittää säilyttää henkistään holhousta vieläpä sangen törkeässä muodossa työväkeensä nähden. On selvää, ettei sen korjaaminen ole enää mahdollinen, se on ilman muuta *poistettava* ja palkollisnimellä alentavasti leimatut kansalaiset päästettävät-samallaiseen työvälipuheasemaan kuin muukin työväestö.

Verotusasiat ovat maassamme niin nurinkuriset, että ihmetellä täytyy niiden näinkin kauan voimassa pysyneen. Raskaudet ja ulosteet ovat raskaina taakkoina työtätekevään, työväen ja pientilallisten niskoilla ja tarvitaan voimallista yhteisponnistusta, jos mieli välttää vallassaolijain tarjoomia puolparannuksia ja astua täysi askel asteittain kasvavaan suoranaiseen tuloveroon, kuten puolueemme jo Viipurin kokouksessa v. 1901 suunnitteli.

Kieltolaki on vanhastaan ohjelmassamme ja sen tarpeellisuudesta puhuvat niin jokapäiväiset räikeät esimerkit kuin voimakas kansanliikekin kyllin selvää kieltä.

Näin, yleispiirteisesti viitaten, on puoluehallinnossa ajateltu lähin lainsäädännöllinen toiminta. Puoluekokouksen on tarkistettava ja alustajain lausuntojen sekä keskusteluissa ilmenneiden näkökohtain perusteella osotettava yksityiskohdainen menettelytapa, niin että näiden vaatimusten taa voitaisi koota mahdollisimman suuri joukko kansamme syviä rivejä jo alusta saakka vaikuttamaan puolikuntaisen paikkaustyön ehkäisemiseksi ja todellisen uudistustoiminnan voitoksi.

Alustaja täydensi alustustaan' seuraavasti:

Meidän puolueellamme on nyt edessä sangen tärkeä tehtävä. Meidän on valmistettava komea vaaliohjelma. Puolueen jäsenillä on selvillä puolueen tarkoitusperät ja toiminnot, puolueen jäsenet tietävät, mikä on sen korkealle tähtäävä periaate. Puolueen käytännöllinen ohjelma ja toimenpiteet määritellään edustajakokouksissa, siellä tarkistetaan ne kysymykset, jotka seuraavana väliaikana saattavat tulla kysymykseen. Mutta tällä vaaliohjelmalla kääntyy puolue kaikkien kansalaisten puoleen, se kääntyy etupäässä maan köyhälistön puoleen, joka vielä ei ole herännyt, että se käsitäisi puolueemme koko laajan tarkoitusperän. Meidän on tällä vaaliohjelmalla osotettava, että me olemme tässä maassa ainoa rehellinen uudistuspuolue niin laajassa merkityksessä kuin se niissä on ehdotettu. Porvaripuolueissa on huomattavissa piirre, että valtaan pääsevä puolue luopuu ohjelmastaan, se on hajaantunut eikä ole ryhtynytään ohjelmaansa

toteuttamaan. Siksi tehdään niin äärettömän paljon lainsäädäntötyötä ja vähän tuloksia suurista puuhista tulee. Meidän on ohjelmallamme osoitettava, että me kykenemme lupaamaan paljon, mutta myös paljon täyttämään. Meidän on sitä varten nyt esitettävä tämä tarkistettu vaaliohjelma. Meidän on julistettava sitä kaikkien kansalaisten tietoon ja meidän on agiteerattava tämän perusteella mahdollisimman suuri määrä kansaa äänestämään puolueemme ehdokkaita valtiopäiville. Tämä yleinen perustelu, jonka olen laatinut vaaliohjelmaksi, ei kelpaa kirjoitukseksi, jolla käännytään kansalaisten puoleen. Tämä kääntyy puolueeseen itseensä. Meidän on laadittava ohjelma, joka kääntyy puolueesta ulospäin. Sitä varten on määrättävä puolue toimikunta tekemään lentolehtisen, jossa on esipuheena yleiskatsaus vaaliohjelmaan ja sitte liitteenä kaikki ne tarkistetut pykälät, joita täällä lukuisista kysymyksistä tullaan päättämään. Nyt ehdotan että nämä kaikki kysymykset jotka puoluehallinto on vaaliohjelmaan ehdottanut, siihen myös tulisivat ja jos uusia kokouksessa siihen ehdotetaan, ne menisivät mukana valiokuntaan. Valiokunnalle annettaisiin harkittavaksi, voiko se kaikkia näitä asioita käsitellä vai täytyisikö asettaa täydennysvaliokuntia. Me olemme jo asettaneet täydennysvaliokunnan maatalouskysymystä varten. Ensimmäinen ja tärkein vaaliohjelmakysymys on Suomen kansan eduskunnan vallan laajentamisesta, tarvitsisiko se ehkä eri valiokunnan? — Muuten tulee kukin kysymys erikseen esille.

Puheenjohtaja: Ehdottaisin että tämä kysymys lähetettäisiin valiokuntaan sinänsä ja jos jollakin on jotain huomautuksia tehtävänä jättäisi ne suoraan sinne.

Ehdotuksen kokous hyväksyi, lähettämällä kysymyksen vaaliohjelmavaliookuntaan.

Muutokset puolueohjelmaan.

Sirola: Esitysviuhossa on muutosehdotuksia puolueohjelmaan. Kun Helsingin työväenyhdistys asetti toimikunnan näitä asioita varten, verrattiin eri maiden puolueohjelmaa ja nähtiin että oli lukuisia kysymyksiä, joita oli

yhden maan puolueohjelmassa, mutta puuttui toisessa. Min-kään maan puolueohjelma ei näyttänyt olevan niin täydellinen, että kaikki reformikysymykset olisivat siinä kuvastuneet. Tämä lohdutti meitä sillä tietoisuudella, ettei meidän ole vähemmän täydellisenä pidettävä, siinä on sangen hyvä kokoelma ehdotuksia. Niiden täydennys näissä muutamissa kohdin ei tekisi pahaa. Helsingin työväenyhdistys ehdotti-kin, että tehtäisiin ohjelmaan ainoastaan ne muutokset, joita hyväksytty vaaliohjelma edellyttää. Ne tulisivat etupäässä koskemaan työväensuojelulainsäädännön kohtia, naisten ja lasten työnsuojelusta, joissa joku aikarajavuosi voisi tulla toiseksi, kunnallisohjelman ensimmäinen pykälä ehkä tuntuu oudolta j. n. e. Mutta minä ajattelen, että ei niin suurta eroa tee, jos vaali- ja puolueohjelmalla on pieni ero. Onhan vaaliohjelma siksi paljon laajempi. Näin tulisi paljon korjausehdotelmia valiokunnalle ja katsoen siihen suureen tuhlaukseen, kun puolueohjelmaa pitäisi uudestaan painattaa tavattomat määrät ja epäkohtaan kun jokainen tuntisi, että on taskussa jäsenkirja, jossa ei ole oikeata puolueohjelmaa, niin arveltiin, että tämä puoluehallinnon ehdotus olisi hyväksyttävä käytyään valiokunnassa joka siitä antaisi lausuntonsa.

Luen puoluehallinnon lausunnon, joka kuuluu:

Muutosehdotuksia puolueohjelmaan.

Ottaaksensa selville, missä määrin puolueohjelma vaatisi muutoksia, kehotti puoluehallinto kiertokirjeessä 28 p:nä maaliskuuta yhdistyksiä asiasta keskustelemaan ja antamaan puoluehallinnolle muutosehdotuksensa tiedoksi. Seuraaviin puolueohjelman kohtiin ehdotetaan muutoksia ja lisäyksiä (Lisäys- ja muutuskohdat merkitään »lainausmerkeillä"):

Helsingin työväenyhdistys pitemmässä perustelussa huomautettuaan, kuinka ohjelman periaatteellisesta puolesta, se kun bobrikoffilaisaikana oli kielletty, ei ole julkisesti keskusteltu eikä siitä ole tieteellisesti päteviin, kotimaisiin oloihin perustuvaa tutkimusta, ehdottaa ettei sitä nyt muutettaisi, vaan jätettäisiin se johonkin seuraavaan edustajakokoukseen.

Mitä käytännölliseen ohjelmaan tulee arvelee Helsingin t. y. että parannuksia ja lisäysvaatimuksia voitaisi tehdä, mutta jos niihin[^] ryhdytään, olisi ohjelma järjestettävä kokonaan uudelleen. Etenkin tärkeä maatalouskysymys olisi selvitettävä.

Helsingin t. y. siis pyytää puoluekokouksen määräämään asetettavaksi komitean, jonka tulisi tehdä sitä seuraavaan puoluekokoukseen perinpohjainen selvittely Suomen maatalouskysymyksestä ja lausunto sitä koskevasta puolueohjelman osasta.

Virkkalan t. y. ehdottaa, että maanvuokraus-uudistus olisi toimitettava Tampereen torpparikokouksen päätösten mukaisesti.

1. Suhteellisen edustuksen sijalle ehdottaa Oriveden t. y. yhdenmiehen vaaliipiirejä enemmistö ja jälkivaaleilla.

2:een kohtaan ehdottaa Helsingin t. y. sanat: «kansanäänestyksen kautta» ja lisäksi määritelmät hallituksen vastuunlaisuudesta ja riippuvaisuudesta.

3:n kohdan alkuun ehdottaa Forssan t. y. sanan: »Ehdoton», täydellinen j. n. e.

4. Maksutonta ylläpitoa kaikille oppilaille kaikissa oppilaitoksissa ehdottavat Forssan ja Eurajoen t. y:t Virkkalan t. y. ehdottaa koulupakkoa muutettavaksi oppivelvollisuudeksi ja vaatii seminaareihin muutoksia.

5:een kohtaan ehdottaa Oriveden t. y. lauseen: »Annettava hetimiten lakimääräykset siviiliavioliitosta». Tampereen t. y.: (jotka itse järjestävät erinäiset asiansa) »ja joiden avustamiseksi ei saa tuhlaa yhteisomaisuutta: kunnan ja valtion varoja». Saarijärven t. y. ei hyväksy kohtaa. Virkkalan t. y. ehdottaa että pappien palkkausjärjestelmä on lakkautettava.

6:s kohta olisi Virkkalan t. y:n mielestä muutettava niin että välilliset verot ylellisyystavaroista säilytettäisiin.

7. Oriveden t. y.: »Kaikellinen vangitseminen kielletävä ennen ylemmän oikeuden tuomiota, paitsi murha-, ryöstö- ja varkausrikoksissa »kun ne tutkinnossa on täydellisesti todistettu». Helsingin ja Töölön t. y.: »Kuolemanrangaistus poistettava». Juantehtaan t. y.: »kuolemanrangaistus poistettava kaikissa suhteissa». Eurajoen t. y.: »sekä

rikollisten hoito on järjestettävä." Virkkalan t. y.: »oikeusjärjestelmä on perin pohjin uudistettava". Helsingin t. y. ehdottaa: »tuomarit on valittava yleisellä, yhtäläisellä, välittömällä ja salaisella äänioikeudella" ja oikeudenkäytön täydellinen uudistus saatava aikaan.

Tampereen t. y.: »Ihmisteurastukset joukottain katsottakoon yhtä alhaisiksi rikoksiksi kuin yksityismurhatkin". Töölön ja Forssan t. y:t: (Sotilastaakka on) »poistettava". Inkilän t. y.: »on ryhdyttävä yleiseen kansainväliseen taisteluun militarismia vastaan". Virkkalan t. y.: »sotilastaakka on poistettava ja kansainvälinen sovinto-oikeus järjestettävä."

Työväensuojelulainsäädännön 4 §. Forssan ja Juan-tehtaan t. y.: (Täysi, vähintään) »neljäkymmentä (40) tuntia" kestävä lepoaika j. n. e.).

5 §. Oriveden t. y.: (Lapset alle) »16 vuoden" j. n. e. Oppilaita ja nuoria työntekijöitä »(16—21 v.)" j. n. e. Tampereen t. y.: »Lapset ja nuorukaiset alle 17 vuoden on kiellettävä kaikesta ansiotyöstä. Kuntain ja valtion velvollisuus on huolehtia näiden henkisestä ja aineellisesta kehityksestä, siksi kunnes he täyttävät 17 vuotta." Virkkalan t. y.: lapset alle 14 vuoden kiellettävä teollisuusansiotyöstä,

7 §. Forssan t. y.: »Edelläolevat määräykset ovat ulotettavat kaikkiin kansalaisiin kaikilta aloilta".

8. §. Forssan t. y.: (tarkastajia) »ammatin laadun mukaan ja niistä puolet työväestöstä". Helsingin t. y.: Tarkastajat asetettavat kansanvaltaisilla vaaleilla. Apulaisia valitsevat työväen ammatilliset järjestöt.

10 §. Virkkalan t. y:n mielestä tarpeeton.

11 §. Forssan t. aviottomille" pois.

Kunnallisen ohjelman 1 §. Helsingin t. y. huomauttaa että tämä sanamuoto voi johtaa harhaluuloon, että hyväksyttäisi valtiollisen vaalioikeuden rajoitukset kunnallisiin vaaleihin. Ehdottaa että kunnallinen äänioikeus tulisi 20 vuotta täyttäneille. Suhteelliset vaalit. Kukin kunta yhdeksi vaalipiiriksi. Riittävästi äänestyspaikkoja.

3 §. Tampereen t. y.: (hyvinvoinnille tärkeät liikealat) »varsinkin sellaiset kulkuneuvot jotka eivät vielä ole valtion

tai kuntain hallussa". Forssan t. y.: (Kuntien on otettava haltuunsa) «kaikki liikealat".

4 §. Helsingin t. y. ehdottaa kohdan kuuluvaksi:

//Kuntain on rakennutettava riittävästi terveellisiä työväenasuntoja ja vuokrattava niitä työväelle kiskomatta kohuuttomia korvauksia. Kunnallisia yömajoja on järjestettävä."

Vaaditaan myös tehokasta asuntojen tarkastusta.

9 §. Helsingin t. y. ehdottaa:

«Kunnan ei missään tapauksessa sovi poiketa paikkakunnalla kussakin ammatissa vallitsevasta tariffista työväelle epäedulliseen suuntaan, vaan on kunnan oltava rnallityöntantajana ja noudatettava työehtoja, jotka ovat terveydelliseltä, sivistykselliseltä ja yhteiskunnalliselta kannalta katsoen tyydyttäviä." — Urakkatyön suhteen jakaantuivat mielipiteet.

12 §. Eurajoen t. y.: ehdottaa että kohta poistettaisiin kieltolaki on saatava eduskunnassa.

15 §. Forssan t. y.: kts. yleisen ohjelman 8 §.

Helsingin työväenyhdistys on muutosehdotuksillaan vain tahtonut huomauttaa mihin suuntaan muutosehdotukset voisivat käydä ja ehdottaa, että puolueohjelmaan tehtäisiin ainoastaan ne muutokset, joita Oulun kokouksessa hyväksytävä puolueen vaaliohjelma edellyttää.

Puoluehallinnon ehdotus kuuluu :

Katsoen niihin käytännöllisiin vaikeuksiin, joita puolueohjelman taajoista uusimisista on, tämä kun on painettu puolueen jäsenkirjoihin y. m., ehdottaa puoluehallinto, että ohjelma tällä kertaa jäisi muuttamatta, kun puolueen lähimpänä tunnusanana kuitenkin tulee olemaan *vaaliohjelman* vaatimukset. Puolueohjelman uusiin painoksiin on kuitenkin lisättävä huomautus, missä kohdin vaaliohjelma täydennyksen ohella suorastaan muuttaa puolueohjelman vaatimuksen.

Huomautan vielä että piakkoin tullaan julkaisemaan useiden maiden puolueohjelmat. Näitä tutkimalla ja syventymällä kotoisiin oloihin puolueen jäsenet saisivat huomata minkälaisia muutoksia ohjelma kaipaisi, niin pääsisimme siitä kun tässä kuluu paljon aikaa eikä kotoiset uudistukset sitä paljoakaan maukkaammiksi tekisi.

Ehdotus hyväksyttiin sellaisenaan kokouksen päätökseksi.
Ohjelmaa ei katsottu siis tarpeelliseksi muuttaa.

Otettiin keskusteltavaksi vaaliohjelman eri kohdat.

1. *Suomen eduskunnan oikeuksien laajentaminen kansanvaltaisuuden vaatimusten mukaan.*

Kysymykselle oli O. V. Kuusinen laatinut seuraavan alustuksen:

Meidän nykyinen valtiomuotomme on yleensä kaikissa olennaisissa kohdissaan syntyisin Ruotsin vallan ajoilta ja lähinnä perintö Kustaa IILnnen tunnetusta valtiokeikauksesta, jonka kautta silloisen säätyeduskunnan ylivalta perinpohjin muserrettiin yksinvaltiuden hyväksi. Tuosta valtiokeikauksesta on meillä näkyväisenä muistona vielä tänä päivänä voimassaolevat tärkeimmät perustuslakimme, Hallitusmuoto v:lta 1772 ja Yhdistys- ja vakuutuskirja v:lta 1789, jotka Venäjän vallottajakeisari Aleksanteri I sellaisenaan meille vahvisti.

Näitten perustuslakien mukaan on nyt meidän nykyinen valtiomuotomme sekotus keskiaikaista säätyvaltiota ja uuden aikaista rajotettua yksinvaltaa. Yksinvaltiutus on kuitenkin meidän valtiomuodossamme vain sangen vähän »rajotettu», niin vähän, että todellisuudessa meillä nyt vuosisadan kuluessa, kuten tiedämme, on useimmiten ollut vallalla miltei rajaton itsevaltiutus. Meidän yksinvaltiaamme on ollut helppo esiintyä täydellisenä itsevaltiaana, joka ei ole useinkaan piitannut enempää laista kuin kansan tahdostakaan, luonnollisesti ennen kaikkea siitä syystä, että perustuslakien mukaan on eduskunnalla todellista valtaa ollut tuskin nimeksikään. Säätyeduskuntamme onkin koko aikansa, milloin sen nim. on sallittu kokoontua, saanut näytellä vain näennäistä valtiomahdin osaa, jolla valtion elämässä ei ole ollut sen enempää sananvaltaa eikä merkitystä kuin maalle vieras itsevaltiuas hallitsija kulloinkin on suvainnut.

Kahdennella kymmenellä vuosisadalla on tosiaan jo aika

meidän pyrkiä vapaaksi tästä valtiomuodosta, jonka vertaista kansantahdon kuristajaa ei Europassa enää pitkiin aikoihin ole ollut muualla kuin Venäjällä, ja jonka puitteissa ei valtiollinen eikä yhteiskunnallinen kehitys enää ole mahdollinen.

Hyppäys äärimmäis-yksinvaltaisesta säätyvaltiosta nykyaikaiseen eduskunnalliseen kansanvaltaan, jollaista uudistusta kansanvaltaisuuden periaate nyt meillä vaatii, on tosin huihmaavan pitkä, mutta välttämätön. Ensimmäinen yritys on tässä jo tehtykin sen kautta, että vanha eduskuntalaitoksemme, nelikamarinen säätyedustus, on nyt kansan vaatimusten pakotuksesta muutettu yleisen, yhtäläisen ja välittömän vaali-oikeuden periaatteiden mukaan kokoonpantavaksi yksikamariseksi eduskunnaksi. Niin kovin vaillinainen ja epäkansanvaltainen kuin tämä uudistus on monissa yksityiskohdissaan ollutkin, on sen kautta joka tapauksessa periaatteellisesti katsoen meillä päästy siirtymään nykyaikaiseen kansanedustukseen.

Mutta tämä ei suinkaan vielä riitä. Alettu valtiolaitoksemme uudistus on yhtä päättä suoritettava loppuun saakka. Nyt uudesti muodostetulta eduskunnalta emme vielä voi toivoa mitään mainittavia yhteiskunnallisia parannuksia. Sillä eduskunta, todellinen kansaneduskuntakaan ei käytännöllisessä valtioelämässä merkitse mitään niin kauan kun sillä ei ole sen enempää oikeuksia eikä valtaa kuin meidän nykyinen valtio-oikeutemme sille suo. Uuden eduskuntamme oikeuksia on sen vuoksi oitis ryhdyttävä laajentamaan. Eduskuntamme on kerrassaan vapautettava siitä alentavasta voimattoman anojan asemasta, mihin nykyinen hallitusmuotomme sen tuomitsee. Sitä varten on koko nykyinen valtiomuotomme sillä tavalla uudistettava, että valtiollisen vallan täydellisyys, suvereniteetti, mikä nyt on yksinvaltiaan käsissä, luovutetaan koko kansalle, jolle se korkeamman oikeuden kuin nykyisten perustuslakiemme mukaan kuuluukin, sekä korotetaan kansan valitsema eduskunta suverenisen kansantahdon voimakkaaksi kannattajaksi. Korkeampaa, mahtavampaa valtio-organia kuin kansaneduskunta ei kansanvaltaisessa valtiossa saa olla. Sen määräämisvaltaa voi rajoittaa

väin yleinen kansanäänestys, mutta ei mikään muu. Siinä se lopullinen päämäärä, mihin meidän kansanvaltaisuuden vaatimusten mukaan on pyrittävä nyt puheenaolevassa uudistustyössä.

Ryhtyessämme sitte tekemään itsellemme selväksi, mitä uudistuksia nykyisen hallitusmuotomme kansanvaltaisittaminen ensi sijassa vaatii, olisi mielestäni tarkotuksetonta puuttua tässä keskustelemaan sellaisesta kysymyksestä kuin: yksinvalta vaiko tasavalta? Sillä ensiksikin tuo kysymys on suureksi osaksi ulkopuolella ainetamme, joka koskee vain eduskunnan oikeuksien laajentamista. Toiseksi määräävät, kuten tiedämme, tuollaisen kysymyksen ratkaisun Venäjän valtakunnasta riippuvaisen asemamme vuoksi pääasiassa sellaiset tekijät, joiden suhteen ei meillä ole mitään mainittavaa vaikutusvaltaa eikä niinmuodoin tulostenkaan suhteen täyden valitsemisvapauden mahdollisuutta. Ja vielä kolmanneksi näyttää nykyajan eri valtioitten olojen vertailu, että todellisuudessa voi olla vallalla niin kansanvalta kuin kansanvallan sortokin tuntuvasti riippumatta siitä, onko valtio yksinvalta tahi tasavalta, joten tuo vanha valtioitten kahtia-ryhmitys ei ainakaan käytännössä eri valtiomuotojen kansanvaltaisuutta silmällä pitäessä suuria merkitse. Pääasia on että kansaneduskunnalla on todellisuudessa toimeenpanevan valtiovalan, hallituksen suhteen korkein määräämisvalta. Toisin sanoen parlamenttaarinen, eduskuntavaltainen hallitusmuoto on hallitusmuotona aina kansanvaltainen, olipa se sitten yksinvallassa tai tasavallassa.

Kun nyt . hallitusmuotomme kansanvaltaistuttamisessa koko ajan pidämme silmällä eduskunnan oikeuksien laajentamista, on minun nähdäkseni ennen kaikkea suunnattava uudistuspyrkimykset kolmelle taholle: 1:ksi eduskunnan lainsäädäntövaltaa on täydennettävä, 2:ksi eduskunnalle on saatava tarpeellinen vaikutus- ja valvontavalta maan yleiseen hallitukseen nähden, sekä 3:nneksi erityisesti määräämis-oikeus finanssihallinnon suhteen. Näistä kustakin eri kohdasta on alempana lyhyesti tehty selvää.

Ne reformivaatimukset, joita pidän välttämättömänä

tässä esittää puoluekokouksen harkittavaksi, eivät luonnollisesti sisällä muuta kuin joitakuita pääseikkoja ja yleisiä näkökohtia tässä suuressa uudistustyössä, ja ne edellyttävät siten, että muut kohdat hallitusmuodossa muutetaan niitten kanssa sopusointuun. Mutta samalla nämä vaatimukset ovat nähdäkseni sellaisia, että ainakin ne kaikki on toteutettava, ennenkuin vapaan kansanvaltaisen valtiollisen kehityksen väylät pääsevät tässä maassa aukenemaan.

/ . Eduskunnan lainsäädäntöoikeus.

Kansaneduskunnan oleellinen sekä tärkein toiminta-ala on lainsäädäntö. Ja nykyaikaisen valtio-oikeuden pääperiaatteita on, että eduskunnan lainsäädäntöoikeuden tulee käsittää koko laajuudessaan kaikki lainsäädännön eri alat, niin ettei ainoatakaan lakia ole tunnustettava päteväksi, ennenkuin kansaneduskunta on sen hyväksynyt. Tämä periaate onkin nykyään käytäntöön sovitettu yleensä kaikkien sivistysvaltioiden hallitusmuodoissa.

Meillä on vielä tärkeitä lainsäädäntöaloja yksin hallitsijan käsissä. Ensiksikään ei voimassaolevan hallitusmuotomme mukaan eduskunta saa päättää edes kansaa koskevasta *verotuksesta* koko laajuudessaan. Varsinkin on huomattavana epäkohtana mainittava, että välillisistä veroista tärkein, tuottavin ja raskain, nim. *tulli*, kuuluu meillä hallitsijan etuoikeutetun määräämisvallan piiriin. Samaan aikaan kun Suomi erotettiin Ruotsista, sai viimeksi mainitun maan eduskunta uudessa hallitusmuodossa oikeudekseen myös tulliverojen määräämisen, mutta meillä jäi tässä suhteessa yhäti voimaan vanha keskiaikainen hallitsijan yksinoikeus. Tullin ohella kantaa meillä hallitus eduskunnan mieltä kysymättä *maksuja* monenlaatuista julkisten laitosten yksityisille suorittamista palveluksista, joita maksuja on myöskin pidettävä veroina. Sellaisia ovat postimaksut, koulumaksut, maksut valtion virastojen ja viranomaisten toimituksista y. m. On aivan kohtuullista, että myöskin näitten verojen määrääminen tulee vastedes kuulumaan veroa suorittavan kansaneduskunnalle.

Keskiajalta periytyneitten säännösten mukaan kuuluu meillä hallitsijan yksinmääräämisvaltaan myös koko n. s. *taloudellisen lainsäädännön* ala. Mitä kaikkea se käsittää, on vaikea tarkasti määritellä, sillä siihen on luettu kuuluvaksi hyvin paljon erilaisia lainsäädäntökysymyksiä, joista ei vain perustuslaissa, yleisessä laissa tai muutamissa muissa erikoislaeissa ole nimenomaan mitään säädetty. Tässä mainittakoon taloudellisen lainsäädännön alalta lait, jotka koskevat maan »yleistä taloutta», s. o. ei valtiotaloutta, vaan elinkeinoja mikäli ne eivät sisälly yleiseen lakiin, toiseksi lait, jotka sisältävät erilaisia järjestysohjeita (määräykset terveydenhoidosta y. m.), vielä asetukset, jotka lähemmin järjestävät yleisessä laissa esitettyjen periaatteiden mukaan määrittäjä oloja y. m. Siis jo senkin vuoksi että taloudellisen lainsäädännön ala esiintyy nykyisissä perustuslaeissamme aivan epämääräisesti rajotettuna ja siter. antaa — kuten se usein on antanutkin — tilaisuutta mielivaltaiseen laintulkittamiseen hallituksen puolelta, on hallitsijan etuusoikeudet tässä suhteessa saatava lakkautetuksi, puhumattakaan nyt siitä, että eduskunnan päättämisvallan syrjäyttäminen tältä, kuten miltä muulta lainsäädännön alalta tahansa, on vastoin kaikkea kohtuutta.

Vielä on mainittava eduskunnan lainsäädäntöoikeuden sietämättömänä rajotuksena se seikka, että meidän eduskunnaltamme puuttuu *esitysoikeus perustuslakikysymyksissä*, s. o. oikeus käsitellä ja hyväksyä perustuslakimuutoksia koskevia lakiehdotuksia. Keisarillisessa julistuksessa 25 p:ltä heinäk. 1886, missä säädyille myönnettiin jälleen yhdistys- ja vakuutuskirjan kautta riistetty esitysoikeus lainsäädännössä, pidätti hallitsija kuitenkin itselleen aloitteen perustuslakikysymyksissä. Ja sillä kannalla on asia vielä nytkin. Tosin katsoi n. s. eduskunnan uudistamiskomiteakin hiljan vahvistettua uutta valtiopäiväjärjestystä valmistaessaan välttämättömäksi ehdottaa eduskunnan oikeutta tässä suhteessa laajennettavaksi, mutta nykyinen senaatti oli asiassa toista mieltä ja sai tämänkin itsessään vaatimattoman parannuksen estettyä.

Mutta vielä näittenkään epäkohtain, nykyisen valtio-

oikeutemme suoranaisten luonnottomuuksien korjaamiseen emme saa tyytyä. Sillä vaikka eduskunnan lainsäädäntö-oikeus käsittäisikin täydessä laajuudessaan koko lainsäädännön alan, niin on meillä sittenkin eduskunnan lainsäätäjältä, sellaisena kuin se esiintyy nykyisissä perustuslaeissamme, ainoastaan puolinainen. Kuten tiedämme, voi kaiken vastuunalaisuuden ulkopuolella oleva yksinvaltiainen perustuslain mukaan aina kieltää vahvistuksen meidän eduskuntamme hyväksymiltä laeilta ja siten tehdä kerrassaan mitättömiksi kaikki kansaneduskunnan lainsäädäntötoimet, mitkä lainsäädäntöä kaipaavat uudistusyritykset tahansa. »Vapauden ajalla" Ruotsin vallan aikaan ei hallitsija voinut kieltää vahvistustaan säätyjen kerran hyväksymiltä lakiehdotuksilta, vaan täytyi hänen ne aina vahvistaa. Tästä asiaintilasta tehtiin sitte loppu v.n 1772 hallitusmuodon kautta, joka meillä vielä nykyään on voimassa, ja jonka mukaan, kuten sanottu, *hallitsijan vahvistuskielto-(veto-)oikeus* on rajattoman vapaa. Yksinvaltiaan ei tarvitse ennen päätöksensä tekoa edes kuunnella kenenkään neuvoa, vieläpä voi hän kieltäytyä vahvistamasta sellaistaakin lakia, jonka eduskunta on hyväksynyt sanasta sanaan yhtäpitävästi »armollisen", s. o. hallitsijan oman esityksen kanssa.

Tällainen valtionpäämiehen ylivalta lainsäädännössä on ehdottomasti vastoin kaikkia kansanvaltaisuuden vaatimuksia. Eikä sellaista koskaan tavatakaan valtioissa, joissa voidaan sanoa olevan voimassa kansanvaltaisen hallitusmuodon, olivatpa ne sitte muodollisesti tasavaltoja tai yksinvaltoja. Esim. Ranskassa voi valtionpäämies vaatia eduskunnan kerran hyväksymästä lakiehdotuksesta ainoastaan uudestaan äänestettäväksi, mutta ei sen enempää. Englannissa taas, missä hallitsijan ylivaltaa tässä kohden ei ole edes millään lakimääräyksellä rajoitettu — niinkuin siellä ei yleensääkään ole eduskunnan valtaa laissa määriteltä, niin kaikkivoipa kuin Englannin parlamentti todellisuudessa onkin, siellä ei valtionpäämies kahteensataan vuoteen ole kertaakaan kieltänyt vahvistustaan eduskunnan hyväksymättä lailta. Ja jos hän sen kerran kieltäisi, mikä siellä tuskin nykyään enää voi

tulla kysymykseen, pidettäisiin sitä varmaan yksimielisesti valtiokeikkauksena.

Meillä on välttämättä päästävä siihen, ettei eduskunnan lainsäädäntötyölle voi valtionpäämiehen etuusoukeuksista olla vastusta. Korkeintaan voidaan hänelle myöntää oikeus pidättää eduskunnan hyväksymän lain voimaan astuminen joksikin lyhyeksi aikaa, jonka kuluessa hän saattaa vedota suvereniseen valtiomahtiin, koko kansaan. Tällainen vetoaminen on täysin sopusoinnussa kansanvaltaisuuden periaatteiden kanssa, ja voi se tapahtua joko niin että toimitetaan uudet eduskuntavaalit, tai kysymyksessä oleva lakiehdotus ratkaistaan yleisellä kansanäänestyksellä.

Tällä tavoin on nimenomaisella perustuslakimääräyksellä valtionpäämiehen vaikutusvalta lainsäädäntöön rajotettava mahdollisimman vähään. Aivan väärin olisi luulla, että meillä, niinkuin Englannissa, tultaisiin tästä suhteesta samoihin tuloksiin hiljaisen kehityksen kautta ilman erityisiä perustuslain muutoksia. Englannissa on eduskunnan ylivalta pitkän ja aivan erikoisen historiallisen kehityksen tulos, jollaisesta missään muualla ei ole esimerkkiä, ja jollaisen mahdollisuudesta meillä ainoastaan kaiken kansanvallan vannoutuneet vastustajat saattavat jaaritella. Ja sitäpaitsi, niinkauan kuin meidän valtionpäämiehemme samalla on mahtavan Venäjän hallitsija, ei ole vähimmässäkään määrässä luultavaa, että hän tulisi koskaan sillä tavoin noudattamaan meidän eduskuntamme mieltä kuin parlamentarisessa Englannissa on asianlaita, jollei laki häntä siihen pakottaisi. —

Edellämainittuja epäkohtia lienee nyt pidettävä meidän eduskuntamme lainsäädäntökauden pahimpina ja pikaisinta poistamista vaativina rajotuksina, ja sen vuoksi katsoisin, että ensimmäinen ponsilause voitaisiin esittää seuraavaan tapaan:

Eduskunnan lainsäädäntöoikeutta on laajennettava siihen suuntaan että eduskunta saa vapaasti ottaa käsiteltäväkseen sekä ratkaisevasti päättää mitä lainsäädäntökysymyksiä tai lakiehdotuksia tahansa, ja sen vuoksi on lähinnä:

1:ksi eduskunnan oikeutta verotuslainsäädännöstä täydennettävä niin, että se käsittää myös tulliverot ja maksut julkisten laitosten sekä viranomaisten yksityisille suorittamista palveluksista;

2:ksi n. s. taloudellisen lainsäädännön alalla on hallitsijan yksinmääräämisvalta lakkautettava ja eduskunnalle suotava samat oikeudet kuin muussakin lainsäädännössä;

3:ksi eduskunnalle on myönnettävä täydellinen esitysoikeus myöskin perustuslakikysymyksissä;

4:ksi valtionpäämiehen ehdoton kielto-oikeus lakien vahvistamisesta on lakkautettava; sen sijaan sallittakoon hänen ristiriidan sattuesssa vedota joko uusien, oitis toimitettavien vaalien kautta kokoon-tuvaan eduskuntaan tahi yleiseen kansanäänestykseen.

//. Eduskunnan vaikutus- ja valvontavalta maan yleiseen hallitukseen nähden.

Hallitusvalta eli toisella nimellä toimeenpaneva valta valtiossa on ylimalkaisen määritelmän mukaan valta vapaasti toimia valtion hyväksi lain rajain sisäpuolella. Mitä tämän vallan haltiaan, käyttäjään tulee, voidaan sanoa, että useimmissa nykyaikaisissa valtioissa toimeenpaneva valta on jaettu kahden valtio-organin, valtionpäämiehen ja ministerihallituksen kesken, joilla kummallakin on määrätty tehtävänsä ja toimialansa. Meillä on tämän vallan itsenäisenä haltijana ja käyttäjänä yksin valtionpäämies eikä kukaan muu. Nykyisessä hallitusmuodossamme voidaan näet katsoa vallitsevan sen periaatteen, että yksinvaltiaan tulee hallita eikä minkään hallituksen. Yleensä kaikki tärkeimmät hallitustoimet, toimeenpanevan vallan johto on keskitetty yksinvaltiaan käsiin, joka sitte kyllä voi — niinkuin meillä jo vuosisadan ajan on tapana ollutkin — delegerata, siirtää suurimman osan valtaansa ja toimiaan erinäisten virkakuntien hoidettavaksi. Mutta muis-tettava on, ettei hän suinkaan ole velvotettu niin tekemään.

Hänen ei valtaansa kuuluvia tärkeimpiäkään asioita ratkaistessa tarvitse lain mukaan edes kysyä minkään virkakunnan tai viranomaisen neuvoa, niinkuin entisaikaan oli säädettyä ja Ruotsissa sekä monissa muissa maissa vielä nytkin on voimassa. Kun nyt näin on asiat ja kun, kuten tiedämme, valtionpäämies meillä, niinkuin yleensä yksinvaltaisissa maissa, on kaiken vastuunalaisuuden ulkopuolella, niin ei nykyisten perustuslakiemme nojalla ole mitään mahdollisuutta, että kansan tahto pääsisi kuuluville maan yleisessä hallituksessa. Toimeenpanevan valtiomahdin toimintaan nähdessä ei kansalla eikä kansan eduskunnalla ole mitään todellista vaikutusvaltaa.

Tosin voitaneekin katsoa meidän valtio-oikeutemme nykyään sisältyvän m. m. sen säädöksen, että meillä täytyy olla olemassa sellainen virkakunta kuin senaatti, jolla on hoidossaan maan yleinen hallitus, toisin sanoen hallinnon ja suuren osaksi koko toimeenpanevan vallan johto. Mutta tarkemmin katsoen on tämän »kotimaisen hallituksemme» toimivalta ja merkitys aivan mitätön. Meidän senaatillamme ei näet ole mitään itsenäistä toimivaltaa. Se on ainoastaan hallitsijan apuna hallitustoimissa sekä vevollinen toimiessaan aina noudattamaan kaikkia hallitsijan sille antamia ohjeita ja määräyksiä. Hallitsija ei myöskään ole millään tavalla pakotettu käyttämään senaatin apua hyväkseen, milloin hän itse tahtoo välittömästi jotain käskä tai ottaa jonkun asian yksin päätettäväkseen. Siis meidän n. s. hallituksemme on yksinomaan yksinvaltiaan luottamusmiehistä kokoonpantua laitosta, joka toimii yleensä ainakin niinkuin yksinvaltiasta haluaa ja määrää; vain aniharvoissa tapauksissa on meillä toistaiseksi eduskunnan (säätyn) myötävaikutuksella syntynyt laki asettanut rajan tälle mielivallalle.

Kaikki tämä on aivan päinvastoin kuin sellaisissa nykyaikaisissa valtioissa, missä n. s. parlamentaarinen hallitustapa on voimassa. Sellaisissa valtioissa, esim. Englannissa ja Ranskassa, on valtionpäämiehen välitön toimivalta todellisuudessa supistettu mahdollisimman vähään, niin että hän itse asiassa tuskin on oikeutettu ominneuvoin ryhtymään

ainoaankaan, maan asioihin mainittavammin vaikuttavaan toimenpiteeseen. Kaikki varsinaiset hallitustoimet, hallinnon ja koko toimeenpanevan vallan johto on jätetty verrattain itsenäisesti toimivalle miriisterihallitukselle, jonka jäsenet ovat kansaneduskunnan luottamusmiehiä ja eduskunnalle toimistaan vastuunalaisia. Eikä tällainen hallitus ole ainoastaan maan johtava hallitusorgani, vaan todellisuudessa se useimmiten johtaa myös eduskunnan toimintaa, valmistaa ja panee alkuun tärkeimmät lainsäädännöllisetkin uudistukset ja siten suuntaa maan koko valtiollista ja yhteiskunnallista kehitystä. Mutta tämä hallitus on samalla kansaneduskunnasta siinä määrin riippuvainen, että heti kun sen jäsenet kerran kadottavat eduskunnan luottamuksen, on heidän luovutettava paikkansa ja valtansa toisille, joita eduskunnan enemmistö kannattaa. Täten eduskunta osottautuu todellisen kansanvallan, kansan suvereniteetin korkeimmaksi ja voimakkaaksi ylläpitäjäksi, ja valtion hallitus johdetaan "kansan eikä yksinvaltiaan valtionpäämiehen tai mielivaltaisten virkakuntain tahdon mukaan.

Tähän tapaan on meilläkin maan korkein hallitus järjestettävä, jotta pääsisimme vapaaksi omavaltaisesta, edesvastuuttomasta hallitusvallasta, jolle kansan tahto ei merkitse mitään. Kansaneduskunnan täytyy aina tietää, että toimeenpanevan vallan johdossa on hallitus, johon se voi luottaa ja joka toimii niinkuin eduskunta katsoo tarkoituksenmukaiseksi. On selvää, miten tärkeätä on laajentaa eduskunnan oikeuksia juuri tähän suuntaan, jotta kansaneduskunta saa määrätä hallituksen toiminnan yleisen suunnan ja täten saavuttaa sille kansanvaltaisuuden periaatteiden mukaan kuuluvan ylivallan myös toimeenpanevan valtiomahdin suhteen.

Ensimmäisenä askeleena tähän suuntaan on nyt se uudistus, että hallitsijan välitön toimivalta supistetaan mahdollisimman vähään. Kaikki tärkeimmät hallitustoimet tai niiden johto koko toimeenpanevan vallan toiminta-alalla on peruuttamattomasti siirrettävä hallitsijan toimivallasta hänestä riippumattoman ja *eduskunnan luottamusta nauttivan hallituksen käsiin*, mikäli ei jotain näistä toimista katsota luonnos-

taan kuuluvan valtionpäämiehen toimintapiiriin hänen asemansa vuoksi. Yleensä mitä passiivisempaan, mitä vähemmän suoranaisesti vaikuttavaan asemaan valtionpäämies jouuu, sitä parempi.

Tällöinkin saattaa sentään valtionpäämiehelle jäädä vielä verrattain laaja toimivalta. Ja jos valtiomuodossa lisäksi säilytetään yksinvallan, monarkian puitteet, mikä edellyttää, ettei valtionpäämies personallisesti ole toimistaan kenellekään vastuunalainen, niin jäisi sittenkin osa tärkeitä hallitustoimia eduskunnan kaiken vaikutusvallan ulkopuolelle. Tämä on estettävissä säätämällä, että mitkään valtionpäämiehen hallitustoimet, käskyt tai päätökset eivät ole päteviä, jollei niitä koskevia asiakirjoja ole joku hallituksen jäsen nimellään *varmentanut* ja siten ottanut niiden sisällyksestä täydellisesti vastatakseen. Tällainen perustuslakimääräys on yksinvaltaisessa valtiossa parlamentarisen hallitustavan ensimmäinen ehto, sillä ainoastaan silloin kuin ministerihallitus tulee osalliseksi kaikkiin hallitustoimiin, voi hallitsijan toimenpiteitten vastuunalaisuudesta eduskunnalle olla puhetta.

Meidänkin nykyiseen hallitusmuotoomme (vrt. §. 21) voidaan katsoa sisältyvän sellaisen säädöksen, että jokaisessa asiakirjassa, jonka kautta hallitsijan määräys julaistaan, täytyy olla jonkun asianomaisen suomalaisen virkamiehen nimikirjotus, siis tavallaan varmennus (nykyään allekirjottaa nämä asiakirjat joko ministerivaltiosihteeri, jolloin sitä sanotaankin »varmennukseksi", eli senaatin jäsenet julaistessaan tuollaisen asiakirjan; vaikka tämän seikan voi hallitsija koska tahansa järjestää toisinkin). Mutta meillä ei nykyisen hallitusmuodon mukaan tällä varmennuksella ole mitään muuta merkitystä kuin että allekirjottaja vastaa asiakirjan olevan yhtäpitävän hallitsijan päätöksen kanssa. Siis hän ei ensinkään vastaa asiakirjan sisällyksestä sinänsä, vaikkapa tuo hallitsijan määräys olisi suorastaan lainvastainenkin. Tälle varmennukselle emme näin ollen voi tässä panna mitään merkitystä, vaan on meidän vaadittava, että hallituksen jäsen varmentaessaan hallitsijan määräyksen sisältävän asiakirjan, ottaa

täydellisesti vastatakseen tuosta määräyksestä, sekä sen laillisuudesta että tarkoituksenmukaisuudesta.

Selvää on, että hallituksen jäsenten muutenkin tulee olla eduskunnalle kaikesta toiminnastaan vastuunalaisia. Näihin saakka ei meillä ole voinut olla puhuttakaan minkäänlaisesta hallituksen vastuunalaisuudesta. Nyt juuri on kuitenkin viimeistä kertaa koossaoleville säädyille annettu käsiteltäväksi hallitsijan lakiesitys, joka koskee hallituksen jäsenten vastuunalaisuutta eduskunnalle suoranaista lainrikoksista. Jos tämä ehdotus, joka tosin on monessa suhteessa keho ja puutteellinen, tulee laiksi, niin on edes jokin raja pantu hallinnolliselle mielivallalle, joka tähän asti on meillä saattanut rikkoo perustuslakiakin, ilman että sitä mikään mahti on voinut estää tai vetää edesvastuuseen. Ja tämä laki hallituksen oikeudellisesta vastuunalaisuudesta on mitä pikimmin myös kaikin puolin täydennettävä tarkotustaan vastaavaksi, sillä sitä vaatii jo lain ja oikeuden arvo lainalaisessa yhteiskunnassa.

Mutta tämä ei suinkaan vielä riitä. Säännöllisissä oloissa ei luonnollisesti tahallisia lainrikkomuksia minkään hallituksen puolelta yleensä tapahdu, vaan silti voi eduskunnasta riippumaton hallitus arvaamattomassa määrässä vahingoittaa kansan parasta, sillä lain rajain sisäpuolellakin jää aina sen mielivallalle laaja temmelysala. Kansan tahtoa ja toiveita vastustava tai muuten keho ja kykenemätön hallitus, jolla on täysi valta toimia niinkuin se itse tahi niinkuin yksinvaltiias valtionpäämies kulloinkin katsoo «tarkoituksenmukaiseksi», se on säännöllisissä oloissa eduskunnan ja kansan tahdon, yleensä kansanvaltaisen edistyksen kaikkein pahin jarru samaten kuin se on itsevaltiuden ja virkavaltaisuuden parhain tuki.

Sellaisesta hallituksesta — jonka ansiot me kyllä kokemuksesta hyvin tunnemme, — siitä on meidän kerta kaikkiaan päästävä. Ja sitä varten on saatava perustuslakiin säädetyksi, että hallitus on kansaneduskunnalle vastuunalainen ei ainoastaan toimintansa laillisuudesta, vaan myös sen tarkoituksenmukaisuudesta. Tällainen (valtiollinen) vas-

tuunalaisuus sisältyy muuten jo siihen, kun sanotaan, kuten edellä, että ministerihallituksen tulee olla muodostettu eduskunnan luottamusta nauttivista henkilöistä. Sillä eduskunta on valvova hallituksen toiminnan tarkoituksenmukaisuutta juuri siten, että se antaa luottamuksensa sellaiselle hallitukselle, jonka toiminnan se katsoo tarkoituksenmukaiseksi, ja epäluottamuslauseellaan taas kukistaa hallituksen, jonka toimintaa se ei hyväksy, toisin sanoen ei pidä tarkoituksenmukaisena.

Mitä hallituksen valtiolliseen vastuunalaisuuteen lähemmin tulee, kuuluu parlamentarisen hallitustavan luonteeseen, että ministerihallitus on yleisen politiikkansa suhteen solidaarinen, toisin sanoen kaikki hallituksen jäsenet yhdessä ottavat siitä vastatakseen. Jos niinmuodoin hallituksen yleinen politiikka ei saavuta enää eduskunnan enemmistön kannatusta, kukistuu koko ministeristö. Ranskassa on se nimenomaan säädettykin. Sitäpaitsi on jokainen hallituksen jäsen vastuunalainen omista persoonallisista tehtävistään.

Hallituksen vastuunalaisuus edellyttää, että eduskunnalla on oikeus joka suhteessa *valvoa hallituksen toimintaa*. Jotta tätä valvontaoikeutta voitaisiin tehokkaasti käyttää tulee eduskunnan luonnollisesti olla aina tilaisuudessa saamaan todentaviksi tietoja hallituksen jäsenten toimista. Hyvin usein tietysti hallitus itse näitä tietoja eduskunnalle jakamaan, mutta sen ohessa on selvää, että eduskunnan täytyy myöskin saada tarkastaakseen mitä asiakirjoja tahansa, sikäli kuin ne koskevat hallituksen tai sen alaisten virkakuntain toimintaa.

Tähän eduskunnan oikeuteen liittyy läheisesti myös edusmiehen selityksen pyyntö- eli *Interpellationsioikeus* eduskunnassa, s. o. oikeus vaatia hallituksen jäseniltä selvitystä heidän sekä heidän alaistensa viranomaisten ja virkakuntain toimista, aikeista ja laiminlyömisistä ja siinä tarkoituksessa esittää mitä kysymyksiä tahansa, joihin heidän eduskunnan edessä täytyy vastata. Tämä oikeus ei ole mikään vähäpätöinen, sillä sen kautta voi eduskunta aina sangen suuressa määrin saada tietoa hallituksen toiminnasta ja siten valvoa

sen tarkoituksenmukaisuutta. Edusmiehen interpellatsioni-oikeus kuuluukin ehdottomasti parlamentarisen hallitustavan henkeen ja luonteeseen ja on muuten hyvin yleinen nykyajan valtioissa. Meilläkin otettiin nyt interpellatsionioikeutta koskeva määräys uuteen valtiopäiväjärjestykseen (§ 32), vaikka kysymyksessä olevasta lainkohdasta päättäen vain ihan näön vuoksi. Siinä on nimittäin tätä oikeutta ensiksikin rajoitettu sillä tavalla ettei kysymystä hallituksen jäsenelle saa esittää muuten kuin eduskunnan enemmistön edeltäkin (asiasta keskustelematta) antamalla suostumuksella, ja toiseksi on koko interpellatsionioikeuden merkitys tehty mitättömäksi määräyksellä, että hallituksen jäsen voi jättää esitettyyn kysymykseen kokonaan vastaamatta, milloin niin parhaaksi näkee. Kumpikin kohta on ehdottomasti korjattava, sillä muuten ei interpellatsionioikeus vähääkään vastaa tarkotustaan. Tiedämme muitten maitten parlamenteista, että interpellatsionit yleensä aina tehdään juuri vähemmistössä olevain vastustuspuolueitten edustajain taholta, joitten edusmiesvelvollisuuteen jo erityisesti kuuluu hallituksen toiminnan valpas arvosteleminen. Eikä monastikaan tehtyä interpellatsionia eduskunnassa käsiteltäessä kukaan tiedä varmasti edeltäpäin sanoa, onko äänestyksessä hallitusta vielä kannattava eduskunnan enemmistö vai ei. Olisi siten kerrassaan nurinkurista, että eduskunta pantaisiin edeltäpäin päättämään, saako interpellatsionia esittää. Ja jos taas hallituksen jäsenet saavat itse päättää, milloin he tahtovat esitettyyn kysymykseen vastata, milloin ei, niin voi olla varma siitä, etteivät he koskaan tule eduskuntaan antamaan selvitystä, jos vain se tuntuu heistä vähänkin hankalalta. — Muuten on asian luonnosta selvää, että aina kun jokin interpellatsioni on eduskunnassa käsitelty, on välittömästi en jälkeen, milloin vain joku sitä vaatii, äänestettävä hallitukselle annettavasta luottamus- tai epäluottamuslauseesta. —

Jos edelläviitattujen näkökohtain mukaan esitetään uudistusvaatimukset, voitaisiin toinen ponsilause muodostaa seuraavaan tapaan:

Eduskunnalle on myönnettävä tarpeellinen vaikutus- ja valvontavalta maan yleiseen hallitukseen nähden, ja sen vuoksi vaaditaan:

1:ksi että valtionpäämiehen välitön toimivalta on supistettava mitä vähimpään ja koko toimeenpanevan vallan johto, mikäli mahdollista, luovutettava valtionpäämiehestä riippumattoman ja kansaneduskunnan luottamusta nauttivan hallituksen käsiin;

2:ksi että kaikki valtionpäämiehen määräykset ja päätökset, jotta ne olisivat päteviä, täytyy aina jonkin hallituksen jäsenen nimellään varmentaa ja sen kautta ottaa niistä täydellisesti vastataksaan;

3:ksi että hallituksen jäsenet ovat kansaneduskunnalle vastuunalaisia ei ainoastaan toimintansa laillisuudesta, vaan myös sen tarkoituksen mukaisuudesta, ja sillä tavalla, että he kaikki yhdessä ovat vastuunalaisia hallituksen yleisestä toiminnasta sekä kukin erikseen omista tehtävistään;

4:ksi että eduskunnalla on oikeus valvoa hallituksen toimintaa kaikissa suhteissa, ja sitä varten tulee sen saada tarkastaakseen, mitkä hallituksen tai sen alaisten virkakuntain hallussa olevat asiakirjat tahansa, jonka ohella jokainen edusmies olkoon oikeutettu esittämään hallituksen jäsenille selvitystä kaipaavia kysymyksiä, joihin heidän on eduskunnan edessä vastattava.

III. Eduskunnan määrääniis- ja valvontaoikeus finanssihallinnon suhteen.

Valtion varat ovat kansan varoja, ja joskin valtion raha-asiaain hoito kuuluu hallituksen tehtäviin, on kansaneduskunnan luonnollisimpia oikeuksia laaja määräämis- ja valvontavalta noitten varain hoitoon nähden. Kaikissa nykyajan vähänkin kansanvaltaisemmissa valtioissa on kansaneduskunnalle tässä suhteessa myönnetty laajalle ulottuvia

valtuuksia, ja pidetään tätä eduskunnan valtaa sekä erityisesti valtiovarain yleishyödyllisen ja tarkoituksenmukaisen käytön että yleensä hallituksen kansanvaltaisen suunnan erinomaisena takeena. Yksinpä sellaisissakin valtioissa kuin esim. Preussissa ja Saksan valtakunnassa, missä yksinvaltiaan mahti on suuri eikä hallitus muuten ole eduskunnalle ensinkään vastuunalainen toimistaan, on eduskunnalla sentään varsin huomattava määräämisvalta valtiovarain hoitoon nähden.

Tässäkin kohden ovat meidän voimassaolevan hallitusmuotomme määräykset verrattoman itsevaltaisia. Yleisenä sääntönä voidaan näet nykyään katsoa meillä olevan, että valtion tulojen ja omaisuuden käyttö kuuluu kokonaan hallitsijalle. Poikkeuksia ei tästä säännöstä ole monta.

Sekä periaatteellisesti että käytännöllisesti erittäin painavana epäkohtana on tässä ensinnäkin mainittava se seikka, ettei kansaneduskunnalla ole mitään vaikutusvaltaa *valtion tuloatuottavan omaisuuden hoitoon nähden*. Siihenkin katsoen, että nykyajan yhteiskunnallisesta kehityksestä päättäen tuloa tuottavaa omaisuutta on yhä suuremmassa määrässä joutuva valtion haltuun yksityisen yritteliäisyyden mielivalta, on hyvin tärkeätä, että kansaneduskunta pääsee määräävästi vaikuttamaan tälläkin hallituksen toiminta-alalla. Se voinee parhaiten tapahtua siten, että eduskunta saa määrätä ne yleiset ohjeet, joiden mukaan valtion tuloa tuottavaa omaisuutta on hoidettava.

Suureksi puutteeksi on myös katsottava se, ettei meidän nykyisissä perustuslaeissamme ensinkään mainita tarvittavan eduskunnan suostumusta *valtiolain* ottamiseen, joten hallitus on ainakin muodollisesti oikeutettu eduskunnan mieltä kysymättä tekemään velkaa kansan maksettavaksi kuinka paljon tahansa. Sellaisen väärinkäytöksen mahdollisuuskin on nimenomaisella lakimääräyksellä poistettava. Jos hallitus siitä huolimatta omavaltaisesti tekee jotain velkaa, voidaan sellainen velka jättää maksamatta.

Vaikuttavimmalla tavalla esiintyy nykyaikaisissa valtioissa eduskunnan määräämisvalta finanssihallinnon suhteen n. s.

budgeetioikeutena, s. o. eduskunnan oikeutena vuosittain tarkastaa ja päättää aina seuraavalle vuodelle laadittu valtion tulo- ja menoarvio. Meillä ollaan tässä suhteessa ensiksikin niin takapajulla, ettei hallituksen taholta vielä laadita mitään yleistä tulo- ja menoarviota, jossa olisi mahdollisuuden mukaan kaikki valtion tulot ja menot rinnan laskettuina, vaan sen sijaan on olemassa useampia erikoisbudgeeteja (kuten yleisen valtionrahaston, sotilasrahaston ja säätyjen myöntämien suostuntavarojen tulo- ja menoarviot). Tämän seikan järjestäminen ajanmukaisemmalle kannalle on kuitenkin jo ollut puheena. Näitten erikoisbudgeetien suhteen on meidän eduskunnallamme nyt valta määrätä ainoastaan vähäpätöiset suostuntavarat sekä niitten käytäntö (niihin kuuluu osa palo- viinaveroa, mallasvero, suostunta pelikorteista sekä leimapaperimaksut, joista sentään hallituksen ja säätyjen kesken on oltu eri mieltä). Mutta muut valtion tulot, kaikki n. s. *vakinaiset tulot* ovat kokonaan eduskunnan määräämisvallan ulkopuolella. Niitä koskevat tulo- ja menoarviot hyväksyy ja vahvistaa yksin hallitsija ilman että siinä eduskunnalla on mitään sananvaltaa. Ja sen lisäksi on hallituksella aina rajoittamaton oikeus päättää uusia valtion menoja, joitten suhteen eduskunnalla ei ole muuta sanomista kuin osottaa varoja niitten täyttämiseksi. Näin puuttuu meillä nykyään tässäkin kohden kansanvaltaisen hallitustavan ensimmäiset edellytykset, kun kansalla ei ole oikeutta eduskuntansa kautta valvoa, että edes sen työllä ja hiellä hankitut valtiovarat tulisivat käytettyä oikein ja valtion tosihyväksi.

Tässä on ehdottomasti mitä pikimmiten saatava aikaan perinpohjainen uudistus. Eduskunnan käsiteltäväksi on joka vuosi jätettävä yleinen valtion tulo- ja menoarvio, jossa tulee olla merkittyinä ei ainoastaan mahdollisimman täydellisesti kaikki valtion tulot ja menot seuraavaa varainhoitokautta varten, vaan väärinkäytösten estämiseksi ne kaikki myös niin seikkaperäisesti, yksityiskohtaisesti lueteltuina kuin suinkin, vaikkapa eduskunta ne sitten hyväksyisikin isommiksi kokonaisuimmiksi yhdistettyinä. Tämän tulo- ja menoarvion suhteen täytyy eduskunnalla olla ehdoton ja rajoittamaton

valta muuttaa, kieltää ja hyväksyä mitä tuloja tai menoja tahansa. Ja eduskunnan näin lopullisesti hyväksymä tulo- ja menoarvio on sitte vahvistettava n. s. finanssilaiksi, jota valtiovarain hallinnossa kunakin seuraavanafvuonna on mahdollisimman tarkasti noudatettava.

Vasta tällaisen uudistuksen kautta voidaan päästä varmuuteen siitä, että valtion varoja hoidetaan tarkoituksenmukaisesti ja kansan tahdon jälkeen. Ja vasta sitte lakkaa kansaneduskuntakin olemasta voimaton leikkikappale itsevaltaisen hallitusmahdin käsissä. Sillä tällä eduskunnan oikeudella on sekin merkitys, että sovittamattomain ristiriitaisuuksien sattuessa kansaneduskunnan ja hallitusmahdin edustajain välillä voi edellinen aina — esim. osittaisen budgeetikiellon kautta — voimakkaasti puolustaa sille kuuluvaa ylintä valtaasemaa.

Mitä lopuksi tulee eduskunnan *tarkastus- eli kontrollioikeuteen* valtion varain hoitoon nähden, on uuden valtiopäiväjärjestyksen (27 ja 43 §§:n) mukaan eduskunnalla oikeus saada tietoonsa valtiovarain tila sekä oikeus tutkia, miten kruunun tulot on maan hyödyksi ja parhaaksi käytetty; tämän tarkastuksen toimittaa pääasiassa valtiovarain valio-kunta. Mutta tässäkin kohden ovat meidän nykyiset perustuslakimme riistäneet eduskunnan kaiken todellisen vaikutusvallan. Eduskunta saa näet valtiovarain käyttämisen johdosta ainoastaan tehdä hallitsijalle tarkastuksen aiheuttaman esityksen, mutta hallitsija voi yksin päättää, kokonaan tuosta esityksestä riippumatta, mitä hyväksi näkee. Niin ei meillä hallitus nykyään ole valtiovarainkaan hoidosta eduskunnalle vähääkään vastuunalainen. Tämä epäkohta on ehdottomasti korjattava nimenomaan laissa säätämällä, että jos hallitus sivuuttaa jonkin määräsumman eduskunnan kerran hyväksymässä finanssilaissa, on se siitä eduskunnalle edesvastuussa. Ja jollei hallituksen taholta silloin osoteta pakottavaa syytä ja anneta asiasta tyydyttävää selitystä, voidaan asianomainen hallituksen jäsen saattaa syytteeseen finanssikin syrjäyttämisestä niinkuin muustakin lainvastaisesta teosta. Tällainen säännös liittyy luonnostaan eduskunnan budgetioikeuteen.

Ja sen ohella on hallitus tietysti vastuunalainen myös varainhoidon tarkoituksenmukaisuudesta joka suhteessa.

Edellä esitettyjä vaatimuksia silmällä pitäen voitaisiin ehkä muodostaa seuraavan tapainen kolmas ponsilause:

Eduskunnalle on myönnettävä tehokas määräämis- ja valvontaoikeus valtion tuloa tuottavan omaisuuden ja valtiovarain hoitoon nähden siten että:

1:ksi eduskunta saa määrätä ne yleiset ohjeet, joiden mukaan valtion tuloa tuottavaa omaisuutta on hoidettava;

2:ksi määrätään laissa eduskunnalle oikeus aina lopullisesti ratkaista jokaisen tarvittavan valtiolainan ottaminen, suuruus sekä tarkoitus, mihin se on käytettävä;

3:ksi että valtiovarain hoidossa noudatettavan finanssikin aikaansaamista varten eduskunnan käsiteltäväksi on joka vuosi jätettävä kullekin seuraavalle varainhoitovuodelle laadittu mahdollisimman täydellinen ja seikkaperäinen valtion tulo- ja menoarvio, jonka suhteen eduskunnalla on lopullinen ja rajottamaton päätösvalta;

4:ksi että hallitus on eduskunnalle vastuunalainen sekä finanssikin noudattamisesta että muutenkin valtiovarain hoidon tarkoituksenmukaisuudesta, joita kumpaakin eduskunta valvoo erityisesti vuosittain tapahtuvan asianmukaisen tarkastuksen kautta.

Alustaja täydensi alustustaan seuraavasti:

Aluksi pyydän huomauttaa, että tämä kysymys on mahdottoman laaja. Siinä on kolme eri kysymystä jotka jokainen erikseen olisivat vaatineet perinpohjaisen alustuksen. Se kysymys, nimittäin kysymys hallitusmuotoreformista, on niitä joita ei panna toimeen joka vuosi, ei joka kymmenes vuosi vaan kerran vuosisadassa. Kuten sanottu voi tämän kysy-

myksen jakaa 3 osaan, joista ensimmäinen osa käsittelee eduskunnan lainsäädäntöoikeutta. Sen lisäksi mitä tässä olen huomauttanut asiasta, ei minulla oikeastaan ole mitään erikoista lisättävää. Tahtoisin vaan pääpainon panna viimeiseen ponteen jossa on otettu puheeksi hallituksen kielto-oikeus, sillä se nyt tässä joka tapauksessa on tärkein, vaikka se on sellainen, joka taas viimeksi voidaan toteuttaa. Edellisissä kohdissa esitetyt vaatimukset ovat sen rinnalla vähäpätöisempiä. Tämä on sellainen joka koskee koko asian ytimeen.

Luettuaan toisen kohdan ponnet jatkoi puhuja: Tämä sisältää sen että valtion päämies ei saa ryhtyä mihinkään itsenäiseen hallitustoimeen ilman, että siihen on osalliset ja siitä vastaa kaikki hallituksen jäsenet. Näin saattaisi näyttää aivan tarpeettomalta tällainen hallituksen välittömän toimivallan supistaminen. Ranskassa esim. josta tiedämme että siellä poliittiset olot ovat vapaammat kuin missään muussa nykyisessä valtiossa, siellä ei ole muodollisesti valtion päämiehen toimivaltaa supistettu, mutta todellisuudessa se supistuu niin vähiin, ettei siellä presidentti voi minkäänlaista käskyä tai määräystä antaa ominpäinsä, vaan on hänen aina siihen saatava hallitsevan ministeristön suostumus ja sitten hankkia ministeristön varmennus sitä koskevaan asiakirjaan. Kuitenkin olen tätä asiaa koskevan ponnen tänne laatinut ennen kaikkea siitä syystä, että meidän täytyy ottaa huomioon ne poliittiset olot joissa vielä nykyään elämme, nimitäin jos ajatellaan, niinkuin täytyy ajatella, että meidän valtionpäämiehemme on eteenkinpäin Venäjän valtionpäämies. On välttämätöntä, että lain kautta hänen toimivaltaansa supistetaan. Sillä meillä muuten ei olisi mitään takeita siitä, ettei se saattaisi antaa käskyjä, selittäen, että ne kuuluvat yksin hallitsijalle ja saattaisi niitä toimeenpanna ilman että kotimaisella hallituksella olisi siinä mitään osaa. Tämä olisi erityisen tärkeä, ettei hallitsija pääsisi uudestaan valtaamaan sitä itsevaltaista asemaa, mikä hänellä nykyään on, ja mikä häneltä näiden vaatimusten toteutettua otettaisiin pois.

Kolmas kohta tarkoittaa itse asiassa sitä mitä sanotaan

sellaisen hallitustavan toteuttamiseksi mitä käsitetään parlamentaariseksi hallitustavaksi, jossa kansaneduskunnan enemmistöstä on kokoonpantu se ministeristöhallitus joka johtaa maan hallitustoimia ja yleensä johtaa kaikkia niitä tehtäviä, jotka kuuluvat toimeenpanevan vallan toiminta-alaan. He ovat toimistaan kahdessa suhteessa kansaneduskunnalle vastuunalaiset, nimittäin toimintansa laillisuuden ja toimintansa tarkoituksen mukaisuuden suhteen. Kun sanotaan, että he ovat toimintansa tarkoituksenmukaisuuden suhteen toimintansa vastuunalaiset, niin sitä eduskunta ei nähdäkseni muuten voi pitää yllä, kun että se luottamus- tai epäluottamuslauseella hyväksyy ministeristön toiminnan, tai ei sitä hyväksy. Laillisesta oikeudellisesta vastuunalaisuudesta on asia selvä. Sillä milloin eduskunta huomaa hallituksen jäsenten menettelleen vastoin lain selvää määräystä asetetaan erityinen tuomioistuin tuomitsemaan ja sen päätöksestä ei sitte enää käy vetoaminen, mutta huomattava on, että se laki, joka meillä nykyään tehtiin säätyeduskunnassa, se tulee, jos se tulee päätetyksi armollisen esityksen mukaan, sellainen, ettei siihen voi suurta merkitystä tässä panna, koska juuri pääasioissa siinä on annettu itse hallituksen määrättäväksi, koska tuo syytteesen pano voidaan tehdä, milloin nimittäin hallituksen jäsen on nimellään varmentanut hallituksen lainvastaisen toimen ja tietysti hallitsija päättää, ettei tätä miestä vastaan ole mitään sanottavaa.

Neljäs kohta käsittää kaksi eri asiaa. Nimittäin ensiksikin asiakirjojen tietoon saamisen, kaikkien asiakirjojen, mitä eduskunta luulee jonkun asian valaisemiseksi tarpeen olevan oli ne sitte hallitusministeristön tahi sen alaisten virkakuntien, koska ne sitte ministeristön tahi sen alaisten virkamiesten toimia.

Toinen koskee sitä joka on tunnettu nimellä selityksen pyyntö tahi interpellatsiooni-oikeus. Olen giielestäni kyllyiksi selittänyt että se määräys joka on nykyisessä valtiopäiväjärjestyksessä, on mitätön ja on tämä siihen otettava sitä varten, että tarpeellinen muutos tulisi aikaan. — Panen senvuoksi erityistä painoa tähän interpellatsiooni-oikeuteen, että sen kautta on huomattu eduskunnan tarkastusoikeuden

hallituksen toimiin nähden tulevan erittäin tehokkaaksi. Ranskassa esim. yhteen aikaan, siellä oli verrattain vapaat poliittiset olot, mutta puuttui eduskunnalta interpellatio-oikeus. Siellä oli tosin adressioikeus mikä on meidän eduskunnalla, mutta huomattiin ettei se korvaa tätä oikeutta. Hallitus pysyi yhä pystyssä ja sillä oli voimaa vastustaa eduskunnan päätöksiä niin kauan kuin eduskunta sai interpellatio-oikeuden, siitä aikain tuli täydellinen muutos. — Vielä minä tahtoisin tämän toisen kohdan johdosta tehdä yhden huomautuksen. Se hallitustapa, jota! tässä on suositettu, se on kuten sanottu parlamentaarinen hallitustapa, joka Euroopassa voidaan sanoa olevan vallassa Englannissa ja Ranskassa. Useissa muissa maissa on se suuremmassa tai' vähemmässä määrässä, mutta ei yhtä suuressa määrässä kun näissä kahdessa' maassa. Voidaan kysyä, onko tämä hallitustapa^ ainoa kansanvaltainen, ainoa joka kansanvaltaisuuden vaatimusten mukaan voisi olla. Minun täytyy vastata ettei se sitä ole. Sveitsissä on hallitustapa, jota ei voi sanoa' parlamenttaariseksi siinä merkityksessä kun tässä on puhe, mutta joka kuitenkin on kansanvaltainen. Tässä on pidetty erityisesti silmällä niitä oloja jotka vallitsevat Englannissa ja Ranskassa. Se johtuu siitä, että en ole käsittänyt, että pitäisi pohtia kysymystä, mitkä eri hallitustavat olisivat paremmat, vaan että tässä on ensin esitettävä ne välttämättömät reformivaatimukset, joita ilman meillä ei voi päästä kotiutumaan kansanvaltaisuus. Tämä olisi lähin tie, joka ensin olisi saavutettava, sitte kun se olisi saavutettu, olisi aika katsoa mihin lähteä, olisiko pysähdyttävä tähän vai löytyisikö joku parempi hallituksen ja eduskunnan järjestämistapa joka paremmin vastaisi tarkoitustaan. Siksi ei minusta ole ollut tarpeellista ottaa huomioon kuin valtion välttämättömät kehitysedellytykset.

Kolmas asia on eduskunnan valta raha-asioihin nähden. Se on erinomaisen tärkeä. Asiasta on julkisuudessa ollut jonkun verran puhetta eduskuntareformin yhteydessä. Itse valtiopäivien yhteydessä on asia tullut usein esiin, nimittäin valtion kulunkiarvion laajentamisessa. Ennen kuin tässä

päästään tarpeellisiin mainittaviin uudistuksiin, on otettava mielestäni huomioon nämä 4 eri seikkaa, jotka saan lukea. Nimittäin eduskunnan oikeus määrätä valtion tuloa tuottavaan omaisuuteen nähden. Sen jälkeen kun se lakkaa tuottamasta tuloa, täytyy se lukea hallituksen johonkin muuhun toiminta-alaan. Valtiolainan ottamista koskee seuraava kohta. On totta, että meillä ei ole yleensä seurattu sitä tapaa, ei ainakaan suuremmissa asioissa, että olisi otettu valtiolainaa ilman eduskunnan tietoa. Mutta] muodollisesti on hallitus meillä siihen oikeutettu, ei ole mitään muita takeita kuin eräs keisari: Aleksanteri II valtiopäivien avauspuheessa annettu lupaus, että hallitus tästä lähtien aina tulisi kysymään eduskunnan mieltä tällaisissa asioissa, mutta sille ei hänenkään aikanaan voinut panna mitään juridista merkitystä vielä vähemmän siihen voi sitä panna nyt. Meidän valtio-oikeutemme tutkijat eivät siihen pane mitään merkitystä. Muodollisesti on hallitus oikeutettu tekemään velkaa niin paljon kuin hyväksi katsoo eduskunnan mieltä kysymättä. Tietysti eduskunta voisi tehdä sen, että se ei sellaisia velkoja maksaisi,] jotka sen mieltä] kysymättä on tehty; mutta toiselta puolen on asia niin, että jos hallitus kerran velan on tehnyt, niin sen maksamisesta kieltäytyminen saattaisi synnyttää selkkauksia, koska] se voisi koskea toisten valtioiden alamaisten etuihin ja niin eduskunta olisi pakotettu velan suorittamaan näiden selkkausten pakotuksesta, joten kaiken väärinkäsityksen välttämiseksi olisi sellainen säädös tehtävä, eikä se olisi liian radikaalinen, koska jo yksi keisari on ollut samaa mieltä. Pääasia on kansaneduskunnan päätösoikeus valtion tuloarvion' suhteen. Kuten mainittu] ei meillä vielä esitetä valtion kulunkiarviota valtiopäivillä. Muissa maissa on tapana, että eduskunta isompana kokonaissummana hyväksyy kulunkiarviona määrättyt rahaerät. Kun eduskunta on lopullisesti tämän kulunkiarvion hyväksynyt, vahvistetaan se niin kuin muukin laki. Tämä finanssilaki on erityinen, sillä on oma luonteensa, sillä sitä tuskin koskaan noudatetaan, voi sanoa :Ei koskaan. Sillä luonnollisesti ei kulunkiarviota voi edeltäpäin laatia niin täsmällistä että se pitäisi paikkansa.

Sen vuoksi on useissa maissa tapana että hallitus voi joko erityisesti eduskunnan asettaman valiokunnan välityksellä siltä suosituksen saaden muuttaa jossakin määrin kulunkiarviota, mutta luonnollisesti on se tällöin jokaisesta toimenpiteestään eduskunnalle vastuunalainen. Jos nyt eduskunta ei hyväksy tällaista hallituksen finanssipolitiikan poikkeamista finanssilaista, silloin tulee kysymykseen ministeristön syyttäminen lainvastaisesta teosta. Finanssilaki on laki niinkuin muukin laki. Mutta jos eduskunta huomaa että hallitus on pakotettu menettelemään niinkuin se on menetellyt, silloin ei syyttäminen tule kysymykseen.

Tästä esityksestäni ei luonnollisesti ole saanut täyttä selkoa se, joka ei ole alustusta lukenut. Niin laajassa alustuksessa on asioita joita ei yhtäkkiä voi muistaa eikä ole tilaisuuttakaan kaikkiin koskettelemaan.

Asia lykättiin keskustelutta vaaliohjelma-valiokuntaan.

Otettiin Vi tunnin loma-aika.

Sääntövallokuntaan lisäjäseniksi valittiin: *Perttilä* ja *Karhi*.

Vaaliohjelmaa^f valiokuntaan lisäjäseniksi: *Orasmaa* ja *Leivo*.

Senaattori kysymys.

Senaattori *J. K. Kari* oli saapunut kokoukseen. Kun hänen senaattiin menonsa ei tullut esille Tampereen kokouksessa oli tahdottu se esille tässä kokouksessa. Järjestävä komitea oli päättänyt sen ottaa esille ja jätti asian alustuksen *Taavi Tainiolle*. Hän alusti asian seuraavasti:

Sen mukaan kun sosialismi vahvistuu kaikissa maissa, sen mukaan sitä aletaan myös heikontaa porvaripuolueiden taholta sillä, että sen etevämpiä miehiä valitaan hallintovirkoihin. Sillä tavalla on Ranskassa jo viety pari kolme miestä. Saksassa on tarjottu senaattoripaikkoja. Englannissa eräs työväen luottamusmiehiä Burns on nykyään ministerinä. Meillä vallankumouksen aikana kun työväen kasvavaa valtaa pelättiin pyydettiin myös тов. Karin suostumaan siihen, että hän ryhtyisi senaattiin jäseneksi. Ja hän suostui. Tästä asiasta on ollut keskusteluja kaikissa niissä maissa, missä

siihen on aiheita ollut ja omituista kyllä niin Suomessakin, joka Ranskan ja Englannin jälkeen joutui kolmantena tähän asemaan. Sillä Suomi lukuunottamatta Austraalian valtioita on kolmas järjestyksessä, oikeastaan toinen, sillä täällä vietiin meidän Karimme ennenkuin Burns Englannissa. Se siis oikeastaan kuvaa tavallaan asemaa täällä. Usealta taholta on tämän johdosta vaadittu toveri Karin erottamista puolueesta. Asia on ollut jo käsiteltävänä mutta siellä ei ole tehty asiasta lopullista päätöstä. Tänne se on päätetty lykätä. Mutta ennenkuin tämä asia päätetään niin minä haluaisin, että oikeus tapahtuisi jokaiselle ja siitä syystä kysymyksen esittäjänä tahtoisin huomauttaa, että Ranskassakaan ei ollut mitään päätöstä silloin olemassa, kun Millerand siellä astui ministeristöön, mutta menettelyä paheksuttiin ja lausuttiin, että hän siellä ei esiintyisi sos. demokratisena edustajana. Mutta kun Briand sen jälkeen' astui hallitukseen, päätettiin, että jos hän siihen suostuu niin hänet erotetaan puolueesta. Ja B. suostui. Englannissa Burns'in suhteen ei ole mitään päätöstä tehty sentähden, että siellä valtaava työväenryhmä hyväksyy hänen menettelytapansa, mutta pienempi puhtaasti sosialistinen ryhmä moitti sitä. On näet huomattava, että Englannissa Marxilaiset ovat työväenliikkeessä vähemmistönä. Sen liikkeen enemmistön muodostaa n. s. riippumaton työväenpuolue. Meillä ei ole mitään ennakkopäätöstä tällaisen tapauksen varalle kun tämä, ei ole arvattu ottaa sellaista huomioon, että meilläkin tullaan hakemaan miehiä hallitukseen sosialidemokratiseista puolueesta. Ja silloin kuin Kari vietiin, niin minä tiedän, että varmalta puoluemieheltä kysyttiin, ei sitä, haluavatko he tulla senaattiin vaan sitä, haluaako puolue tulla senaatissa edustetuksi. Niiltä jäseniltä, joilta kysyttiin, ei ollut mitään sitä vastaan, mutta eivät olisi antaneet sinne niin hyvää miestä kuin toveri Kari on, vaan jonkun huonomman. (Naurua). Häntä pidettiin liian hyvänä hautaantumaan. Tarjottiin tri Ursinia, mutta porvarit sanoivat, ettei hänen kanssaan tule toimeen. Kun nyt vaaditaan toveri Karin erottamista niin meillä ei ole siihen oikeutta, eikä meillä ole siihen syytä. Minä en

hyväksy hänen menettelyään. Hän väittää, että hän on saatanut siellä enemmän hyödyttää työväenpuolueen asiaa kuin ennen, mutta minä olen toista mieltä hänen kanssaan. Me olemme kiroilleen häntä kun senaatin päätökset eivät ole sellaisia kuin toivoisimme. Onhan siellä herran nimessä Karikin senaatissa! (Naurua). Mutta se on niinkuin eilen täällä sanoin: Ei se ole niinkuin yksi sanoo, vaan se on niinkuin sakki sanoo. Ja hän on siellä yksin. Pöytäkirjoista nähtäisiin mitä mieltä hän on. Mutta hän ei voi tehdä selkoa siitä, sillä useissa tapauksissa häntä estää virkavala. Meillä ei ole oikeutta erottaa häntä sentähden, että meillä ei ollut päätöstä silloin kun hän sinne meni. Minä tahtoisin nähdä sen henkilön, joka sanoo ettei tov. Kari ole sosialisti yhtä hyvä, yhtä rehellinen ja puhdas kun kuka meistä tahansa, vaikka hän on käsittänyt asemansa toisin kuin minä ja monet muut. Mutta meidän puolesta voidaan vaatia, että joka tästedes menee senaattiin ilman puolueen lupaa, hän erotettakoon. Jos joku sinne menee, niin hän ei ole meidän puolueemme edustajana. Kari ei ole meidän lähettämämme, eikä hänellä ole oikeutta esiintyä puolueen nimessä. Hän ei ole mennyt sinne sosialidemokratisen puolueen edustajana, vaan Kyösti Karina, jonka yksityisenä mielipiteenä on sosialidemokratia. Minä en tahdo väittää, että hän olisi sitä koskaan tehnyt, mutta meille on tärkeintä kun sanotaan, että meillä on mies senaatissa, niin meidän pitäisi olla tyytyväisiä. Kun teillä on mies, Kari, senaatissa, mitä te enempää vaaditte, sanotaan. Minä tahdon sanoa, että me vaadimme sinne 10 miestä. Sitten vasta me olemme tyytyväiset kun meillä vielä on meidän valitsemamme keisari! (Naurua). Siis minä toivon, että me lausumme täällä pontena mielipiteemme, että puoluetov. Kari, senaattorina ei edusta sosialidemokratista puoluetta. Minä luulen, että sillä päätämme esillä olevan Kari-kysymyksen. Meillä näet pitää olla oma ministerikysymyksemme niin kuin suurissakin maissa.

Mutta ettei tällaisia tapahtuisi toisten, niin on sanottava selvästi puolueen yleinen mielipide, joka tuntuu olevan, ettei kukaan vastedes saa ottaa vastaan senaattorin salkkua, eikä salku-

tontakaan senaattorin virkaa ilman puolueen lupaa. Puolue ei voi kokoontua päättämään pannaanko Järvenpää senaattiin tai Sirola ja siitä olisi paljon turhia matkakuluja. Muuten sitä varten kenties pian tarvittaisiin kokoontua, sillä Järvenpää on hyvissä väleissä suomettarelaiten kanssa ja Sirola on siltä väliltä. Minä en tahdo että tätä varten kokoonnutaan puoluekokoukseen päättämään saavatko nämä herrat mennä vai ei. Tämä pitää tehdä ennakolta. Mutta ei minun mielestäni sitovaa. Ei sillä tavalla sitovaa, että kaksi kertaa kaksi on viisi, sillä siinä saatettaisiin erehtyä. Kukaan ei saa liittyä senaattiin millään ehdolla ellei saa puoluekokoukselta tahi puolueuueuvostolta lupaa. — Mutta me emme koskaan enää lähetä hallitukseen yhtä miestä kerrallaan. Se on liika vähän. Vähintään pitää olla kolme. Se näyttää pieneltä tämä luku, mutta me olemme vaatimattomia, sillä vaatimattomuus kaunistaa. (Naurua).

Meillä ei ole mitään syytä hyväksyä tuota saksalais-ranskalaista suuntaa. Meillä on tällä kertaa perustuslaillinen senaatti, mutta meillä ei ole mitään vaikutusta siihen. Mutta kun meillä kokoontuu uusi kansaneduskunta ja me alamme siellä tehdä interpellatsioneja ja moittia niiden toimintaa, niin olen varma, että ensi valtiopäivillä riippuu meistä sosialidemokraateista istuuko senaatti paikoillaan tai ei. Kun raittiusmiehet, suomettarelaiset y. m. antavat sille epäluottamuslauseensa ja me yhdymme siihen, niin tämä senaatti keisarin nimittämänä katsoo parhaaksi erota. Se on selvä. Sen jälkeen tulee kysymykseen muodostaa uusi senaatti. Enemmistön muodostavat nyt raittiusmiehet, suomettarelaiset ja sosialidemokraatit. Mutta sinne ei tule raittiusmiehiä, että niillä on niin vähän merkitystä. Sinne tulee ehkä sosialisteja ja enemmistö tietysti suomettarelaisia. Silloin sosialistit liittyvät ruotsinmielisiin, perustuslaillisiin ja annetaan uusi epäluottamuslause ja se senaatti menee taas nurin. Jos taas tahdotaan pysyväistä senaattia niin silloin se pitää olla sellainen, jotta sosialistitkin sitä kannattavat. Silloin siellä täytyy olla meidän miehiä. Älkää peljätkö, ei meistä monikaan, jotka täällä olemme, pääse senaattoriksi. Kyllä moni meistä

kuolee ilman sitä salkkua. (Iloisuutta). Älkää luulko että senaatti annetaan kokonaan meidän haltuumme. Jos me siellä onnistuisimme jotain valtaa saamaan väliaikaisesti niin kyllä porvaripuolueet joutuvat yhteisesti pitämään huolta siitä, että meidän valta ei tule pitkälliseksi. Mutta tällä väliajalla meillä olisi mahdollisuus ajaa läpi meille erittäin tärkeitä parannuksia ja sitä varten meillä pitää olla vähintään kolme miestä. Täällä joku arvelee, että pitäisi olla viisi ehkä kymmenen. Mutta se on tarpeetonta, sillä seitsemän porvaria ei vastaa kolmea sosialistia. Jos me olisimme yhtä tuhmia kuin ne, silloin meitä pitäisi olla seitsemän ja heitä kolme. (Naurua). — Meidän pitää puhua vakavasti, sillä asia on vakava. Porvarit ovat niin tyhmiä, ettei teistä moni taida uskoakaan ja kolme miestä, jotka tämän tuntevat voivat vaikuttaa paljon. Me emme kohtakaan voi toivoa meidän mieleistämme hallitusta, mutta jos me väliaikaisestikin saamme siihen vaikutusvaltaa, niin me voimme ajaa läpi päätöksiä ja tehdä parannuksia, joiden kautta kymmenen ja satojen tuhansien elämä tulee helpommaksi ja sitä meidän pyrintömme tarkoittaa. Eikö niin herrat periaatteilla ratsastajat? Kun tätä pidetään silmällä niin monet turhat puhevuorot säästyvät.

Minä ehdotan, että jos päätöksiä tehdään, niin määrätään että vastaisuudessa, jos jotakin puolueemme jäsentä pyydetään hallitukseen, niin hän ei saa sinne mennä ilman puoluehallinnon tahi puoluekokouksen suostumusta. Mutta yhtä emme sinne koskaan kerrallaan hyväksy. (Hyväksymistä).

Senaattori *J^ari* nousi sitten puhujalavalle ja lausui: Minä kuulin äsken lavalle noustessani tuolta jonkun sanovan: me emme selityksiä pyydä, me vaadimme. Tehkää hyvin. Te voitte vaatia minulta mitä tahansa, minä puolestani olen sanottavastani selvillä. Minä olen tämän yhdistyksen salissa ensi esitelmäni pitänyt, silloin kuin maassamme ei työväenliikettä tunnettu, silloin kuin ehkä useimmat teistä kehdoissaan olivat. Minä en tiedä kuka lausui, se olkoon hänelle sanottu.

Silloin kuin suurlakon laineet maassamme vielä korkealle kuohuivat kun asemamme ei ollut millään lailla selvillä silloin tarjottiin minulle paikka kotimaisessa hallituksessa. Minä en ottanut sitä vastaan armona, minä en ottanut sitä vastaan kunnian takia ja minä vakuutan teille että siitä asemasta minä olen kärsinyt ehkä enemmän kuin te käsitättekään. Mutta minä toivoin voivani sen kautta hyödyttää työväenliikettä, sillä se on minun pyrintöni aina ollut. Minä en tehnyt päätöstäni yksin. Suurlakon aikana kun kaikki rautatieliikkeemme oli seisauksissa ei tietenkään puoluehallintoa voinut saada kokoon. Minä kutsuin kokoon puoluehallinnon toimeenpanevan valiokunnan ja kysyin heiltä suostuvatko he siihen että otan tarjouksen vastaan ja ilman yhtään vastustavaa ääntä he siihen suostuivat. Jos te minua moititte niin moittikaa minua yksin, älkää heitä moittiko. Minä olen tämän tahtonut lausua varsinkin kun Tampereen kokous, jossa asia piti tulla esille, syrjäytettiin se, sillä siellä huudettiin: tästä asiasta me emme puhu. On sitte kysytty sitä, mitä minä olen senaatissa saanut aikaan? Yksinkertaisesti, en mitään. Sillä kuten edellinen puhuja sanoi: ei se ole niinkuin yksi sanoo, se on niinkuin sakki päättää ja minä olen siellä ollut yksin. Kaikissa tapauksissa minä olen siellä edustanut kantaani huolimatta siitä kannattaako minua kukaan. Ja minä olen aina sanottavani sanonut huolimatta siitä, seisooko minun takanani tuhansia tahi ei ketään. Silloin kun minä tämän yhdistyksen salissa ensi kerran suuni avasin, silloin ei ketään takanani seisonut, silloin ei sosialismia tunnettu edes — sille naurettiin, sitä kauhistuttiin. Minä olen sen jälkeen monta kertaa suuni avannut, enkä ole koskaan katsonut oliko se yksi, joka minua kannatti, tai oliko tuhatta eli kymmenen tuhatta.

Koska täällä on interpellattu, koska tahdotaan selityksiä, niin parhaani mukaan koetan sitä tehdä. Nykyinen hallitus, niin huono kuin se lieneekin, ei ole sentään niin huono kuin useimmat teistä ovat valmiit uskomaan. Me olemme koettaneet parhaamme mukaan palauttaa laillisia oloja, ja minä luulen, että meille kaikille ennen kaikkea työväenpuo-

lueelle on laillisuus se ase, jolla me parhaiten voimme taistella. Oli kerran Ranskassa eräs meidän aatteen miehiä, joka sanoi puolueelleen ne sanat, aina käyttäkää laillisia aseita, sillä laillisuus tappaa heidät. Sillä kannalla minä seison, sillä minä olen seisonut ja tulen aina seisomaan. Jos me emme kaikissa tapauksissa ole onnistuneet, niin syy ei ole meidän. Te tiedätte, mitkä voimat meitä edestäpäin painavat. Te tiedätte —, me emme ole voineet tehdä enemmän mutta me olemme tehneet sen mitä olemme voineet, ja minä luulen että me siinä olemme jotakuinkin suuressa määrässä onnistuneet. Kaikki ei tapahdu päivässä, päivässä ei Roomaakaan rakennettu, mutta parhaansa on hallitus koettanut tehdä. Minä muistutan teille aikoja jolloin pienemmissäkin kokouksissa oli poliiseja läsnä, minä muistutan niitä aikoja, jolloin elettiin todella laittomissa oloissa. Kuka teistä ei laittomuuksien aikana saanut kärsiä? Useat meistä ovat saaneet istua vankikomerossa, useat ovat saaneet joka viikko juosta poliisikamarissa ja mitkä missäkin virastoissa, saanut kärsiä yhtä ja toista vahinkoa ja ikävyyttä. Nyt huudetaan kyllä, että nykyinen bobrikoffilainen senaatti tekee samoin. Näyttäkää missä? Ne ovat jälkimaininkeja niistä ajoista, jolloin niin tapahtui. Me emme ole koskaan tehneet sitä, päinvastoin me aina olemme koettaneet pitää yllä kansalaisten vapautta kaikissa suhteissa, kaikin tavoin.

Meillä on pidetty hirveää ääntä, huutoa ja melua voimassa olevasta valtiopäiväjärjestyksestä. Se ei tosin vastaa sosialidemokratisen puolueen vaatimuksia, mutta minä kysyn missä on se maa, jonka valtiopäiväjärjestys vastaa sosialidemokratian vaatimuksia? Ja minä vakuutan teille, että meidän valtiopäiväjärjestys niin huono kuin se onkin, niin se on sentään vapaamielisin valtiopäiväjärjestys maailmassa. Ei ole yhtään maata, missä niin vapaamielinen valtiopäiväjärjestys olisi olemassa. Austraaliassa tosin on naisilla äänioikeus, mutta siellä on muita rajoituksia, joita meillä ei ole. On pidetty pahaa ääntä että ikäraja on 24 vuotta, sitä minä en hyväksy koskaan. Meille on pidetty ääntä, että äänioikeus on vaivaisapua nauttivilta henkilöiltä kielletty. Se on

niin ja näin, siitä saattaa olla eri mieltä, minä olisin valmis poistamaan sen rajoituksen. Älkää luulko, että ainoakaan hallitus maailmassa olisi harpannut 4-jakoisesta luokkaeduskunnasta niin puhtaasti sosialistiseen kansaneduskuntaan. On onni, minä sanon sen vakaumuksesta, tunnen sen sydämessäni, on onni, että meidän maassamme on sellainen valtiopäiväjärjestys kuin meillä nyt on. Sen kautta, tuon monen moittiman, monen arvosteleman valtiopäivjärjestyksen kautta meidän kansallemme, meidän työn raskaan raatajillemme, on avautunut tie, avautunut suljettu tie saada äänensä kuuluville ja kun meillä kerran on se, silloin meillä on ase millä me aina, aina voimme taistella kaikkea sortoa, kaikkea väkivaltaa vastaan ja vääryyttä vastaan. Me emme taistelee aseilla,, minä en ole koskaan ollut niitä, jotka hyväksyvät väkivaltaa, meillä on viime aikoina ilmaantunut sellaisiakin, mutta vaalilippu tulee aina olemaan paras ja tehoisa ase meidän puolueen käsissä, se on ainoa keino, jolla me voitamme.

Minä mainitsin äsken laillisuuden palauttamisen. Puolue, joka tahtoo laillisuutta, ei itse harjoita laittomuutta. Huudetaan kyllä, että senaatti ei erota Turun hovioikeutta. Se kyllä ei ole sitä tehnyt, mutta nykyinen hallitus ei aio käyttää sellaisia mahtikäskyjä kuin edellinen.

Nyt te olette tietysti uteliaita kuulemaan mitä nykyinen hallitus aikoo tehdä. Minä voin siitä kertoa monista hyvin tunnetuista syistä ainoastaan osan.

Ensi eduskunnalle on nykyisellä hallituksella aikomus laittaa eräitä lakeja, joista tärkeimpinä voidaan pitää: vanhuudenvakuutus kaikille kansalaisille. Se valmistuu jo kohta. Myöskin meidän nykyiseen elinkeinolakiin aikoo se tehdä paikkauksia ja korjauksia monessa suhteessa. Myöskin on valmisteltu työsopimusta koskevaa lakia, sillä niinkuin tiedetään meiltä tällaiset määräykset osaksi puuttuvat, osaksi ovat aivan vanhanaikaiset. On myös tekeillä laki, joka koskee sovintotuomioistuimia, joka ratkaisee ne riidat, jotka syntyvät työväen ja työnantajain välillä. Kuten tunnettu, on meidän puolue saanut panna sovintolautakuntia kokoon tähän asti kuitenkin sillä edellytyksellä, että isännistö armossa on

suvainnut siihen suostua. Samoin on tekeillä laki, joka määrää ammattiyhdistysten aseman, sillä niinkuin tiedetään ne ovat tähän saakka olleet aivan kuin tuuliajolla, eivätkä ole kyenneet tukemaan jäseniensä vaatimuksia. Vielä on nykyisellä hallituksella kutakuinkin valmis ensi eduskunnalle jätettäväksi tapaturmavakuutuslain korjaus. Me tiedämme kuinka suuressa määrässä se korjausta kaipaa. Tiedämme että jos mies putoo yksikerroksisen rakennuksen katolta ja loukkaantuu, niin hän ei saa vahingonkorvausta, mutta jos rakennus on 2 kertainen, niin hän saa. Meillä on periaatteellisenä kysymyksenä nykyisen koulujärjestyksen korjaaminen. Me tiedämme jokainen, että se ei suinkaan vastaa tarkoitustaan. Sitä koitetaan parantaa minkä voidaan, sillä minä vielä kerran huomautan teille, ettei se riipu hallituksesta mitä meidän maassa saadaan aikaan, vaan mahdista joka ei ole meidän määrättävissä. Mutta jos me tämän tahdomme saada aikaan, niin meidän täytyy ennen kaikkea pysyä laillisuuden tiellä. Minä sanoin teille äsken, että eräs ranskalainen toveri lausui, että meidän laillisuutemme tappaa heidät. Me emme voi turvata prouninkeihin, kivääreihin ja dynamiittiin, me emme voi turvata väkivaltaisiin keinoihin. Se olisi meille, jotka edustamme kansan suurta enemmistöä, se olisi meille auttamattomaksi vahingoksi. Me emme turvaa mahtikeinoihin, vaan yhteen ainoaan, joka aina voittaa, joka aina on voittanut; se on oikeuden voima. Olkoot kuinka mustat olot tahansa maailmassa, niin oikeus aina voittaa. Jokainen meistä tietää, että me seisomme sillä vahvalla pohjalla, jota kutsutaan oikeudeksi. Meidän ohjelmassa on aina ollut oikeutta kaikille ja tulee aina olemaan oikeutta kaikille. Tainio sanoi eilen: pois punakaartit, pois anarkistit, pois jokainen aseellinen järjestö heidän kanssaan, sillä me emme tahdo nähdä veljen verta vuotavan. Jos alamme astua sille tielle, vakuutan teille, niin siitä tulee meille kärsimyksiä, taantumista ja tappiota. Ainoa oikea tie, jota me voimme kulkea, on oikeuden tie.

Minä tiedän kuinka ahdas tämän kokouksen aika on ja kuinka monipäiväinen tämä kokous on ja kuinka paljon

asioita täällä tulee esille, sentähden en tahdo pitemmälle kokouksen aikaa käyttää. Minä olen valmis, niinkuin alussa sanoin, puolueen tuomittavaksi. Minä olen tämän aatteen hyväksi uhrannut koko elämäni, minä en ole katsonut aineellista etuani, mutta minä alistun nöyränä tuomioonne.

Hörhammer: Olen toista mieltä kuin Tainio. Uskon Karin kyllä menneen senaattiin rehellisessä tarkoituksessa hyödyttääkseen puolueettamme, mutta onko hän sitä voinut tehdä, siitä voidaan olla eri mieltä. Tämä on tultu huomaamaan Saksassa, jossa tällaiset tarjoukset on hylätty ja Ranskassa, jossa Briand meni hallitukseen ja tuli erotetuksi. Burns ei ollut sosialidemokrati, mutta Englannissakin on selvästi lausuttu mielipiteitä tällaista vastaan eikä hyväksytty hänen menettelyään. Käytännölliset tulokset tällaisesta hallitukseen menosta ovat mitättömät ja puolue kärsii tappiota menetettyään parhaita työvoimiaan. Hallituksessa eivät he voi mitään vaikuttaa. Onhan selvää etteivät toiset puolueet ota meikäläisiä hallitukseen hyödyttääkseen meitä vaan itseään. Hallitus ollessaan syvien rivien epäsuosiossa, tuntee itsensä heikoksi, mutta nyt sanotaan, että onhan siellä Kari, voisihan siellä jotain tulla. Tällä tavalla heikontaa se meidän agitatsiooniamme. Puhutaan senaatin laillisuuden palauttamisesta mutta se ei kannata kehua. Jos Kari olisi siellä jotain ehkä puhunut niin mitä se hyödyttää, eihän se näy julkisesti. Puoluetoverimme ei voi semmoisena esiintyä nykyisessä senaatissa.

Kuusinen: Kun minä eilen näin senaattori Karin tulleen tähän huoneeseen olin suuresti hämmästynyt, ihmettelin, mitä hänellä on täällä tekemistä. Käsitin miksi Kurikka tuli, hän tuli kalastelemaan. Miksi täällä tarvittiin senaatin edustaja, sitä minä en voinut käsittää. Eihän tämä ole mikään Kuopion maanviljelysnäyttely. Miksi keskustellaan tästä asiasta, miksi Kari puhuu tältä paikalta, josta eivät ole puhuneet muut kuin sosialidemokratit, Kurikkaa lukuunottamatta. Olen ollut siinä käsityksessä, minkä senaattori Kari täällä sanoi lausutuksi Tampereen puoluekokouksessa, me emme keskustelleet tästä asiasta. Minusta oli aivan selvää, että se olisi

koko puolueen mielipide. Huomaan että olen suuresti erehtynyt kun niin vanha puoluetoveri kuin Tainio on kerrassaan toista mieltä. Mutta näyttää olevan niin että nuorempien pitää nousta vanhempia vastaan, vaikka se on ikävä. Tainio lausueessaan muutaman sanan tämän asian perusteluiksi, lausui jotain, josta sain sen käsityksen, että hän tahtoi saada tämän kokouksen jollain tavalla antamaan epäsuoran hyväksymisensä Karin senaattiin menolle (Tainio: en ole). Ei ainakaan toveri Tainio sitä tahtonut että kokous toveri Karin erottaisi puolueesta. Sillä jos kokous sille kannalle asettuu, silloin kokous epäsuorasti antaa hyväksymisensä. Minä puolestani vaatisin päinvastoin että senaattori Kari on eroitettava puolueesta. Tätä vaatimustani minä perustan erityisesti kolmella eri syyllä.

Asia on tärkeä periaatteellinen kysymys. Minä huomautan, etten minä puhu personallisista syistä. En tunne senaattori Karia, yhden kerran ennen olen häntä nähnyt. Mitä hänestä olen kuullut, on ollut paljasta hyvää. Olen kuullut sanottavan kunnon mieheksi. Asia on minulle kokonaan periaatteellinen kysymys. Se, että Kari meni porvarilliseen hallitukseen, on minusta ensimmäinen syy, minkätähden hän on erotettava puolueesta. Saattaa olla, ettei se ole tarpeeksi suuri syy kokouksen mielestä, enkä minä vaadi, että sen syyn kokous hyväksyy. Jos puoluekokous antaa jollekin jäsenelle oikeuden mennä porvarilliseen hallitukseen, joka minusta näyttäisi sangen oudolta, mutta jos sellaista tapahtuisi, niin menköön. Hän on silloin sen puolueen valtuutettu ja hän voi toimia puolueen nimessä. Mutta kun Kari meni porvarilliseen hallitukseen, silloin ei sellaista lupaa kysytty. Kari sanoi, että sellaisen luvan antoi silloinen puoluehallinto tai osa sen jäseniä. Se puoluehallinto on nyt kukistunut. Se olisi vedettävä tilille teostaan, jos se on sen tehnyt. Se on ensimmäinen syy.

Mualla ulkomailla minun käsittääkseni se on periaate, joka yleensä hyväksytään. Toveri Tainio sanoi, ettei se olisi sosialidemokratien keskuudessa niinkään yleinen periaate. Minulla on toinen käsitys asiasta. Millerand Rans-

kassa on erotettu puolueesta. Briand ei kuulunut puolueeseen. Miten tuon englantilaisen herran kanssa on sitä minä en tiedä. Edellinen puhuja sanoi, ettei tässä asiassa muka olisi sosialidemokrateilla varmaa kantaa. Minusta Ranskan nykyisen yhdistyneen puolueen kanta on niin yksimielinen ja selvä, ettei sitä pitäisi ollenkaan epäillä. Saksassa se myös on selvä. Kuka siellä olisi mies, joka puolustaisi tällaista tapaa. Se olisi Bernstein. Minulla on toveri, joka on ollut keskustelussa hänen kanssaan ja hän ei sanonut Bernsteinin puolustaneen Millerandia. Hänelle mainittiin Karin jutusta ja on pidetty jotta hän tällaisen menettelyn hyväksyy. Bernstein kiukustui. — Sen kohdan voimme jättää.

Toinen syy, miksi vaatisin senaattori Karia erotettavaksi, koska se vielä ei ole tapahtunut, on se, että hän on mennyt hallitukseen, joka ei ole eduskunnalle vähääkään toimistaan vastuunalainen. Se on Venäjän itsevaltiaan neuvonantajakunta. Ei se ole parlamenttaarinen hallitus. Ei sillä ole mitään vaikutusta hallinto-asioissa. Keisari voi antaa sen puhua ja toimia, mutta silloin kuin keisari ryhtyy asioihin, ei sillä ole mitään sanottavaa. Se on keisarin neuvonantajakunta; sen mahdin avustaja, jonka turmiollisen vaikutuksen me niin hyvin tunnemme. Asia olisi jonkun verran erilainen, jos tuo hallitus olisi kansaneduskunnalle vastuunalainen, mutta nyt siinä on minusta iso ero. Ranskassa miehet, jotka ovat menneet hallitukseen, ovat menneet hallitukseen, jolla on kansaneduskunnan luottamus, mutta silti he ovat tulleet ajetuksi puolueesta pois. Mutta me pidämme puolueessa miehen, joka kuuluu keisarin neuvonantajakuntaan!

Kolmas syy on nykyisen senaatin monet synnit. En minä lähde, enkä koeta lähteä niitä luettelemaan. Niitä on paljon. Luin äsken Kansan Lehestä kirjoituksen, jossa niitä oli iso joukko lueteltu ja ne olivat kaikki niin painavia että yksi ainoa olisi riittänyt yhden senaatin kumoomiseen, jos se olisi kansaneduskunnalle vastuunalainen.

Mainitsen eduskuntareformiasiassa ne pari kohtaa, jotka senaattori Kari tässä toi esiin: 24-vuoden ikäraja ja vaivais-hoitolaisilta riistetty äänioikeus. Kuka se nämä rajoitukset

sai aikaan. Senaatti se korotti ikärajan 24 vuoteen, vaikka eduskuntakomitea ehdotti 21. Minä ihmettelin suuresti miksi senaatti ei korkeammalle. Mutta nähtävästi ei uskallettu. Senaattori Kari puhui, että se asia että vaivaishoitolaisilta riistettiin äänioikeus olisi asia, josta voisi olla eri mieltä. Minä pyydän kysyä, kuka täällä on erimieltä muut kuin senaattori Kari. (Voimakkaita huutoja: ei kukaan!) Kokouksen jäsenet tuntevat hyvin ne kuristuslait, mitkä on saatu aikaan painovapaus, yhdistymis- ja kokoontumislain nimellä. (Kyllä!) Minä en niistä puhu kovin pitkälle. En ole nähnyt yhtään sanomalehteä, joka niitä olisi kehunut. Puolueemme päääänenkannattajasta pikkuiseen Sosialistiseen Aikakauslehteen asti niitä on tuomittu. Ja ne ovat syntyneet senaatin ehdotuksesta ja ratkaistu pääasiassa senaatin ehdotuksen mukaan. Minä luulen että senaattori Kari kun hän tämän jälkeen astuu tälle paikalle niin hänen olisi niitä puolustettava, mutta luulen että hänen on vaikea todistaa, että senaatti niiden suhteen on toiminut niin vapaamielisesti kuin äsken koetti todistella.

Senaattori Kari puhui kuitenkin senaatin vapaamielisyydestä ja sanoi myös, ettei hän voi kaikkea hyväksyä. Minä en tunne senaatin salaisia enkä julkisiakaan pöytäkirjoja, joten en ole selvillä mitä mieltä senaattori Mechelin on tässä asiassa, mitä mieltä Kari ja mitä senaattori Kari on siellä puhunut. Olisi ihmeteltävä asia, että entinen sosialidemokrati olisi sitä mieltä, että ikäraja 21:stä vuodesta on korotettava. Mutta se, että senaattori Kari on pysynyt tuossa hallituksessa, niin se selvästi todistaa että hän ei enää ole sosialidemokrati. Se senaatti on tehnyt syntiä yhdessä päivässä enemmän kuin me pienet yhdessä vuodessa ja senaattori Kari on sittenkin vielä siellä joukossa! Hän näkyy olevan sitä mieltä, että hän vieläkin olisi sosialidemokraatti. Onko kokouskin samaa mieltä? (Ei! ei!) Senaattori Kari puhui mitä senaatti aikoo tehdä. Se oli hauska esitelmä. Mutta se vaikuttaa tässä asiassa kovin vähän. Saattaa olla, että siellä on miehiä, joilta on kauniita aikeita. Saattaa olla, että senaattori Kari on yksi niistä, mutta se ei muuta sitä, min-

kalaisessa senaatissa hän on ollut mukana ja minkälaisen senaatin puristustoimiin hän on ottanut osaa.

On mainittu, että Ranskassa kuului ministeristöön Briand tuo puolueesta pois potkittu sosialidemokrati. Minkälainen ministeri se oli? Se oli radikaalinen. Se ei ollut vapaa-mielinen siinä merkityksessä kuin nykyinen Mechelinin senaatti. Se oli radikalisosialistinen. Ja silti Briand puolueesta pois potkittiin.

Siinä ovat ne kolme syytä, jotka minä katson pääasiassa vaikuttavan sen, että senaattori Kari on erotettava puolueesta. Tainio sanoi, että asiaan vaikuttaa se, ettei ollut puolue-päätöstä olemassa silloin kuin Kari »vietiin" senaattiin. Ei häntä viety, hän meni. Minusta se ei ratkaise asiaa, oliko päätös olemassa, vai ei. Tainio sanoi ettei meillä ole oikeutta häntä erottaa. Tällä kokouksella luulen minä on oikeus erottaa kenen hyvänsä puolueesta vaikka minut, tämän hirmuisen puheenpitäjän. Miksi ei senaattori Karia, vaikka hän on niin suuri herra kuin senaattori. Tällä kokouksella on täysi oikeus siihen. (Sinerbrykoff myöskin) Sinne menkööt Mechelinin, Sinebrykoffit ja Karit!

Hyvät puoluetoverit! Minä pyydän kysyä, annatteko te porvarien sanoa että heidän hallituskoplassaan on sosialidemokraatti? Jos te ette erota senaattori Karia, niin te annatte heille oikeuden siihen. Tällä tavalla te välillisesti teette meidän puolueesta, sosialidemokratiseista puolueesta, hallituspuolueen, Mechelinin puolueen, joka ehkä olisi saat-
tanut olla mahdollista 20 vuotta sitte, mutta ei minun mielestäni nyt enää. Eikä se minusta riitä, että senaattori Kari tulee puolueesta erotetuksi. Meidän on kaikkien tapahtu-
mien varalta tehtävä sellainen päätös, ettei samallaista tapausta enää voi sattua, ettei voi syntyä eriäviä mielipiteitä siitä, onko porvarilliselliseen hallitukseen mennyt mies vielä sosialidemokraatti tahi ei. Meidän on kerta kaikkiaan vapauduttava sellaisista virkoihin kiipeevistä nousuk-
kaista ja onnenonkijoista, jotka aina ovat yleisiä sociali-
demokraattien keskuudessa silloin, kuin se alkaa saavuttaa valtiollista valtaa. (Hyvä, hyvä). Minä en puhu siitä, että

miehet hallituksessa pilaantuvat, vaan vaara on siinä, että luokkarajat sekaantuvat. (Hyvä, hyvä). Jos meillä tosiaankin on Mechelinin senaatissa yksi puolueemme jäsen, jota emme ole ajaneet puolueesta pois, niin missä ovat silloin luokkarajat? (Ei missään!) Hyvä. Tainio sanoi ettei täällä pitäisi ratsastaa periaatteilla, vaan tulisi katsoa satojen tuhansien ja miljoonien kansan jäsenten etua ja parasta ja miten sitä olisi edistettävä. Meidän puolueemme velvollisuus on juuri sitä katsoa ja sitä minä tällä katson, katson niiden satojentuhansien ja miljoonien kansalaisten etuja jotka kuuluvat proletaarien luokkaan ja se saavutetaan minun käsittääkseni siten että puolueemme pysyy erossa porvareista, erossa puoluepettureista. Pois sellaiset.

Toistan vielä kerran, en sano senvuoksi tätä, että sanoisin Karin personasta pahaa, vaan että hän on mennyt sellaiseen huonoon seuraan kun nykyinen senaatti on. — Lopuksi pyydän esittää seuraavan ponnen jos sitä kuka kannattaa :

Muitten maitten sosialidemokratian yleensä hyväksymän periaatteen mukaisesti selittää puoluekokous, että puolueen jäsen, joka kerran on mennyt porvarillisen hallituksen jäseneksi ilman puolueen nimenomaista lupaa, on sillä teollaan itsestään luopunut sosialidemokratiasesta puolueesta; tämä yleinen sääntö on erityisesti sovitettava nyt kysymyksessä olevaan henkilöön, J. K. Kariin, joka on mennyt sellaisen kaiken parlamentarisen vastuunalaisuuden ulkopuolella olevan keisarillisen neuvonantajakunnan ja sellaisen kansan ilmeistä tahtoa vastustavan hallintolaitoksen jäseneksi kuin meidän nykyinen senaattimme on.

(Pitkälliset käsienräpytykset ja hyvähuudot).

Tainio. Minä ehdotan, että kun nyt on molemmin puolin asia esitetty eikä kukaan teistä osaa esittää asian toista puolta yhtä hävyttömästi kuin maisteri Kuusinen, (Alas. Alas) — minulta ei voi kukaan kieltää puheenvuoroa

(Asiaan), tämä on asiaa. Minä olisin puhunut yhtä hävyttö-
mästi, jos olisin ollut samaa mieltä. Ehdottaisin että luo-
vuttaisi puheenvuoroista. (Ei, ei!) Äänestettiin käsien nos-
tolla ja päätettiin keskustelua jatkaa.

Puheenj.: Koska senaattori[^] Kari ei ole tilaisuudessa
olla kokouksessa huomenna ja tämän päivän kokousaika on
lopussa, niin annettaisiin hänelle nyt puheenvuoro viimeksi.
Ehdotus hyväksyttiin.

Senaattori Kari: Minä panen kellon esiin, puhun ai-
noastaan viisi minuuttia, en tahdo kuluttaa kokouksen aikaa.

Täällä on eräs nuori poika, eräs marraskuun sosialisti,
jota minä en ole ennen koskaan puolueessamme nähnyt,
haukkunut minua onnenonkijaksi ja valtaan kiipeejäksi nou-
sukkaaksi. Minä sanon, että se on hävytöntä. Minä sanon
että nämät herrat, nämät nuoretj suomettarelaiset maisterit,
jotka tulivat puolueeseemme marraskuun alussa, he ovat tul-
leet tänne onnea onkimaan. He ovat tuntemattomia meille,
jotka olemme toimineet] riveissä ennen ja he tulevat mää-
räämään meille, kuinka on meneteltävä. Maisteri Kuusinen
ottaa esiin Saksan] hän ottaa esiin Ranskan, mutta sillä on
ero. Minä pyydän kysyä minkälainen oli asema silloin kuin
minä menin senaattiin? Hän puhuu Marxista, minä epäilen
onko maisteri Kuusinen koskaan lukenut Marxin teosta Das
Kapital?.....-Jos minut erotetaan niin minä tulen edelleen teke-
mään voitavani tämän puolueen hyväksi ja minä toivon, että
minä voin]]tehdä]syhtä paljon, kuin maisteri Kuusinen. Hän
sanoi, että puolueen parhaat voimat menevät pois puolueelle
vahingoksi."Minä; en ole] koskaan pitänyt itseäni puolueen
parhaimpina. • Jos] te] olisitte tulleet] puolueeseemme ennen
marraskuuta] niin] te tietäisitte, että minä en ole sitä pitänyt.
(Kuusinen:] Tainio] sitä] väitti).[^] Sitte hän sanoi että minä
olen" senaatin[^]lähettiläs. Minä olen kuullut kaikenmoisia
syytöksiä, mutta] en koskaan] hävyttömämpää. Millä tavalla
hän]- voi sen" todistaa. Minä en tunne] maisteri Kuusista.
Kuinka minä seitsemän vuotias puoluetoveri tuntisin kaikki
marraskuun sosialistit]f (Ääniä: Se on vahinko!). Hän, sanoi että
minä olen ottanut vaikutuksia senaatilta. (Kuusinen: En ole

sanonut), te sanoitta, ei saa keskeyttää. (Melua). Hän vetoo ulkomaisten oloihin. Minä luulen että maisteri Kuusinen saa vielä pitkän ajan marraskuun jälkeenkin tutkia ulkomaisten oloja ennenkuin tuntee ne. Hän viittaa eräisiin alhaisiin juttuihin, joita viime talvena kierteli sanomalehdissä. Minä en ole välittänyt mitä sanomalehdet ovat minusta kertoneet. Minua on haukuttu niin porvarillisissa kuin työväen lehdissä. Oli eräs kerta jolloin minä aion tarttua kynään asiaa selittääkseni, mutta sitten jätin sikseen kuten on tapani aina ollut olla välittämättä mitä minusta puhutaan. Tämä koski sitä, kun joku maisteri Kuusisen toveri oli kertonut Bernsteinille kenties mitä ja hän sitte tämän nojalla olisi jotain lausunut. Sitte sanoo maisteri Kuusinen että minut erotetaan puolueesta. Kuulkaa maisteri Kuusinen, te ette siihen kykene. Minä en välitä jos minut erotetaan tahi ei. Tämän aatteen hyväksi olen työskennellyt ja tulen työskentelemään. En pelkää jos huudetaan alas en toivo että huudetaan ylös. Minä olen täällä seisonut toistakymmentä vuotta sitten. (Ääniä: Se oli toinen Kari). Saattaa olla toinen Kari ja minä toivon että maisteri Kuusinen vielä 15 vuoden perästä seisoo puolueemme riveissä. Minä en ole täällä huomenna ja minä jätän täydellä vapaudella kokouksen päätettäväksi, tahtooko se minun erottaa, tahi ei. Minä luulen arvaavani, että minua odottaa sama kohtalo kuin Kurikkaa, mistä syystä, sitä minä en tiedä? Tehkää kuin tahdotte, en tahdo vaikuttaa kokouksen menoon, enkä mielelläni kuulla niitä katkeria ja ehkä valheellisia parjauksia, joita minua vastaan täällä tullaan ehkä lausumaan. On kenties viimeisen kerran kun minä puhun puoluetovereille, sitte minä en enää ole toveri. Minä pyydän vanhoille puoluetovereille joiden kanssa olemme yhdessä seisonneet rinnan, niille minä pyydän lausua sydämelliset kiitokseni ja vakuuttaa heille, en marraskuun sosialisteille, että minä tulen työskentelemään aina tämän aatteen eteen vaikka ulkopuolella puoluetta. (Hyvä huutoja).

Laulettiin »Marseljeesi" ja lopetettiin kokous.

Kolmas kokouspäivä.

Keskiviikkona 22 p:nä Elokuuta.

Puheenjohtajana toimi Y. Sirola.

Laulettiin aluksi »Vala". Luettiin muutamia tervehdyksiä.

Järjestävä valiokunta ehdotti, että ensin keskusteltaisiin Kön-kysymys loppuun ja sitten otettaisiin keskusteltavaksi menettelytapa. Ehdotus hyväksyttiin.

Kari-kysymys.

Jatkettiin keskustelua *Kari-kysymyksestä*:

Vatanen: Karin erottaminen puolueesta on kysymys, joka on epävarma päättää yhdellä sanalla. Ensin on meillä tiedossa, että hän on työväenyhdistyksen jäsen, joka yhdistys kuuluu sosiaalidemokratiseen puolueeseen. Toiseksi me tiedämme, että Kari ei ole ollenkaan puolueesta lähetetty, vaan yksityisenä henkilönä astunut siihen virastoon, joka ei ole sosialidemokratinen vaan semmoinen, joka palvelee byrokratiaa ja ajaa Suomen kapitalistien asiaa. Puolueen on minun mielestäni koetettava päästä syiden perille. Jos tiedetään Karin toiminnassa olevan sellaisia seikkoja, jotka todistavat hänen toimineen sosialidemokratista liikettä vastaan, niin tämä kokous on oikeutettu päättämään hänen kohtalostaan, josko hän tulee säilyttää puolueessa. Nyt meillä ei ole hänen toimistaan lähempiä perusteellisia tietoja. Mitä olen siitä yksityistä tietä kuullut, ovat ne hyvinkin raskauttavia. Minä kuulin sanottavan jotenkin tietävissä piireissä, että viime aikaiset ukaasit ja muut viime aikaiset toimenpiteet, mihin on ryhdytty, että niiden suhteen olisi annettu Karille jotenkin ratkaiseva sananvalta. Kuulin sanottavan että tämä antoi tunnustuksensa Suomen porvarien järjestämälle lahtarijoukolle. Jos näiden tekojen perille voidaan päästä, voidaan sanoa, että se on rikos puoluettamme koh-

taan, joten tällaista miestä ei voi tunnustaa sosialidemokratiksi. Mutta kuten sanoin, minä en mene takaamaan kun minulla ei ole omin silmin nähtävää todistusta. Toisel puolen on katsottava Karin toimintaa, ja hänen eilisessä esiintymisessään ilmaantuu kohta, joka itse puolestaan paljastaa tuon verhon Karin ympäriltä, joka perinpohjaisesti valaisee minkälainen katsantokanta hänellä sosialidemokratista liikettä kohtaan on. Ensiksi hän rupesi Suomen kansan mustaksi tunnustamaa senaattia autuaallisella tavalla valkaisemaan. (Naurua). Hän rupesi sitä valkaisemaan joukoksi, joka on ihan lähellä sosialidemokrateja. Että ne syytökset, joita on senaattia vastaan tehty, että ne olisivat harhaluuloja, että siellä vallitsisi sosialidemokratinen henki, joka tekee kaikki voitavansa Suomen työväenliikkeen puolesta ja sosialidemokratisen liikkeen tukemiseksi. Tällaiset valkaisukeinot eivät ole oikeudenmukaiset. Siksi on meillä senaatin toiminnassa ilmennyt toimenpiteitä, jotka täytyy olla lyhytnäköisillekin selvillä. Sillä uudessa valtiopäiväjärjestyksessä äänioikeuden ikärajan korottaminen. (Puheenjohtaja: siitä on puhuttu). Siiher. ei ollu mitään pätevää syytä. Ei ole ollenkaan epäilemistä ettei hallitsija olisi 21 vuoden ikärajaa hyväksynyt. (Puheenjohtajan vasara kalkkaa). Nyt me toiseksi tiedämme, että ne kuristuslait, (Ääniä: niistä on ollut puhe jo ennen!), ovat kaikki tähdätyt sosialidemokratista liikettä] vastaan. On otettava huomioon että Kari tunnustaa täysin rauhallisen ja aseettoman toiminnan olevan oikeutettua kansan puolelta, se tahtoo sanoa, että on ehdottomasti nöyrytyminen hallitsevien luokkien vallan alaiseksi. Mutta samalla kun hän vaatii rauhallista menettelyä, niin samalla hän antaa senaatissa täyden tunnustuksensa aseelliselle suojeluskunnalle, jonka vallassa olijat ovat perustaneet, joka ei ole muuta kuin Suomen kapitalistien yksityisetujen suojelijajoukko. Ne toimenpiteet ovat niin kumoamattoman selvästi näyttäneet, että niitä ei voi pitää hyvästä tahdosta lähteneinä. Voimme sanoa, että henkilö, joka niitä puolustaa, sen voimme pitää kaikkena muuna kuin sosialidemokratisen henkilönä. Siis on väärin nimittää Karia sosialidemo-

kratiksi, pikemmin sen vastustajaksi. Kun puhdistusta tahdotaan tehdä, niin on tarpeellista tämä ottaa huomioon. Niin vaikuttavassa asemassa kun Kari on, voitaisiin vaatia parempaa sosialidemokratia kun mitä hänessä ilmenee, sillä hän toivoi sosialidemokratialle menestymistä, mutta silloinkin vaan sen vanhemmalle osalle. Tämä on jo liika porvarilista, tämä tunnustus ei sovi sosiaidemokratille. (Hyvä, hyvä).

Sirola (puheenjohtajana): Minä pyytäisin huomauttaa, että on jo puhuttu lukuisia syitä, millä Kari voi olla ja ei voi olla senaatissa. Jos ei ole uutta sanottavaa, yhdyttäköön esitettyihin. Ikärajan korotus ja muut semmoiset, neon jo mainittu.

Lainio: Minulla on tuotavana muutamia kohtia lisää tähän asiaan. Täällä edellinen puhuja osaltaan mainitsi, että Kari lausui: ettei he turvaa aseihin, ei revolvereihin, ei dynamiittiin. Sen tiedätte, eikö se senaatti niin ole tehnyt? — Senaattiin jätettiin kuudetta kuukautta sitte rauta- ja metallityöntekijäin liiton säännöt vahvistettaviksi ja ne on pidetty siellä sentähden, ettei se ammattikunta pääsisi nousemaan. Samalle raatajajoukolle laitetaan työnsulkuja, että se pysyisi heikkona. Nyt senaattiin laitetaan virkapaikka, johon otetaan mies tuosta samasta työnantaja-joukosta, tuota työläisjoukkoa kuristamaan. Yhdyn pääasiassa Kuusiseen. (Hyvä, hyvä).

Käcklund: En kannata Tainion kompromissiehdotusta, koska ei ole tingittävä periaatteiden kanssa. Arvelin eilen antaa Karille neuvon: tule pois roskaläjästä, joka on pahempi kuin Bobrikoffilainen senaatti. Hän ei vielä ole kokonaan pilaantunut, mutta jos hän vähän aikaa viipty siellä, on hän sosialidemokratialta menetetty. Se pilaantuminen on pahinta. Jo Karin puheesta näkyy, että hän alkaa pilaantua. Tämä on huutavan ääni korvessa. Kuitenkin tahtoisin sanoa niille, jotka sanovat ettei Karista ole hyötyä, lukekoot toveri Salinin puheen Tampereen kokouksessa. Karin täytyy tulla erotetuksi, koska hän periaatteensa kannalta tulee kaksinkertaiseksi aseeksi puolueitamme vastaan. (Kääntyen porvaril. lehtien kirjeenv.) Porvarilliset sanomalehdet, joilla on ollut otsaa lähettää tänne edustajansa, tulevat tekemään tästä suuren numeron mutta tosiasia on, että senaatin tekemiset ja

jättämiset ovat kohdistetut militarismin tukemiseen. (Puheenj.: Jos tahdotaankin polemiseerata porvarillisia lehtiä vastaan, niin annettakoon kumminkin heidän kirjeenvaihtajansa täällä olla rauhassa). Kannatan Kuusisen esitystä. Jos ei Kari itse tule pois, niin hän erotetaan.

Korpimaa: Senaattori Karin erottaminen lienee jonkun verran arkaluontoinen asia siitä syystä, että tämä henkilö on Suomen työväen puolueen hyväksi toiminut kenties enemmän kuin yksikään tässä salissa. Tämä mies on ottanut osaa Suomen työväenliikkeeseen siitä asti, kun tällainen perustettiin, ja hän on monilla ystävyydensiteillä kiinnitetty vanhoihin johtomiehiin. Siitä huolimatta on tässä tehtävä selvä päätös, eikä jätettävä lepäämään kuten Tampereen kokouksessa tehtiin. On saatava luokkarajat tämän kautta selville. Kansanvälinen sosialidemokratia vastustaa kaikkialla puolueen jäsenten menemistä porvarihallituksiin, se on selvä. Ranskassa erotettiin Millerand sosialidemokratiseista puolueesta, vaikka hän ministerinä ollessaan sai paljon aikaan, teki paljon enemmän työväenliikkeen hyväksi kuin meidän Kari on voinutkaan tehdä. Ranskassa on myös erotettu Briand, vaikka tämän miehen ansiota on että kirkko tuli erotetuksi valtiosta, ja vaikka tämä mies meni ministeristöön pannakseen tämän erottamisen lopullisesti täytäntöön. Täällä eilen puhuttiin Burnsista, että hän on mennyt hallitukseen, mutta häntä eivät myöskään kannata sosialidemokratit. Kun Karista on puhe on meillä erikoisemmat syyt Karin erottamiseen. Hän on Venäjän itsevaltiaan nimittämä, ei kansan valitsema eikä kansan luottamuksesta mennyt senaattiin. Hän on itsevaltiaan nimittämä, jota vastaan Venäjän sosiademokratia kaikin voimin taistelee. Venäjällä pyrkivät kaikki sosialidemokratit kukistamaan tätä hallitusta, mutta jota tämä senaatti tukee, välillisesti myös senaattori Kari. Tainio sanoi, että meidän täytyy lähettää senaattiin miehiä, mutta vasta silloin kuin me saamme enemmistön. Minun nähdäkseni ei sosialidemokratit saa senaattiin lähettää miehiään ennenkuin Venäjän itsevaltius on kukistunut, vasta sitte kun hallitsija on tehty vastuunalaiseksi kansaneduskunnalle. Vasta näillä

edellytyksillä voi tulla kysymykseen, asetetaanko senaattiin sosialidemokrateja.

Senaattori Kari puhui eilen laillisuudesta, että me taistelemme ainoastaan laillisilla keinoilla. Minun nähdäkseni tämä on ehdottomasti sosialidemokratian periaatteita vastaan. Sosialidemokratia taistelee sekä laillisilla että laittomilla keinoilla. Laittomat keinot ovat suurlakko ja vallankumous. Meillä ei olisi tätäkään hitusta laillisuutta, jos ei olisi ollut marraskuun suurlakkoa. Marraskuun suurlakkohan oli lain kirjaimen yli menemistä, mutta vasta kun sen yli oli menty, saatiin laillisuus, joka meillä nyt on. Me voimme mennä lakien yli. Vasta silloin, kuin valta kokonaan on kansan käsissä, vasta silloin on rikos kansan tahtoa vastaan menetellä laittomasti, silloin meidän täytyy menetellä laillisesti, mutta tähän saakka ei ole niin ollut asianlaita. Senaattori Kari puhui aseellisesta toiminnasta ja ettei sosialidemokratia sitä hyväksy. Minusta tuo oli ihmeellinen väite. Sosialidemokratia ei suinkaan jyrkästi vastusta aseellista toimintaa, koska sosialidemokratian ensimmäiset miehet ovat sanoneet, että aseellisen voiman käyttäminen riippuu vastustavista toimista, tahtovatko he liikettä vastustaa väkivaltaisoin keinoin. Marx itse puuhasi jo vuonna 1848 aseellista kapinaa vähän senjälkeen kun oli julkaissut kommunistisen manifestin. Venäjän sosialidemokrateilla, kuten tiedämme on myös ohjelmassaan aseellinen kapina. Minun nähdäkseni kansainvälisellä sosialidemokratialla ei ole mitään sitä vastaan, päinvastoin kansainvälinen sosialidemokratia tavallaan avustaa Venäjän sosialidemokratian alkamaa aseellista kapinaa siten, että aivan hiljakkoin kansainvälinen sosialistitoimisto on lähettänyt kirjelmän, jossa se vetoaa kaikkien maiden sosialidemokratien apuun Venäjän vapautustaistelijain hyväksi. Viimeaikainen jyrkkä menettelytapa Suomessa on minun nähdäkseni ainoa oikea, sillä on saavutettu ne tulokset, mitä on saavutettu. Senaattiin meno himmentää luokkavastakohtia, se himmentää sitä tunnetta, jonka tulee kasvaa yhä voimakkaammaksi, että lopullinen vapautus tulisi. Kannatan Kuusista. (Hyväksymistä).

Kallioinen: On itsestään selvää, että Kari on erotettava puolueesta, sillä hän on tehnyt siksi suuren periaatteellisen rikoksen puoluetta vastaan, ettei sitä voi sallia. Hän sanoi puolustukseksien, että hänelle on puoluehallinnon toimeenpaneva valiokunta antanut luvan, mutta minä en tätä usko. Siinä on pyydettyä puoluehallinnon toimeenpanevalta valiokunnalta selvä, oliko siinä perää vai ei (Sirola: se oli Turun valiokunta, ei tämä). Karin eroamiseen senaatista yhdyn Kuusisen ponsiin ja sellaiseen päätökseen hänen suhteensa meillä on oikeus.

Kalle Tuominen: Nähdessäni eilen herra senaattorin tulleen tänne meidän puoluekokoukseen, käsitin minä asian sellaisena, että se oli jonkunlainen herjaus kokousta vastaan, jonkunlainen ärsytys. Täällä taisteltiin Kurikasta ja saatiin hän pois, nyt tulee toinen meille syötiksi. Mistä tämä johuu? Tahtovatko meidän auktoriteetit näyttää, että he voivat herra senaattorin kanssa keskustella, että voivat saattaa hänen peräpenkille istumaan. (Puheenj.: Puhutaan asiaa, Kari toi toimintakertomuksensa tänne). Minun käsittääkseni senaattorilla ei ole mitään tekemistä puoluekokouksessa. Sentähden minä yksinkertaisella käsitykselläni jo silloin kun hän meni senaattiin katsoin hänen menevän yksityisenä henkilönä ja eroavan sosialidemokratista puolueesta ja tämä olisi riittänyt minun mielestäni tämän keskustelun perusteeksi ilman, että oli tarvinnut sen pitempiä keskusteluja käyttää. Suhteemme senaattiin on selvä eikä se enemmän keskustelulla selvene. Ihmettelen että Tainio ehdotti puoluehallintoa jonkunlaiseksi välitystoimistoksi, jonka kautta pääsee senaattiin (Sirola: ei hän sitä sanonut vaan että puoluehallinnolle annettaisiin lupa siitä päättää). Minä odotin tämän jälkeen että eikö puoluehallinnon luvalla pääse lahtari-kaartiin. Jos näin menetellään niin mihin asemaan saatetaan sosialidemokratinen puolue jonka pitäisi taistella itsensä irti kaikista porvarillisista aineksista. Minä en tahdo pitkälle kajota asiaan, mutta ajattelen, että silloin kun Kari yhtyi senaattiin, hän omasta tahdostaan luopui pois puolueestamme. On sanottu että hän pyysi luvan, hän sanoi itse niin. Mi-

nun käsittääkseni ei silloisella puoluehallinnolla enemmän kuin tälläkään ole valtaa antaa lupaa mennä senaattiin. Sannottiin että jos saadaan kaikki senaattorit niin sitte valitaan myös keisari. Jos niin pitkälle päästään niin laitetaan puukeisari, se on paljon käytännöllisempi. (Puheenj. keskeyttää)

Valpas: Puheenjohtaja tekee hitosti kiusaa, kolistaa alas jokaisen työmiehen näköisen puhujan. (Puheenjohtaja: kiitoksia vaan). Sitä vastaan panen minä jyrkän vastalauseeni. (Hyvä, hyvä). Älkää huutako hyvä, vielä te huudatte hetken päästä minut alaskin (naurua).

Minä en hyväksy kaikkia niitä parjauksia, mitä täällä on toveri Karia vastaan esitetty. (Hyvä! Oikein). Täällä on kyllä ratsastettu suurissa määrin Marxilla. Minä hyväksyn marxilaisuuden. Täällä on tuomittu, ettei Kari olisi mikään sosialidemokrati. Maisteri Kuusinen on antanut mielestäni parhaan lausunnon, mutta hänen, joka tuntee marxilaisuuden, olisi pitänyt koettaa arvostella, mitkä vaikuttimet ovat johtaneet toveri Karia. On selvää, että puhtaasti köyhälistön kannalta katsottuna pidetään hänen tekoaan moitittavana. Me olemme »Työmieheissä" heti kun Kari tuli senaattiin, leimanneet sen vääräksi, mutta me teimme sen toisilla syillä. Kari itse on kasvanut toisenlaisissa piireissä. Marxin mukaan täytyy ottaa huomioon se elinkeskus, missä ihminen on kasvanut. Toveri Kari on, kuten tunnettu, käynyt läpi Suomen hyvin vanhoilliset koulut. Sitte on hän liikkunut piireissä, jotka ovat varsinaisen työväen piirin ulkopuolella ja on saanut sieltä toisenlaisia ajatuksia kun köyhälistön keskuudessa. Sitte kun hän on lukenut sosialidemokratista kirjallisuutta, näyttää hän kallistuneen revisionistiseen suuntaan ja sen suunnan mukaan löytää koko joukon puolusteita tuollaiselle hallitukseen menemiselle. Sen suunnan mukaan vakuutetaan, että sosialidemokrati voi jonkun verran vaikuttaa siten, että koettaa vaikuttaa toisiin hallituksen jäseniin, ettei nämä panisi kaikkein äärimmäisiä kuristuksia käytäntöön ja siten säilyttää jonkun verran lisävapauksia sosialidemokratille puolueelle. Kun Kari on mennyt tuollaiseen laitokseen on hän sen tehnyt parhaassa tarkoituksessa, kuten hän itsekkin sanoi. Jos tahdotaan julistaa

valheiksi hänen väitteitensä niin pitäisi olla todisteita että hän on tosiaankin toiminut sosialidemokratiaa vastaan. Mutta onko täällä esitetty todisteita (On, ei, ei!). Vatanen on sanonut, niin ja niin on kuultu puhuttavan, mutta kuka tietää, jos ne ovat persoonallisia parjauksia. Vatasen todistukset ovat samantlaisia kun ämmien kahvipöydän ääressä sepittämät jutut. (Hyvä! Ei, ei)! Maija sanoi niin ja niin, Liisa sanoi taas niin ja niin (Naurua). Jos tahdotaan vakavasti tuomita Karia, niin pitäisi saada senaatin pöytäkirjat, mutta niitä me emme saa käsiimme ja minä luulen että Kari itsekkään ei ole oikeutettu päästämään asioita päivänvaloon, joten tuomitseminen jää historian varaan. Sitte kun me saamme ne asiat selville, silloin vasta voimme päättää, onko Kari petturi vai ei. Silloin näemme onko hän revisionisti vai onko hän suoranainen puoluepetturi. Onko hän mennyt senaattiin siinä tarkoituksessa, kun porvarit ovat tarkoittaneet, saadakseen kannatusta senaatille. En usko Karista sellaista.

On kysymys nyt siitä: onko Kari erotettava olemisensa takia siellä. Minä tahdoin, että tämä asia olisi tullut esille Tampereella, mutta päätöstä ei siellä tehty. Minun mielestäni on myös meidän syy, että asia on jäänyt näin pitkälle. Äsken hyväksyttiin sellainen toimintakertomuksen kohta, jossa mainittiin että puoluehallinto ei ole tehnyt mitään päätöstä, vaan tahtoi kotimaisia kokemuksia asiassa. Me olemme hyväksyneet sen että tällaisia kotimaisia kokemuksia olisi saatavutettava. Katsoen siihen ettei mitään päätöstä ennen ollut olemassa ei minun mielestäni Karia olisi erotettava, jos emme tahdo nolata itseämme (Hyvä!). Sen päätöksen me voimme täällä tehdä, että Suomen sosialidemokratisen puolueen jäsen ei saa tästä lähtien enää kuulua senaattiin (Hyvä!). Toveri Karille jää silloin jällelle kuulua joko senaattiin tahi puolueeseen. Minun mielestäni tämä ratkaisu on ainoa oikea (Hyvä!).

Tämän kysymyksen ohella on otettu esille koko ministerisocialismi ja puolueemme suhde siihen. Minä luulen että on paras suorittaa tuo kysymys yhdellä kertaa kokonaan ja antaa valiokunnan tehdä siitä ponsiehdotukset. Pyytäisin lausua tästäkin kohdasta mielipiteeni. Meidän senaatimme on kei-

sarin nimittämä. Jos asetutaan sille kannalle, että siihen ei saa kuulua puolueemme jäsen sentähden, että se on itsevaltiaan neuvonantajakunta, niin silloin meidän täytyy kieltäytyä valitsemasta yhtään miestä siihen uuteen eduskuntaan, joka ei ole, vaikka sitä on valehdeltu, maailman kansanvaltaisin eduskunta, vaan neuvotteleva kokous, jonka neuvot hänen majesteettinsa saa hyväksyä tahi hyljätä (Hyvä, hyvä). Älkää siis valitko yhtään miestä eduskuntaan. Mutta työväenliike voi tuonkin eduskunnan avulla saavuttaa niin suuria voittoja, että meidän täytyy alistua tuohon järjestelmään. Silloin kuin Kurikka teki ehdotuksiaan, niin me asetuimme vastaan. Me teimme sen sen takia että Kurikka koetti uskotella että Nikolai II on hyvä mies, niin että sosialidemokratien kyllä sopii luottaa häneen (Naurua). Silloin me sanoimme että ei se korkea herra sentään niin hyvä ole (Naurua). Jos ajatellaan että tultaisiin tekemään hallitukselle tuollaisia ehdotuksia, jotka parantavat köyhälistön asemaa, niin olisi meidän, ennenkuin lähdetään niitä tekemään, arvosteltava niitä siltä kannalta ovatko ne sosialidemokratisen puolueen hyödyksi, sen hengen ja tarkoituksen mukaisia, ja jos ne sitä ovat ja köyhälistöä suuresti hyödyttäviä, niin siinä tapauksessa voisimme ne antaa vaikkapa keisarin allekirjoitettavaksi, jos vaan sen kautta saavutetaan suuria parannuksia työväelle. Tämä on täysin johdonmukainen sen kanssa kun esim. työriitojen sattuessa menemme tekemään ehdotuksia jollekin Varkauden kuningaskunnan tai Värttilän keisarikunnan hallitsijalle (Naurua), ja tehdään heidän kanssaan työsopimuksia, kun ne vaan tarkoittavat työväen parasta. Myös on huomattava, että Saksassa niin jyrkkä mies kuiu Liebknecht teki kerran uskollisuuden valan hallitsijalle, kun hän ilman sen valan tekemistä ei voinut olla eduskunnassa, jossa luuli voivansa edustaa työväen asiaa ja vaikuttaa sen hvväksi. Toiset seikat puhuvat sosialidemokratien hallitukseen menemistä vastaan, niin kauan kuin porvarillinen henki määrää hallituksen toimenpiteet Asianlaita on se, että sosialidemokratien sellaisessa hallituksessa olemisesta ei ole hyötyä. Minua eilen hämmästytti suuresti kun Kari sanoi, että senaattorina ollessaan hän ei ole voinut

vaikuttaa suuria, toisen kerran hän sanoi ettei hän ole voinut vaikuttaa mitään. Tuollaiset lauseet ovat niin tärkeitä, että ne olisi saatava ei ainoastaan meidän, vaan myös ulkomaiden puoluetoverien tietoon. Jos tuo lause pitää paikkansa, niin siitä on se vahinko, että henkilö, joka on hallituksessa ei silloin voi vaikuttaa työväenpuolueen keskuudessa. Niin kauan kuin hallituksessa on porvarillinen enemmistö, ei vähemmistö voi mitään vaikuttaa, heidät äänestetään kumoon. Mutta kun hallituksella on vaan toimeenpaneva valta, ei siellä tarvitse eikä voi olla sosialidemokrateja silloin kun ne muodostavat vähemmistön. Pieni vähemmistö ei voi estää päätöksien toimeenpanoa, vaan ne tulevat työväen liikkeelle vahingollisia, tulevat sellaisia häpeäpäätöksiä kun-punasenkaartin hajoittaminen, sillä tavalla hallinnollinen mielivalta sortaa kokoon-tumisvapautta, ne voivat tulla yhtäläisiä häpeäpäätöksiä kuin entisen senaatin rahojen myöntäminen. Jos kerran vähemmistön hallituksessa olostä näin ei ole mitään hyötyä, on siitä vahinkoa, kun se synnyttää riitoja puolueen keskuudessa ja tekee sen suurelle osalle niin inhotuksi, ettei se osa tahdo kuulua puolueeseen. Me voimme tehdä sen päätöksen, että ensi edustajakokoukseen asti ei kukaan sosialidemokrati saa kuulua hallitukseen, sillä kaikissa tapauksissa se hallitus tulee olemaan porvarillinen, olkoon se sitte keisarista riippuva tahi vapaampi.

Voi sentään sattua jonakin aikana kansan historiassa tapauksia, jolloin hallituksen tehtävä on panna toimeen joitakin erikoisia suunnitelmia. Jos oletamme että Venäjällä onnistuu vallankumous ja meillä sitte tulisi kysymykseen kansanvaltainen eduskunta, sellainen kansalliskokous niinkuin me olemme puuhanneet. Jos tuon hallituksen tehtävät tulisivat olemaan sellaiset, joita sosialidemokratisen puolueen täytyy kannattaa, niin kyllä minä katsoisin, eiköhän tuollaisessa tapauksessa, joka tietysti pysyisi lyhyen aikaa, voisi sosialidemokratisen puolueen jäsenet olla mukana toimia järjestämässä. Siltä varalta onkin niissä yleis-eurooppalaisissa päätöksissä, joita hallitukseen menosta on tehty, jätetty pieni aukko, joka tähän sopii. Siis olisin näin ollen sitä mieltä, että jos tästä pää-

töstä tehdään, se tulisi käymään tähän suuntaan. (Hyvä, hyvä. Voimakkaat käten räpytykset).

Räsänen: Minä en yhdy siihen, mitä Kari lausui senaattista, että se on parempi kuin huudetaan. Kyllä siinä huudossa on perää. Mitä tulee Karin erottamiseen, niin minä pyydän tuoda ilmi sen, että eilen kun huomasin, että meillä on senaattori Mechelin ja oluenpanija Sinebrykoff puolueessa, niin puolue, kun se on oikeutettu erottamaan Karin, niin ei-köhän voitaisi eroittaa näitä samalla. Yhdyn Valppaaseen.

Severi Alanne: Edelliset puhujat, varsinkin Kuusinen ja Käcklund ovat lausuneet sen, mitä minulla on sanottavaa. Kuitenkin lieene joku huomautus paikallaan. Toveri Valpas huomautti, että on vaadittava todisteita ennenkuin voidaan päättää. Vaikka pidänkin niitä perusteita, joita Kuusinen esitti, pätevinä, niin yhdyn kuitenkin toveri Vataseen siinä, että se yleinen tunnelma jonka minä sain Karin puheesta oli se, että tämä puhe oli aivan kuvaava virkavallan edustajan taltuttamispuhe. (Hyvä). Hänen puheensa pääsäveleenä oli, että me kyllä teemme kaikki hyvin, olkaa vaan hiljaa. Tuntuu perin naurettavalta, että entinen hyvä sosialidemokrati saattaa niin muuttua. Jos tunnustaakin senaattori Karin jonkun verran omaavan hyvää tahtoa, niin hän itse kuitenkin tunnusti voimattomuutensa sitä toteuttaa, koska hän monta kertaa sanoi: ei se ole niinkuin yksi sanoo vaan niinkuin sakki päätää. Kuka käskee sitten menemään niin huonoon sakkiin? (Naurua). Katsoen niihin suuriin ansioihin, joita Karilla on puolueeseemme nähden, puolustan minä, että häntä kohtaan koetetaan menetellä niin humanisesti, kuin mahdollista. Kannatan Käcklundia siinä, että häneen nähden muodostaisimme päätöksemme sillä tavalla, että antaisimme Karille ultimatummin, että, jos hän vielä tahtoo jäädä huonoon sakkiin, niin katsomme hänen puolueesta eronneeksi mutta jos tulee pois, niin annetaan hänelle anteeksi. — Sitte minun on tehtävä pari paljastusta. Täällä on vedottu siihen että silloinen puoluehallinnon toimeenpaneva valiokunta Turussa olisi antanut suostumuksensa Karin senaattiin menolle. Nyt on kuitenkin toveri Hellsten sanonut, että se asia ei ole totta, sillä valio-

kunta ei ole tehnyt mitään sellaista päätöstä asiasta. Muutamien valiokunnan jäsenten kanssa on yksityisesti keskusteltu asiasta ja he yksityisesti ovat olleet sitä mieltä, että Kari voi mennä senaattiin. Kari mainitsi, ettei hän ollut tilaisuudessa vetoamaan puolueeseen silloin kuin häntä tahdottiin senaattiin, mutta minun täytyy huomauttaa että suurlakko-viikolla vasta esitettiin senaattorilista ja se ei mennytkään semmoisena läpi. Kului pitkä aika ennenkuin senaatti nimitettiin ja tuona aikana olisi Karilla kyllä ollut tilaisuus kuulus-taa puolueen mielipidettä. Jos toveri Valpas on moittinut puoluetta, ettei se ole antanut lausuntoansa, niin täytyy myös moittia Karia, ettei hän ole tahtonut kuulustella ensin puolueen mielipidettä. Hän ei voi sanoa että hänellä on min-käänlaista kannatusta puolueen taholta silloin kuin hän työnsä teki.

Mitä tulee siihen, että toveri Valpas alkaa puhua oikeasta menettelytavasta, niin minusta olisi hyvin voinut tämän asian esittää myöhemmin. Minusta on tärkeä, että nyt teemme päätöksen vaan Karin jutussa mutta myöhemmin teemme yleisemmän ponnen, jossa jyrkästi päätämme että kukaan sosialidemokrati älköön menkö senaattiin. Ja se lievempi kanta on se, jonka toveri Käcklund esitti, että jos Kari edelleen jää senaattiin niin hän katsotaan puolueesta erotetuksi mutta jos eroo niin kaikki toimenpiteet raukenevat. Mitä tulee puheenjohtaja Tainion menettelyyn, siihen en tahdo enää kajota. (Hyvä! Hyvä!).

Heiskanen: On hyvä että kokous on uskaltanut ruveta tarkastelemaan joukkoamme. Kari itse täysin selvästi täällä sanoillaan todisti, ettei hän ole sosialidemokrati vaan Suomen perustuslaillisen senaatin jäsen, jonka täytyy sen menettelytapa hyväksyä, koska hän niin ihaili sen hyviä toimenpiteitä. En tahdo Karin erottamista vaatia, mutta tästä lähtien en minä voi hyväksyä, että hän kuuluu sosialidemokratiseen puolueeseen. Valpas puolusti keltaisia sosialisteja ja antoi niille arvoa. En tahdo niitä maailmasta pois, mutta mikäli minä asiaa tunnen, on niillä huonot puolensa. Kun on kerran ruvettu puh-

distusta tekemään niin tehtäköön, ja tahtoisin ettei katupojan sukkeluuksilla, kuten Tainio eilen, asiaa täällä esitettävä. (Hyvä).

Sormunen: Täytyy ihmetellä, että nyt kun tulee kysymykseen senaattori Kari, niin persoonalliset vaikuttimet määräävät niiden henkilöiden kannan, joita olemme tottuneet pitämään etumiehinä. Tainion esiintymiseen minä panen jyrkän vastalauseeni. Meillä ei ole sellaisesta senaattorista mitään turvaa, joka istuu sellaisessa laitoksessa, joka on saanut aikaan sellaisen tilan, että milloin tahansa voi tulla poliisi ihmisiä vangitsemaan. Minä puolestani tahdon, että me emme voi katsoa sosialidemokratiseksi henkilöksi sitä, joka suvaitsee laitosta, jossa valmistetaan jahtijoukkoa käymään ympäri kun kiljuva jalopeura yötä ja päivää etsien kaikkia vapauden sankareita.

Nuorteva: Toveri Valpas huomautti, että jos ollaan sitä periaatetta, että Kari vaaditaan eroamaan senaatista, niin emme myöskään voisi lähettää miehiä eduskuntaan. Eduskunta ei ole sama kun senaatti. Eduskunnassa voi sosialidemokrati toimia, sillä se on kansan hallitseva valta, senaatti on porvarillinen toimeenpaneva valiokunta. Kuusinen oli oikeassa, eikä kukaan ole kyennyt kumoamaan hänen väitteitään. On tehtävä päätös kaikiksi ajoiksi, että sosialidemokrati alkoon astuko hallitukseen. Se tosin ei estä häntä astumasta, mutta silloin puolue ei ole hänen teoistaan, eikä menettelystään vastuussa. Minä en kysy, onko joku ollut senaatissa vai missä, vaan tunnustaako hän sosialidemokratian periaatteita. Puhutaan suuria sanoja, joilla on hyvin vähän vaikutusta. Minusta on paheksuttavaa Tainion kömpelö yritys vetää meitä nenästä. (Hyvä, hyvä). Niinpä myöskin senaattori Kari ei yrittänytkään kumota toveri Kuusisen puhetta vaan turvautui haukkumiseen, (hyvä), hän haukkui meitä nuorempia, että me uskallamme jotain toimia. Jos Kari, kuten hän sanoi, uhraa kaikki puolueemme hyväksi, niin silloin me voimme vaatia että tuo puhe ei jää puheeksi, vaan että se tulee teoiksi. Omien sanojensa mukaan ei hän siellä voi mitään vaikuttaa. Tämä on suureksi] vahingoksi aikana sellaisena kun tämä, jolloin maa tarvitsee miehiä. Uskon että jos Kari olisi keskuudes-

samme, niin hän voisi ehkä saajia suuria aikaan, nyt kun me tarvitsisimme kaikki mahdolliset voimamme, eikä meiltä yhtään henkilöä joutaisi hukkaan.

Pettersson: Ehdottomasti on pidettävä kiini siitä kannasta, että persoonilla ei ole mitään erikoista arvoa puolueeseemme nähden. Tämä kysymys oikeastaan olisi käsiteltävä sillä tavalla, että siinä tehtäisiin periaatteellinen päätös, jota puolue tähän saakka ei ole tehnyt ja senjälkeen Karin suhde tehtyyn päätökseen. Näin minun vakaumukseni olisi. (Hyvä). Nyt olen minä kysymyksessä sillä kannalla, että tässä on kysymys Karin persoonasta. Kun tämä kysymys tulee komiteaan niin meidän täytyy koettaa määritellä hänen menettelytapansa tässä ja minä olen ehdottomasti sillä kannalla kun Valpaskin määrittellessään niitä perusteita, joilla Kari otti senaattorin toimen vastaan. Luulen häntä tuntevani. Ei siis pitäisi vielä syyttää petturuudesta. Karin lausunnosta kävi se ilmi, että kysymys oli jollain tavalla niiden henkilöiden käsittelyn alaisena jotka ensi sijassa ovat jonkunlaisina neuvonantajina ja toimintatavan määrääjinä, siis Turun johtavan komitean käsiteltävänä. Täällä on tuotu esille väitös, ettei sen päätös ollut virallinen, mutta sellaisena kun suurlakko aikana sen mielipiteellä oli siksi pätevä merkitys, että sille täytyy antaa joku arvo. Sitä me emme koskaan saa tyydyttävästi selville missä suhteessa kukin sen jäsen on tuohon päätökseen ollut. Useammat kun Kari yksin ovat olleet asiasta tietoisia vaikka hän persoonallisesti yksin vastaakin teoistaan. Alanne huomautti että Karilla oli aikaa saada puolueelta selvä vastaus ennen kuin otti senaattorin toimen vastaan. Minä olin samalla kannalla, kun tämä asia oli avonaisena, mutta siinä on erityisen tärkeänä seikkana otettava huomioon Tampereen viimeisyksyinen puoluekokous. Siellä huutoäänestyksellä hylättiin kysymyksen esille ottaminen. Puolueella on siis myöskin jonkun verran vastuunalaisuutta tässä kysymyksessä. Kun Kari näki, ettei puolue tahtonut antaa tämän parempaa selvyyttä kannastaan, menetteli hän oman vakaumuksensa mukaan. Asian ollessa näin epäselvän ei voida tehdä sellaisia päätöksiä, kuin ulkomaiden oloihin vedoten täällä on tah-

dottu. Olen sillä kannalla että Kuusisen esittämä ponsi olisi alkuosaltaan hyväksyttävä periaatteellisessa muodossa, mutta sitte mitä tulee Kariin tässä kysymyksessä, sitä en voisi sellaisenaan hyväksyä vaan tahtoisin ehdottaa loppupuolen siitä ponnesta näin kuuluvaksi:

Muitten maitten sosialidemokratian yleensä hyväksymän periaatteen mukaisesti selittää puoluekokous, että puolueen jäsen, joka kerran on mennyt porvarillisen hallituksen jäseneksi ilman puolueen nimenomaista lupaa, on sillä teollaan itsestään luopunut sosialidemokratista puolueesta; mutta tätä ei ole sellaisenaan sovitettava nyt kysymyksessä olevaan henkilöön, J. K. Kariin.

Tätä ei ole sellaisenaan sovitettava Kariin, vaan on hänen sitä ennen annettava valita puolueen ja hallituksen välillä. (Hyvä).

Hellsten: Se keskustelu mitä Karin ja puoluehallinnon toimeenpanevan valiokunnan välillä tästä asiasta oli, oli hyvin niukka. Suurlakkopäivinä kaikki olivat enimmäkseen liikkeellä, eikä niin ollen voitu saada kaikkia kokoon. Eräänä iltana tapasi Kari muutamia miehiä ja kutsui heitä luokseen keskustelemaan asiasta. Kokousta ei voi pitää virallisena. (Ääniä: kuka oli läsnä?) En muista. Mitään lopullista ratkaisua ei puoluehallinnon jäsenet omasta puolestaan asiasta antaneet, ja kun Tampereen kokous oli niin likellä, niin ajateltiin, että siellä voidaan kyllä ottaa asia päätettäväksi. Niinkuin sanoin, keskustelu oli yksityistä laatua, eikä siinäkään mitään varmaa päätöstä tehty.

Törmä: Täällä on tulkittu Ranskan Millerand kysymystä tavallaan väärin. Asia on niin, että häntä ei erotettu puolueesta sentähden, että hän kuului porvarihallitukseen. Millerandin asia oli siellä esillä toista vuotta jälkeenpäin, silloin kun hän oli jo eronnut ministeristöstä, kun hän oli äänestänyt aseiden riisumista vastaan, sen jälkeen katsoi puolue hänen eronneeksi, koska hänen menettelynsä oli puo-

lueen ohjelmaa vastaan. Häntä ei siis erotettu siitä syystä, että hän meni porvarilliseen ministeristöön. Karin suhteen on toveri Valpas lausunut minunkin mielipiteeni. Siihen nähden, että eduskuntaan ei sosialidemokratian pitäisi mennä niin kauan kuin meillä on keisari olemassa. (Ääniä: ei keisari määrää eduskunnan jäseniä). Sanotaan että eduskunnassa voidaan edistää sosialdemokratista liikettä, mutta se on erehdys. Ottakaa huomioon että keisari voi kieltää voimaan astumasta niitä lakeja, joita eduskunta on hyväksynyt. Minä toivoisin että asia käsiteltäisiin ilman kiihkoa, erittäinkin nuorempien jäsenten puolelta. Tiedämme että jos nyt yhtäkkiä erotamme Karin puolueesta, on hänen takanansa vahva joukko vanhoja jäseniä ja niin saamme puolueessa hajaannusta aikaan, joka on paljon suurempi vahinko kuin että yksi jäsen on senaatissa, kun ei kuitenkaan anneta sille tunnustusta. (Ei kelpaa!) Vaalit on likellä ja huonot tulokset saavutetaan, jos menetellään äärimmäisen jyrkästi. Hyväksyn Valppaan ehdotuksen täydellisesti ja että ponnet muodostetaan sen mukaan. Pyytäisin myös, että asiaa käsiteltäisiin ilman kiihkoa. (Ei kelpaa.)

Puheenjohtaja (Sirola): Tuomola on ilmoittanut että hän käsitti myöskin Turussa pidetyn kokouksen yksityisen neuvottelun tapaiseksi.

Tila: Tiedämme, että senaatti meillä on korkeimman vallan asettama, jonkatähden se ei ole kansan valitsema. Pyydän kysyä, hyväksyttekö te miehiä sellaisessa hallituksessa, joka toimii meitä vastaan. (Ääniä: se on puhuttu). Minun luullakseni on periaatteelliselta kannalta rikos puoluetta kohtaan, että Kari puolueen jäsenenä on senaatissa. Valpas sanoi, että eduskunnan suhteen on asianlaita sama, mutta kansa voi valita eduskunnan ja hallitsija valitsee senaatin. Eduskunnassa voivat edustajat lyhentää porvarivallan siipiä ja toimia niin, että senaatistakin tulee kansanvaltainen laitos. Toivon että sanotaan Karille, että hän joko eroaa senaatista, tahi puolueesta.

Ahmala: En tahdo lähteä räpimään ulkomaiden sosialidemokratien toimintatapaa kuten edelliset puhujat

ovat tehneet. Sen sijaan tahtoisin, että minun suotaisiin valaista kotimaisten sosialistien toimintatapaa tällaisiin kysymyksiin näden. Tahtoisin panna pääpainoa sille, onko tällaisesta puhdistuspuuhasta ollut erityisempää hyötyä puolueelle. Noin 6 vuotta sitte, kuten vanhemmat puolue-toverit muistavat, käytiin tohtori Ursinia vastaan mitä ankarrinta ja hävyttömintä taistelua häntä kukistaakseen. Minä en ole vieläkään saanut selvää siitä, mitä puolue on siitä hyötynyt, jos ei lie hävinnytkään. Pääasia oli että työväen sanomalehdet täyttyivät puolen vuoden aikana Ursinin haukkumakirjoituksilla. (Ääniä: ei esitelmää, asiaan). Sitten 1904 pidettiin Helsingissä ylimääräinen puoluekokous ja voi sanoa, että siellä pääkysymyksenä oli toveri Yrjö Mäkelinin haukkuminen, sitä tehtiin lähes kaksi vuorokautta virallisesti, epävirallisesti melkein koko kokouksen aika. En ole selvillä minkä verran siitä oli hyötyä. (Ääniä: mitä se tähän kuuluu, asiaan). Minä tässä alussa huomautan, että minun suotanee pikkusen kosketella kotimaiseen toimintatapaan. Kuten sanoin, en minä ole saanut päähäni, mitä on hyödytty tästä parjaustulvasta, jota on harjoitettu puolueen toimihenkilöitä vastaan. Tällä kertaa tulee kysymys senaattori Karin suhteesta puolueeseen. Minä en missään tapauksessa voi hyväksyä, että sellaista miestä kun senaattori Karia, joka on toiminut puolueen riveissä vuosikymmenen, toista, että sitä vastaan tulee tänne joku maisteri, jota emme tunne (Huutoja: alas, alas. Melua.) Huutakaa te vaan. Minä tahdon jatkaa edelleen. Että miehet sellaiset, joita emme lainkaan tunne (Melua), ne syytävät mitä törkeintä roskaa. (Alas, alas). Huutakaa te vaan. Tästä ei missään tapauksessa veny niin pitkä, kuin edellisten puhujain puhe on ollut. Niin, ja nyt kerran kun on puhdistustyötä ryhdytty tekemään, niin minä en pidä ollenkaan oikeudenmukaisena, että mies tahi kaksi erotetaan, vaan on otettava keskusteltavaksi myös toisten puolue-toverien menettely Helsingin puoluekokouksen alkuunpanemalla suunnalla. On useita työväenpuolueen miehiä istunut valtion komiteoissa ja ne ovat menneet herroissa käymään niinkuin Yrjö Mäkelin meni Obolenskin luo. On tehtävä

koko puolueessa puhdistus. (Hyvä). Minä luulen että puolueeseen tuskin tulee jäämään kuin yksi prosentti. Epäsosialidemokraatteja tulee olemaan 99 prosenttia. (Vihellystä). Perusteluissa pääasiassa yhdyn toveri Valppaaseen. (Vihellystä).

Markkanen: Täällä on arvostellessa katsottu miehen parran kasvua, se merkitsäe: kellä on partaa, sillä on järkeä. Nuorempana ei minulla silloin liene järkeä. Tainio sanoi, että meidän on ehdottomasti puhdistettava puolue, meille on suurempi hyöty jos meillä on kymmenentuhatta todellista sosialidemokraattia kuin jos meillä olisi satatuhatta sellaisia pikkup——tä. Minä lasken ainakin Karin noiden p——den joukkoon.

J. Tuominen: Ensiksi minä en voi olla lausumatta syvää paheksumistani sitä tapaa vastaan, millä tämän kokouksen puheenjohtaja Tainio tahtoi saada asian sotketuksi. Mitä tulee tämän kysymyksen periaatteelliseen puoleen, niin on selvää että jos annamme suostumuksemme, että meidän keskuudesta voidaan ottaa henkilöitä mihin hallintotoimiin tahansa, niin emme voisi silloin vastustaa, vaikka meidän miehistä joku nimitettäisiin ministerivaltiosihteeriksi. Tämä periaate on heti ratkaistava. Minusta ei ole lainkaan hyvä, että tekisimme päätöksen, jossa myöntäisimme porvarihallitukselle luvan nimittää henkilöitä meidän joukostamme hallitukseen. Minä uskon että läheisemmässä tulevaisuudessa tarjottaisiin meille 3—4 paikkaa ja silloin myös odotetaan, että antaisimme kannatuksemme hallitukselle. Minä en voi sellaista senaattia kannattaa, jossa on meidän miehiä, mutta jotka eivät voi vaikuttaa päätöksen tekoon. Päätökset tulisivat porvarillisia ja meiltä vaaditaan kannatusta porvarien päätöksille. En kannata vaikka tarjottaisiin koko senaatti meidän haltuumme, syystä että se ei voisi mitään. Se voisi toteuttaa ainoastaan sen, mitä Pietarista kannatetaan. Me joutuisimme silloin sangen tukalaan asemaan, me olisimme se hallituspuolue, jota vastaan me taistelemme. Yhdyn Kuusiseen ja Korpimaahan. — Joku pyytää minun puhumaan, että silloin kun Kari meni senaattiin niin turkulaiset ottivat hänen kunniajäsenekseen. — Ei tuomita Karia, mutta teh-

dään määräys, ettei hyväksytä meidän joukostamme senaattoreita.

Orasmaa: luopui puheenvuorostaan.

Kotka: Täällä on joku sanonut, että sitä ei olisi todistettu, ettei Kari toimisi sosialidemokratian hyväksi senaatissa. Sen historia tulee todistamaan. Ne jotka ovat vuosikymmenen, kaksi, seuranneet asioita tietävät, että ennen on hyvin avonaisesti puhuttu senaatin asioista ja päätöksistä, miten ne on tehty ja miten on äänestetty. Nyt ette tiedä mitään. Se on niin yksimielinen, ettei sen tarvitse asioita edes keskustella ja minkälaiset ovat päätökset, sen te näette. Minä kummastelen mistä Kari sai tuon kauniin sireenilaulun lailisuudesta. (Naurua. Ääniä: oppiihan ihminen). Tiedetään mistä puolueesta senaatti on. Se on siitä puolueesta, joka suurlakkoaikana marssi revolveri ojossa sanoen: joka askel maksaa verta. Samasta puolueesta, joka on kukittanut murhaajia. Uskon että se on samasta puolueesta, en sano samoista henkilöistä. Nyt he neuvovat meitä tanssimaan sen jälkeen, kuinka he suvaitsevat määriä. Kari loitsi sen niin hyväksi, että sillä on suuri kultakehä ympärillä. Se on antanut paljon hyvää ja antaisi vielä enemmän, jos vaan voisi. Jos senaatti olisi toisella tavalla toiminut, niin sillä olisi suuri joukko takanaan. Se toimii salakähmäisesti, ja sen asiamies käy tämän tästäkin pyhiinvaellusmatkalla Witten, Durnovon ja ja Goremykin'in luona, se taistelee vapautta vastaan. Sitä ei voida pitää muuna kuin Witten, Durnovon ja Goremykinin haaraosastona. (Naurua.) Senaatti on päivän selvästi todistanut, mitä miehiä he ovat.

S. Hellsten: Kari ei ole senaatissa sentähden, että hän oli työväen puolueen jäsen. Viime marraskuun suurlakko aiheutti uuden senaatin perustamisen, ja kun työväestö näytti, mikä voima sillä on, niin hallitus käytti sitä tunnettua kesityskeinoa, että otti yhden työväenmiehen senaattiin. Kari kun tunnettiin taipuvaksi perustuslailliseen politiikkaan, niin hän sai keisarin kutsumuksen. Hänen senaattiin pääsemisensä oli marraskuun sosialistien ansiota, joita hän nyt ei sanonut tuntevansa. (Hyvä hyvä). En pidä tarpeellisena

että Kari erotetaan, jos hän ei itse eroa. Meillä on joukossamme miehiä, jotka syksyllä olisivat tehneet niinkuin Kari jos olisivat olleet tilaisuudessa. Yhdyn päätöksen suhteen Valppaaseen.

Jalonen: Miksi on Kari senaattiin kutsuttu? Hajoittaa ja hallita on monarkian tunnuslause. Meidän hallituspuolueemme luuli tällä teollaan voivansa hajoittaa meitä. Siksi kusuttiin Kyösti senaattiin. Hänen sanansa todistavat, että hän on huonossa seurassa. Olisi annettava hänen valita. Jos hän jää sinne, on hän eronnut, jos tulee pois, on meidän mies.

Keskustelu loppui tähän. Asia lykättiin *menettelytapavaliokuntaan*.

Otettiin pieni loma-aika. Porvarillisten lehtien kirjeenvaihtajia pyydettiin poistumaan, sillä loman perästä alkaa *menettelytapa-k&sk\xs\t*x.

Seuraava kirje luettiin:

Arvoisalle puoluekokoukselle.

Koska minulle allekirjoittaneelle Kokkolan S. T. Y. edustajalle ei ole enempi aikaa oloa varten kokouksessa, niin minä jätän ja uskon kaiken harkitsemis- ja päättämisvallan kokouksen ja toverien tehtäväksi, toivottaen onnea jatkuvalla työlleenne Suomen köyhälistön hyväksi.

Veljeydellä

E. Mattila,

Kokkolan S. T. Y. edustaja.

menettelytapakeBkustelu.

Tämä keskustelu tapahtui sulettujen ovien takana. Porvarilliset sanomalehtimiehet pyydettiin poistumaan, omien sanomalehtien kirjeenvaihtajia pyydettiin, etteivät he tästä mitään kertoisi.

Päätettiin, että jos jokin menee tästä keskustelusta enenaikaisesti löpöttelemään, niin pidetään sitä *puoluepetturautena*.

Kysymyksen alusti *Eetu Salin*, seuraavasti:

Hyvät toverit! Kun minä astuin saliin äskettäin, luulin minä, ettei pitkiä puheita ja esitelmiä täällä tultais suvaitsemaan. Minä tulen tällä kertaa kuitenkin vastoin kokouksen tahtoa niin tekemään, vaikkakin minä käsitän, että minä tällä teollani tulen alustamaan itseni pois puolueesta. Ja vielä senvuoksi, että juuri tästä paikasta hyökättiin entistä menettelytapaa vastaan, niin suvainnee kokous kuulla pienen historiikin siitä menettelytavan kehityksestä mikä Suomen työväenliikkeen tähän saakka on tuonut. Lopulta käy se sangen hajanaiseksi, kun tulen tekemään suullisesti, mutta toivon, että siitä alkaen mihin minun kirjallinen sepustukseni loppuu, toiset voivat minua avustaa ja kokous tulee lausumaan sen mikä minulta on jäänyt sanomatta.

Sosialidemokratisen puolueen valtiollisesta taktiikasta piti allekirjottaneen laatia alustus Oulun puoluekokoukselle. Mutta kun muutamat puoluetoverit — m. m. Liebknecht, Mäkelin — ovat sanoneet enemmän normaalissa oloissakin voitavan taktiikkaa muuttaa, jopa 24 kertaa vuorokaudessa, niin ei tänä myrsky kautena näyttänyt ollenkaan sopivalta ruveta jaarittelemaan menettelytavasta jo kuukausmääriä ennen sitä aikaa, kun itse ratkaiseva keskustelu asiasta voi alkaa.

Ennen Viaporin tapahtumia olisikin se ollut turhaa tuulen pieksemistä ja nyt sen jälkeen alustuksia on satanut siksi paljon, ettei suinkaan tarvinne valittaa kysymystä heikosti perustelluksi. Koko ruotsalainen sanomalehdistö ruotsinmaalaisen sosialistin, tohtori Brantingin suositamasta Lilletohtorin suuresta Nya Pressenistä aikain, aina pieneen Björneborgs Tidning pahaseen asti, ovat useimmissa artikkeleissa opastaneet sosialidemokratista puoluetta oikean menettelytavan perille. Samaa virttä, vähän muutetussa äänilajissa veisaavat nuorsuomalaisen äänitorvet. Onpa itse ukko Meurman avanut vanhan raamattunsa kirjoittaakseen sen johdolla Uuteen Suomettareen kehotuksen sanan voimaan turvautumisesta, vieläpä puoluetoveri A. B. Mäkelä on lähettänyt menettelytapa-

ehdotuksensa Sosialistille Britisch Columbiasta saakka. Keskustelun alkuun siitä, miten sosialidemokratinen puolue pitäisi menetellä ja varsinkin siitä miten se on menetellyt, siis kyllä pääsee ilman varsinaista alustustakin, mutta kuinka saada tuo keskustelu päättymään Suomen sosialidemokratialle mahdollisimman edullisesti, siinä kysymys, jota tuo alustusten paljous ei rahtuistakaan selvennä.

Kaikista mielipiteiden eroavaisuuksista huolimatta, on varsinaisten sosialidemokratien kuitenkin päästävä yksimielisyyteen tärkeimmässä kysymyksessä, niin vaikealta kuin se näissä oloissa, missä puoluekokous nyt alkaa, monesta tuntuukin. Sanoin varsinaisten sosialidemokratien, sillä on aivan mahdotonta yrittää asettua sille kannalle, että pilviähapuilevat kurikkalaiset, tai levottomuuksia haluavat suomettarelais-sosiaali-anarkistit tulisivat tyydytetyksi.

Kysymys on itsestensä selvä. Se on tuo meidänkin maamme sosialisessa liikkeessä aina esiintynyt ja yhä esiintyvä, itse liikkeen luonnosta johtuva vastakohtaisuus: jyrkempi vai ko maltillisempi menettelytapa? Nyt se jo täytyy merkitä sanoilla »väkivaltainen kumousko" tahi ilman verenvuodatustako käypä uudistustyö.

Nämä kaksi vastakkaisuutta ovat aina ilmenneet sosialisessa liikkeessä ja ne esiintyvät nykyäänkin kaikissa maissa. Emme siis voi kuvitellakaan niiden kokonaan poistamista. Ainoastaan se riippuu meistä, kumpiko näistä kahdesta suunnasta nyt määrää sosialidemokratisen puolueen menettelytavan Suomessa.

Allekirjoittaneen on usein sanottu kuuluvan maamme jyrkimpiin sosialisteihin ja lieene siinä sen verran perää, etten ole koskaan uskonut porvariston lupauksiin. Jyrkempiäkin silti on aina ollut. Jo siitä asti kun tässä maassa ensi kerran huudettiin: »eläköön sosialismi!" on minua toisinaan mainittu »siniseksi".

Vuodesta 1899 olen tuon tuostakin kuullut „porvari"-nimityksen sekä alas ja ylöshuutoja. Uhkauksia sekä porvariston että köyhälistön taholta on myös aina annettu. Asemani puolueessa ei siis ole tullut entistä hullummaksi,

eikä liioin paremmaksi. Hermostoni siinä mylläkässä tosin on hieman heltynyt, mutta nahkani taas sen sijaan parkkiintunut, korvakalvoni tottunut. Niin muodoin siis muutamia edellytyksiä ottaa »vieläkin kerran" selkäänsä niin puolelta kuin toiseltakin. »Vieläkin kerran" alustamaan kysymyksen puolueen valtiollisesta menettelytavasta, pyysi puoluesihtööri. Ja se tapahtukoon.

Aina siitä asti kun köyhälistön herätystyö tässä maassa alkoi, on kulloinkin käytetty menettelytapa ollut moitteenslaista sekä porvariston että köyhälistön puolelta. Jo Wrighthiläinen *hyvän sovun suunta* sai kokea molemmiin puolista vastustusta koska Helsingin Työväenyhdistyksen 1891 vuosikertomuksen loppukatsauksessa itse hra V. von Wriht valittaa, että: »joskus vanhoillisuus ja työnantajaedut ovat nähneet yhdistyksen pyrintöjen olevan heidän omien aikeittensa kanssa ristiriidassa ja sen vuoksi niitä vastustaneet". Vahinko että täältä kiellettiin porvarilliset sanomalehtimiehet sillä porvarit aina valittavat, että johto työväenliikkeessä on sellainen ettei sivistyneet voi olla mukana. Täten olisin saanut todistaa, että silloin kuin menettelytapa oli se »hyvän sovun tapa", ei se silloinkaan kelvannut.

Yleiskatsauksessaan »työväenpyrintöihin Suomessa v. 1892 valittaa samainen herra työväkeä haluttomaksi liittymään menettelytapansa mukaan toimimaan, Sanoen; *tt* kun työväenliike ulkomailla paikkapaikoin on mukaansa vetänyt suurimman osan työväestöstä ja työväenasia siellä on tullut yhdeksi päivän polttavimmista, emme me täällä Suomessa niinä kymmenenä vuotena, jotka ovat kuluneet siitä kun ensimmäinen kehoitus työväenyhdistysten perustamiseen julaistiin, ole päässeet pitemmälle, kuin että meillä on 23 paikkakunnassa työväenyhdistyksiä, joiden jäsenluku nousee yhteensä noin 10,000:teen".

Ei kuitenkaan saa luulla, että nuo 10,000:kaan jäsentä olivat työläishenkilöitä, sillä yksistään Helsingin Työväenyhdistyksen 598 jäsenestä vuonna 1892 oli ainoastaan alun kolmatta sataa työväenluokkaan kuuluvia. Suuri enemmistö oli varinaisen työväestön toiveitten vastustajia, virkamiehistöä

sekä suur- että pikkukapitalisteja käytyreineen aina senaatto-reista ja kenraaleista poliisikomisariuksiin sekä suurtehtailioista pieniin käsityömestareihin ja konttoristeihin asti. Samanlaista sekulia oli jäsenistö useimmissa muissa sen aikuisissa työväenyhdistyksissä, vaikka muilla paikkakunnilla ei luonnollisesti voinut olla yhtä paljon herrasjäseniä kuin Helsingissä. Mutta likimäärin puolet tuosta kymmenestä tuhannesta lienee ollut porvaristoon kuuluvia ja vaan siis noin 5,000 paikoille ruumiillisen työntekijöitä.

Sen aikainen hyvän sovun menettelytapa käy selville viimeksi mainitsemastani Wrigthin kirjoituksesta lainatussa lauseessa: «Sekä työnantajain että yhteiskunnan etu vaatii, että työnantajat lukuisasti yhtyvät työväenyhdistyksiin, joissa he vaikutuksellaan voisivat edistää hyödyllisiä parannuksia, samalla kuin he estäisivät järjestömiä vaatimuksia esiin tulemasta».

Mutta tuollainen menettelytapa ei kelvannut kummallekaan ei työnantajille enemmän kuin työntekijöillekään. Luokkavastakohdat, ilmeinen etujen ristiriitaisuus teki sen kelpaamattomaksi molemmille.

Wright luuli aivan päinvastaista. Hän otaksui työväen haluttomuuden syyksi liittyä hänen johtonsa alaisiin yhdistyksiin olevan sen, »että työväen tila maassamme muutamissa suhteissa on parempi kuin ulkomailla». Menipä hän arveluinensa niin pitkälle harhaan, että uskoi vasta luokkavastakohtien enempi kärjistyttyä työn ja pääoman edustajain tapaavan toinen toisensa sopusointuisessa yhteistyössä, sillä hän profeteerasi näin.' n Näyttää todellakin siltä, että maamme työnantajain sekä työmiesten täytyy saada kokea kovia tapahtumia sellaisia kuin ulkomailla on tapahtunut, ennenkuin he tajuavat että on parasta ajoissa ryhtyä yhteisiin toimiin ja keskusteluilla poistaa sen tietämättömyyden toistensa oloista, joka useinkin on ainoana todellisenä syynä riitojen syntymiseen ja senlaisten parannusten viivytykseen, jotka ajoissa toimeenpantuina olisivat voineet poistaa aiheet katkeruutta ja vihaa synnyttävään tyytymättömyyteen».

Tuommoinenkaan nykyisiä oloja ennustava varoi vaan vaikuttanut yhdistymisen hyväksi. Jäsenluku useimmissa yhdistyksissä päinvastoin vieläkin väheni parina seuraavana vuotena. Väheneminen tapahui kummaltakin sekä työnantajain että työntekijäin puolelta. Vuonna 1894 oli Helsingin t. y:ssä ainoastaan 464 jäsentä, niistä noin 170 ruumiillisen työntekijätä ja pari sataa säätyläiseksi itsensä lukevata. Missä päin enimmäen alettiin Wrigthiläistäkin menettelytapaa vieroa, huomaa v. 1894 jäseniksi liittyneistä. Kaikkiaan oli niitä 85 ja niistä ainoastaan kymmenkunta ei ruumiillisen työntekijöitä. Noissa kymmenessäkään ei ole yhtään tehtailijaa vaan pari professoria, yksi tohtori, kaksi maisteria ja yksi pappi — Muren (Ääniä: Ohhoh!) kansakoulunopettaja — Karvonen ja pari rakennuskoulun käynnyttä, nekään eivät toimessa olevia rakennusmestareita. Ne olivat siis työnantajat ja ne sivistyneet, joille Wrigthin sovinnollinen menettelytapakin osottautui enin kelpaamattomaksi ajan pitkään, sillä esittämiäni numeroita verratessa täytyy vielä ottaa huomioon, että suuri osa, melkeinpä kaikki nuo n. s. sivistyneet olivat rukoilemalla saatu työväenyhdistyksen jäseniksi ja että ainoastaan ani harva heistä edes tiesi työväenyhdistyksestä muuta kuin, että lunasti karhuttaissa jäsenkorttinsa.

Samalla kun edellisestä selviää tuon sovittavan menettelytavan pätemättömyys, kumoa se myös sen porvarillisen sanomalehdistön alituisen märehtimän väitteen, että muka työväenliikkeemme myöhempi johto ja menettelytapa olisivat syynä siihen, etteivät sivistyneet voi ottaa osaa työväenliikkeeseen.

Mutta jo Wrigth ilmaisee tuossa puheena olevassa valitusvirressään pari todellistakin syytä työväen välinpitämättömyydelle työväenyhdistyksistä. Ne ovat »työväestömme enemmistön alhainen sivistyskanta" ja se että »työmiesten ei tarvitse nähdä nälkää".

Niinä vuosina, joita tässä koskettelen kohtasi maataamme taloudellinen pula. Vuonna 1891 loppui parikymmentä vuotta kestänyt kultakausi työväestöltä. Huonot viljavuodet maalla, työttömyys kaupungeissa tulivat vieraiksi. Työväestön

elinehdot kiristivät jopa siihen määrin, että nälkäiset talvella 1894 aikoivat ryöstämällä ottaa ruokatavaroita Helsingin kauppahallista. Näin kriittisenä ajanakaan ei Wrighthin resepti tarjonnut mitään muuta lääkettä nälän] tuskain lieventämiseksi, kun tilaston keräyksen työnpuutteen todellisesta laajuudesta Helsingissä. Tuohonkin ryhtyi Helsingin työväenyhdistys vasta sitten, kun yhdistykseen kuulumaton työväestö omasta aloitteestaan jo oli pitänyt useampia kokouksia ja kun Hallin ryöstämisyritys jo oli tapahtunut! Tällöin avautui työväestön silmät näkemään, ettei moinen menettely kelpaa työväenyhdistykseltä. Muutamat alkoivat silloin puuhaamaan Helsinkiin toista työväenyhdistystä, jolle nimeksi annettiin »Ulkotyöväenyhdistys". Toiset muiden muassa allekirjoittanut alkoivat | vaatia olevien työväenyhdistysten menettelytavan muuttamista anovasta ja sovittelavasta vaativaksi sekä taloudellisissa että valtiollisissa asioissa.

Tämä vaativan äänen kuultuaan alkoi työväestö vähitellen liittyä työväenyhdistyksiin ja sanomalehdistö — siihen aikaan ainoastaan porvarillisia — huutamaan kiihoituksesta ja harhaan menemisestä. Parin vuoden kuluttua oli menettelytapa muuttunut taisteluksi työn ja pääoman omistajain välillä. Kesällä 1896 oli jo työlakkoja parempien palkkatujen sekä lyhemmän työpäivän vuoksi useilla ammattialoilla Helsingissä. Useimmat niistä päättyivät työläisten voitolla. Vaativasta menettelytavasta koitui heti kouraantuntuvia tuloksia. Mutta tuo menettelytavan] muutos ei alkujaan aiheutunut ulkoapäin tulevasta kiihoituksesta, kuten porvarit yhä väittävät, vaan työväestöstä itsestään. Se alkoi nälän kouristuksista työttömäin vatsaissa ja varakkaiden luokkien haluttomuudesta poistaa tyytymättömyyden syitä, niin taloudellisessa kuin yhteiskunnallisessakin suhteessa.

Menettelytavan muuttuessa taloudellisella alalla kehittyi työväen luokkatietoisuus myös yhteiskunnallisesta asemastaan. Ääni valtiollisten oikeuksien ulottamisesta työväestöllekin, alkoi kaikkialla työläisten omasta suusta ja omalla äänellä vasta 1894. Se kuului vielä silloin vaan paikkapaikoin pääasiallisesti Helsingistä, eikä vaatimukset suinkaan olleet suu-

ret. Vaadittiinhan ainoastaan ääni ja mies porvarissäädyn vaaleissa, kunnallisveroja maksaville. Mutta sitäkään vaatimusta ei silloinen työväenliikkeen virallinen menettelytapa pitänyt viisaana. Helsingin työväenyhdistyksen kokouksessa kumosi pari kolmekymmentä jäsentä yli neljään sataan nousevan työläisjoukon mielipiteen. Suuri työväenkokous palokunnan talolla oli nimittäin päättänyt asettua tuolle yhden äänen äänen kannalle, mutta Helsingin t. y. kuukausikokouksessaan joku päivä myöhemmin herrojen Wrigthin, Hjeltin y. m. johdolla, päätti pyytää raastuvan kokousta ääniasteikon alentamiseksi korkeintaan 10.

Moinen työväenyhdistyksen ja työväenliikkeen johtavain henkilöiden menettely kiukutti siihen määrin työläisiä, että kyllä lähti kurkustamme yhtä raikkaalla äänellä sanat: »alas porvarit!» kuin konsanaan nykyiselle puoluehallinnolle kapina-viikolla Helsingissä. Ihan johtokunnan ilmaan räjäyttämistä, tai edes näin yksitellen murhaamista, emme sentään suunnitelleet, vaikka meilläkin oli jo siihen aikaan selvillä anarkismin aakkoset, olimme nimittäin kuulleet fraasin: „ettei asiat maailmassa ennen parane kuin viimeinen kruunupää hirtetään viimeisen papin suoliin”, tiesimme myös Bakunin ihanteen huipun kaivaa maapalloon sellainen reikä johon voi koota kaikki maanpäällä löytyvät räjähdysaineet ja sitten räjäyttää koko hökötyksen uudestaan kaasuksi kristalloittumaan uusien *n* jauhoihmistien” järjelle käsittämättömien utukuvien mukaan. Noin aito radikaaliset toimenpiteet meitä eivät kuitenkaan innostaneet, sillä meissä oli herännyt kunnioituksen tunne jumalallista järkeä kohtaan, eikä se sallinut tyhmyyden meitä voittaa. Järjestelmällinen työ näytti vievän varmasti kohti sitä päämäärää, että ruumiillisen työn tekijät tunnustetaan täyttä kansalaisarvoa tuottavaksi ja tuon tunnustuksen saatua me uskomme voitavan olosuhteita muuttaa työnsaajille siedettäväksi. Työskentely työväenliikkeessä johtuvan menettelytavan muuttamiseksi alkoi ja oli se niin systemaattista, että ennakolta voitiin laskea äänet joilla V. von Wrieth tuli valituksi työväen edustajakokoukseen Tampereella 1896. Ei tahdottu jättää häntä aivan kokouksesta

pois, mutta osoittaa kuitenkin äänestyksellä ettei hän Helsingin työväenyhdistyksen jäsenten enemmistön luottamusta nauti. Tämä epäluottamuksen osotus aiheutui valtiollisen menettelytavan äänioikeusasian vuoksi. Tarkoitus oli saada Tampereen kokouksessa voitolle ääni ja mies puolueen kanta, sekä työväen valtuuskuntaan jyrkemmän suunnan edustajat.

Uuden ja vanhan -menettelytavan puoltajat törmäsivät Tamperenn edustajakokouksessa 10 vuotta sitten niin tuimasti vastakkain, että useat suomettarelaiset mallimiehet valittelivat sitä ettei kokouksen osanottajiin voi järkisyillä mitään vaikuttaa. Enemmistö oli yhden äänen kannalla, sekä porvaris- että talonpoikaissäädyn vaaleissa ja hyväksyi muutenkin jyrkemmän menettelytavan. Tästä oli seurauksena se, että V. von Wriqth luopui valtuuskunnan jäsenyydestä perustellen eroamisensa sanoen m. m.: «Näinä viimeisinä aikoina on maamme työväenliikkeessä esiintynyt uusi jyrkkä suunta, jota minä en voi hyväksyä ja jota minä kumminkin tulisin ainakin jossain määrin palvelemaan, jos ottaisin osaa valtuuskuntaan, joka on valittu ohjelmaa toteuttamaan. En tahdo olla sitä edesvastauksen taakkaa kantamassa, jonka ne miehet ovat ottaneet hartioilleen, jotka ohjaavat liikkeen tähän suuntaan. Olen rauhallisten reformien mies, niiden hyväksi tahdon työskennellä, en pilventakaisten tuumien hyväksi, en suunnan mihin mennään." Wriqthin suuntaa säesti vaasalainen Ansas sanoilla: «Siinä ilmenee se sato, joka on syntynyt muutamilla tahoilla kylvetyistä vihan siemenistä — — Tahdon tämän uuden suunnan herroille sanoa että he koettavat toimia niin, että tapaus edes olisi ainoa laatuaan, sillä jos samallaista menettelyä jatkuu voi, pian koko yhteiskunta olla työmiehiä vastassa". Hra Ansas peiloitteli siis jo kymmenen vuotta sitten työväenliikettä »lahtari-kaartilla".

Mikä oli sitten tuon uuden suunnan ohjelmana, minkälainen sen menettelytapa? Ei enemmän kuin jo sanottu ääniasteikon poistaminen valtiollisissa sekä myös kunnallisissa vaaleissa, yleinen koulupakko, tilattoman väestön maa-

han kiinnitys, ammattitarkastajain luku 4:ksi, raittiusperiaatteen tunnustus, sekä 10 tuntinen työpäivä. Kokouksessa esiintyi mielipiteitä, jotka esittivät tuon 10 tunnin työpäivän käytäntöön saattamisesta lakkojen avulla, mutta ei se saanut täyttä kannatusta. Ehdotettiin myös kiertävän puhujan palkkaamista mutta Ansa piti keinoa vaarallisena. Arveli että sitä voidaan pian pitää »yllytyksenä" lisäten, kun puhujan ottamista oli puollettu raittiuspuhujan esimerkillä, «että radikaalisuus sopii kyllä raittiusasialle, mutta ei työväenpyrinnöille".

Noin vähän vaativa ohjelma niin meidän mielestämme tuiki maltillinen menettelytapa! kauhistutti jo sen ajan työväenliikkeen johtavia aineksia. Ja se nosti silloin pelosta pystyyn yläluokan hiukset. Lehtori Ronimus näki tuosta seurauksena hurjan potkivan ja piehtaroivan — tietysti punaharjaisen — ratsun, jota ei ole helppo saattaa takaisin talliin, jos se sieltä on kerran ulostuotu. Tuo ratsu oli „hurja kansanvalta", jonka »tuomista työväenyhdistyksiin hän ei hyväksynyt". Työväestönkin keskuudessa oli jo silloin aineksia, jotka taas puolestansa pitivät tuota ohjelmaa liian laihana, sitä menettelytapaa, mitä pääasiallisesti päivälehteläisistä kokoon pantu työväenvaltuuskunta voisi noudattaa, liian paljon porvarillisten pillin mukaan tanssivana, liian maltillisena. Pian saikin taas tuo uusi valtuuskunta tuntea olevansa kahden tulen välissä, toisella puolen kapitalistit ja toisella köyhälistön heräävät joukot. Voisin luetella esimerkkejä tuolta ristitulen ajalta, mutta tämä venyisi liian pitkäksi. Sen vuoksi vaan mainitsen, että vaikka Tampereen kokouksen ohjelma ei myöntänyt työlakkoja oikeutetuksi oli valtuuskunnan kuitenkin pakko epävirallisesti sekaantua työlakkojen avustukseen. Tampereen kokous, kuten jo mainitsin, ei liioin hyväksynyt puhujain lähettämistä, mutta kesällä 1898 lähetti valtuuskunnan muutamat jäsenet kuten sanottiin pari puhujaa matkalle väliaikaisesti, mutta kun sanomalehdistössä alkoi kuulua ääniä, että nuo puhujat ovat kiihoittajia kielsi valtuuskunta julkisuudessa ei olevansa lähettänyt mitään puhujia.

Kansanliikkeiden eteenpäin vyöryessä on kolme vuotta sangen pitkä aika, siinä kerkiävät mielipiteet Suomessakin

jo tuntuvasti muuttua. Senpä tähden Turun edustajakokoukseen mennessä kesällä 1899 oli Tampereella valittu valtuuskunta ohjelmineen ja menettelytapoineen kerinnyt tulla kerrassaan kelpaamattomaksi vaikka se, kuten äsken huomautin, koetteli toimia hieman jyrkemmin kuin saamansa määräykset edellyttivät.

Vauhdikkaasti sitten purjehdittiin uutta kurssia eteenpäin Turun kokoukse "Irti porvarillisista" oli Turun kokouksen kirjoittamattomana tunnusmerkkinä. Siellä hyväksyttiin sosialidemokratinen ohjelma, oma puolue hallintoineen sekä jyrkkä valtiollinen menettelytapa. Ammatillista järjestymistäkin siellä pidettiin toisarvoisena, ellei suorastaan valtiollista liikettä vahingoittavana pyrkimyksenä. Entisen kolme vuotta sitten valitun valtuuskunnan jäsenten päättä taas huimasi Turun kokouksen vauhti. Ei kukaan heistä enään uskaltanut ulapalle. Mutta jo samassa kokouksessa kuului koko voimakkaita ääniä myös vielä jyrkemman suunnan hyväksi, eikä kulunut pitkää aikaa kun taas oli puoluehallinnon menettelytapa moitteenaista sekä maltillisempien että jyrkempien puolelta. Tämän Turun kokouksen jälestä erosivat n. s. »sivistyneet».

Aika tästä Turun kokouksesta on usealle läsnäolijalle tunnetumpi kun tähän asti. Minä riennän siis vaan mahdollisimman pian nykyisiin tapahtumiin mainiten vaan, että Turun kokouksesta lähtien on sen hyväksymää menettelytapaa yhä tarvinnut vaan jyrkentää. Sittenmin Viipurin kokouksessa oli keskustelua suurlakon toimeenpanemisesta äänioikeusasian hyväksi, se ei kuitenkaan saanut silloin vielä kannatusta. Forssan kokouksessa hyväksyttiin paljon jyrkempi ohjelma kuin mitä Turun kokous oli tehnyt ja paljon voimakkaampia toimenpiteitä äänioikeusasian perille viemiseksi. On huomattava varsinkin pari kohtaa Forssan ja Turun ohjelman välillä. Turun kokouksessa nimittäin minä koetin saada uskotopykälää läpi ajetuksi, mutta se oli liian hurjaa, Forssan kokouksessa se meni että sojatti. Ainoastaan yksi edustaja asiasta yritti pyytää puheenvuoroa, mutta minun ainaisen liian vallitsevan puheenjohtajatapani vuoksi hän ei sitä saanut.

Periaatteellisessa puolessa hyväksyttiin silloin tunnuslauseeksi, että on estettävä luokkavastakohtien himmentämistä ja pyritävä toteuttamaan ohjelmaa kaikilla keinoilla. Helsingin kokouksessa törmäsi taas uusi, jyrkempi suunta niin voimakkaasti esille, että kokous oli mieluisampi kuin mikään meidän puoluekokous sitä ennen. Se törmäsi taas Forssan kokouksen auktoriteettia, sen julistuksen kirjoittajia vastaan. Ei se ainoastaan niinkuin Ahmala sanoi ollut Obolenskin luona käynti, joka aiheutti Helsingin puoluekokouksessa jyrkkyyden. Kyllä se oli taas jyrkemmän, nopeamman ja tehokkaamman toiminnan vaatimus, joka aiheutti tuon jyrkkyyden. Niin käy kehitys eteenpäin, ne jotka tänään saavat aploodeja jyrkästä menettelytavastaan, huomenna soitetaan ulos puolueesta. Tampereen kokous määräsi puolueen velvollisuudeksi viedä ääninioikeusasia läpi voimakeinoilla, vaikka se voima määrättiin vaan sanoilla, ettei mitään tehdä. (Mielitymistä). Mutta sehän se minun käsittääkseni onkin työväen todellinen voima. Työväen todellinen voima on siinä, ettei se mitään tee, eikä minua mikään saa siitä mielipiteestä pois. Kun työväen koko olemus riippuu siitä, kun sillä koko yhteiskunta lepää ja kun se alusta otetaan pois niin sen täytyy romahtaa niinkuin suurlakko osoitti. Tuollaisen voimakeinon välillä ja sen sivussa voidaan käyttää yhtä ja toista muuta keinoa, mutta kuitenkin on-se jyrkkä menettelytapa, jolla voittoja saavutetaan. Sillä on saavutettu tähän asti niin suuria tuloksia että niiden luetteleminen kävisi pitkäksi. Sillä on saavutettu lyhennetty työpäivä, 10 tuntinen, joka Tampereen kokouksessa Wrigthin mielestä oli niin hurja vaatimus, ettei hän mitenkään sen mukaan sanonut jaksavansa purjehtia. Samoin on parannuksia työväen palkan suhteen saavutettu ja valtiollinen asema on myöskin korjannut. Mutta nyt minun siipeni ei jaksu niin kauas, minulle on tullut sulkasato, minä en jaksu lentää niinkuin aikoinani toivoin kaikkein jyrkimpien mukana. Minun tulevaan menettelytapaan nähden täytyy huomauttaa että minä en sitä käsitä, minä en voi siihen jyrkkyyteen nähdä mitään aihetta. On menty niin pitkälle eteenpäin, että minä olen jäänyt jälkeen. Se ei ole mikään kumma,

en minä sitä ihmettele, kyllä minä olen sen tietänyt, se johtuu historian välttämättömästä menosta. Meidän työväenliikkeessä on käynyt niinkuin aina käy; uudet äsken heränneet joukot ovat kiihkeämpiä kuin ne, jotka ovat enemmän aikaa olleet mukana ja että ne yhä kiihtyvät, johtuu siitä, että tapaukset menevät hurjaa vauhtia eteenpäin. Ne, jotka tänä vuonna ovat heränneet, tekevät sen toisissa olosuhteissa kun ne, jotka ovat sen tehneet edellisenä vuonna. Me jotka olemme ennen toimineet, me olemme kuluttaneet kaikki voimamme, me emme usko, meillä ei ole aikaa, me emme rohkene ajatella niin pitkälle kuin nuoremmat. Siksi en ihmettele että täällä on henki joka asettuu paljon vaativammalle kannalle kuin me. Me olemme saarnanneet vihaa, äärimmäistä vihaa, me tosiaankin olemme kerta toisensa perästä koettaneet opettaa huutamaan »alas porvarit" ja nyt en ihmettele jos meille Tainion kanssa sanotaan, että porvarit ovat ne „ostaneet". Me saarnasimme vihaa ja katkeruutta ja olemme edelleen sitä mieltä, että kyllä siihen on syytä niin tavattomasti, yhä enemmän siihen on syytä sen vuoksi, että taistelu kiihtyy yhä kiivaammaksi ja minulla ei ole sitä vastaan vielääkään mitään muistuttamista, muita minä vaan tahotoisin, että vihaa voitaisiin käyttää niin, että päästäisi sillä eteenpäin, tuloksiin. Sillä jos vihaakin käytetään taitamattomasti, niin voidaan sillä vahingoittaa liikettämme. Minusta on viha yhtä tärkeä ase kuin veitsi, tai muu vielä voimakkaampi ase. Ja jos viha kuohuu yli äyräittänsä kuten viime viikkoina minun mielestäni on tapahtunut, niin siitä saattaa koitua vahinkoa työväenliikkeelle siten että tulee seurauksia, jotka hetkeksi vievät vähän taaksepäin. Ja minä olen sitä sorttia taistelun mies, vaikka en viime aikoina jaksanut taistellakkaan, minä olen sen menettelytavan puoltaja, että voimme pitää kaikki asemamme. Ennemmin vähän aikaa levähtää saavutetussa asemassa niin ettei ole pakko peräytyä siitä. Siinä se erikaltaisuus minun ja ehkä tämän kokouksen enemmistön menettelytavan välillä. Sen johdosta minä arvelen, että minun tulee astua ulos puolueesta. En tunne kaikkia tapahtumia niin hyvin kuin useimmat täällä saapuvilla olijat

ja niin en rupea koskettelemaan viime aikojen tapahtumia, kun sen voivat toiset paremmin tehdä ja ehkä minä niissä voisin sanoa vähemmän tuntevana sellaista joka ei ole paikallaan. Minä lopetan pitkän esitykseni seuraaviin loppupäätelmiin, jotka tulkitsevat minun kantani vastaisuuteen nähdén:

1:ksi Puoluekokous on sitä mieltä, että vaikka sosialidemokratisen puolueen on aina pysyttävä hyökkäävässä asemassa, on se kuitenkin tapahtuva puhtaasti sosialidemokratisten periaatteiden mukaan ja toistaiseksi, kunnes on saatu äskettäin mukaan liittyneet suuret joukot enemmän sosialidemokratiiseen ajatustapaan syvennetyiksi, sekä kokemusta eduskunnallisesta työstä puolueen hyväksi, voisi suullinen sekä kirjallinen agitatsioonityö olla vähemmän luokkavihaa kiihdyttävää ja enemmän periaatteellista selvittävää laatua.

2:ksi. Puolueen suhde venäläiseen vapautisteluun on ennakolta vaikeasti määriteltävissä, se kun riippuu tekijöistä, joita on mahdollon edeltä päin tuntea. Se tosiseikka, joka jo tässäkin maassa on tullut verisesti todistetuksi, että jokaisen maan köyhälistöllä on aina porvaristonsa, josta sen ensin olisi suoriuduttava, on tässä suhteessa kuitenkin aina huomioon otettava.

Alustus otettiin vastaan vilkkailla suosionosoituksilla.

Asiasta syntyi seuraava keskustelu:

Kosonen: Tämä kokous on suljettu ja meidän puolueemme keskinäinen, niin nyt täällä on oikeus näyttää vaikka puukkoa ja minä erityisesti tunnustan kuuluvani tässä puolueessa löytyviin räjähtäviin aineksiin. — Mitä koskee kysymystä menettelytavasta, niin Salin ja minä olimme Tampereen kokouksessa vaalilakon kannalla. Nyt kun on kysymys uudesta menettelytavasta, niin olen sillä kannalla, että pohjana alustuksille on se mitä Sirola esitti, että Tampereen ja

Helsingin kokousten pöytäkirjat, mutta vielä enemmän se, mitä virallinen alustaja sanoi. En käytä tässä pitkää puhevuoroa, minä olisin vallan iloinen siitä, että kysymys menisi valiokuntaan ilman laajempia puheharjoituksia, mutta kerran se ei ole mahdollinen, niin turhaa siitä lie puhua. Mitä koskee poliittista menettelytapaa, niin ei se ole niin, mitä me sosialidemokratit teemme, vaan mitä me kansainväliseen puolueeseen kuuluvina saamme tehdä. Amsterdamin kokous piirsi sangen tarkkoja ääriviivoja niissä suhteissa ja kansainvälinen sosialidemokratia tunnustaa yhteiskunnalliset taistelukeinot sen mukaan, kun olosuhteet sallivat ja sen mukaan myöskin me saamme tehdä, eikä niinkuin tahdomme. Jos jossakin maassa eduskunnalliset taistelukeinot ovat sellaiset, että mahdollisimman paljon rauhallista menettelytapaa voidaan käyttää, on sosialidemokratien omaksuttava tämä taktikka. Jos taas, niinkuin Venäjällä, olosuhteet pakottavat aseelliseen toimintaan, niin se on oikeutettu. Siinä ovat selvät rajat ja minä toivon että minua ymmärretään, että meillä sisäisessä politiikassa on vaalitaistelu ainoa oikea ja järkevä tapa. Jotka eivät tätä tahdo käyttää, ne ovat potkittavat pois puolueesta. Siis sisäpolitiikassa täysin eduskunnallinen menettelytapa. Suhteesta Venäjän vallankumoukseen on vaikea määritellä lopullista kantaa. Mutta sen mitä minä käsitin, eiköhän ole kokonaan jätettävä menettelytapaa riippuvaksi siitä, mitkä olosuhteet ja miten vallankumous Venäjällä kehittyi ja niitä lähinnä seuraamaan on edelleen valtuutettava puoluehallinto. Sille on jätettävä täydellinen valtuus menettellä asianhaarojen mukaan. Minä hyväksyn täydellisesti tähänastisen puoluehallinnon toimeenpanevan valiokunnan menettelytavan. En epäile, ettei tässä kokouksessa valittu myös tulisi suhdetta ymmärtämään. On ollut ja tulee olemaan monta mielipidettä siitä menettelikö, puoluehallinto oikein vai väärin, mutta Venäjän vallankumoukselliset ovat selittäneet että he sen hyväksyvät ja minun mielestäni he ovat pätevät siitä lausuntonsa antamaan. Nyt on vaikea sanoa tuleeko meidän olla aseellisesti varustetut vai ei. Minä en mitään väitä. Jätän jokaisen yksityisen vapaaksi asiaksi

sen päättämisen. Mutta puolue puolueena pyytää puoluehallintoa ottamaan selville ja käyttämään niitä taistelukeinoja, joita se hyväksi näkee. Mutta tätä ei voida noudattaa ellei meidän puolueessa puoluekuri tule paljon ankarammaksi sillä kovin holtittomia me olemme olleet. Siksi puoluekurista on tässä kokouksessa tehtävä päätös, se on tärkeä seikka. Jos me valitsemme eduskunnan, niin meidän täytyy siihen luottaa, meillä täytyy olla täysi luottamus puoluehallintoon ja sen menettelytapaan erittäinkin, kun se on täysin johdonmukainen. Mitä koskee eduskunnan kansanvaltaisemmaksi saamista, niin siinä suhteessa jääköön se puoluehallinnon toimenpiteistä riippuvaksi, minkä se hyväksi katsoo. Jos vallankumous Venäjällä tulee ratkaistuksi sillä tavalla, että mahdollisimman kansanvaltainen eduskunta siellä tulee, silloin meidän luonnollisesti on valvottava missä määrin näemme oikeuteksi ryhtyä muuttamaan omaa eduskuntaamme kansanvaltaisemmaksi. On siis kokonaan riippuvainen Venäjän vallankumouksesta oman eduskuntamme suhteen loppuvaatimusten toteuttaminen. Jos meidän puolueemme tähän astinen toiminta on ollut melkein pelkästään agiteeraamista, niin nyt me astumme käytännöllisen elämän vakavaan, harkitsevaan työhön, siihen, jota kansainvälinen sosialidemokratia meiltä odottaa. (Hyvä.)

E. Valpas: Minä kuulun niihin, jotka koettivat saada meidän „asikkalaista” alustamaan tämän kysymyksen ja pakotimme hänen siihen, vaikka oli pelättävissä että tuo vaiva tulee hänelle liian suureksi, että lyhentää jonkun vuoden ikää. Ja me luulemme että alustus on ollut tälle kokoukselle niin suureksi hyödyksi, että se tulee palkituksi. Tahtoisin ensin mainita eräästä ilmiöstä puolueen keskuudessa. Meillä on viime aikoina ilmennyt runsas määrä eri ryhmiä, jotka tahtovat yhteiskunnallisia oloja parantaa. Meillä on puolueesamme niin sanottuja »Kurikkalaisia”. Niillä on myös oma ja suuressa määrin omituinen taktiikkansa. Se on kyllä jokseenkin johdonmukainen ja sillä on vissi aatteellinen perustus. He nimittäin uskovat amerikkalaiaen filosofi Emersonin mukaan, että löytyy maailmassa yleishenki, joka muka vai-

kuttaa kaikkiin ihmisiin ja se vaikuttaa varsinkin erinäisissä ihmisissä ja nämä ihmiset muka tulevat sellaisiksi kansan johtajiksi, jotka vaikuttavat kansan kohtaloihin ja historian kulkuun. Kurikka on sellaisen hengen elähyttämä. Jos hänen otamme johtajaksi, niin pääsemme auttaviin tuloksiin. Se on äärimmilleen kehitettyä individualismia. Se katsantokanta on maailmassa jotenkin yleinen. Luottamus yksityisten voimaan viepi useihin eri tehtäviin. Voi johtaa vihdoinkin anarkismiin. Anarkismi ei ole muuta kuin tuollainen individualismista suoraan johtunut usko, että yksikin henkilö, jollakin voimakkaalla teolla vaikuttaa niin mahtavasti yläluokkalaisiin ja sen rinnalla niin kammottavasti suuriin joukkoihin, että yhteiskunnallisia korjauksia olisi sillä tavalla saavutettavissa. Minuakin on työväen puolueen kesken syytetty tuollaisesta anarkismista, mutta minä olen jyrkästi tuon suunnan vastustaja. Minä selitän ettei sillä voimassa olevaa yhteiskuntajärjestelmää muuteta, jos joku vallassa olija ammutaan. Silloin kun täällä oli Bobrikoffin systeemi vallassa, niin emme me silloinkaan luottaneet tuollaisiin. Me selitimme vastoin perustuslaillisten vakuutuksia, ettei Bobrikoffin järjestelmä sillä sortunut, että joku virkamies ammuttiin, mutta ne olivat paljon voimakkaammat vaikuttimet. Japanilaisten tykit siihen vaikuttivat monin kerroin enemmän, kuin ne pienet laukaukset, joita Suomessa ammuttiin. . Vielä enemmän vaikutti siihen Venäjän vallankumousliike. Me olemme aina selittäneet että anarkismi ei kuulu meille, vaan vastustamme sitä. Me koettamme poistaa niitä yhteiskunnallisia epäkohtia, jotka anarkismiin johtavat. Mikäli me neuvomme toisenlaisia menetelytapoja, sitä vähemmän ihmiset turvautuvat tuollaisiin. Kaikissa maissa on sosialidemokratia ollut suurin anarkismin hävittäjä ja niin se tulee meilläkin epäilemättä olemaan. Meillä ei ole sen hartaampaa toivoa, kuin että sosialidemokratia saavuttaisi yhä suurempaa jalansijaa.

Sosialidemokratia on luokkataistelun kannalla. Tämä perustuu siihen, että työntekijän ja työnantajan välillä on olemassa luokkataistelu. Ihmiset ovat jaetut kahteen ryhmään anastajiin ja anastuksesta kärsiviin ja näiden välillä on

luokkataistelu, jota me koetamme johtaa niin, että siitä olisi etua köyhälistölle. Vasta silloin kun sosialidemokratinen järjestys on vallalla, silloin, kun siihen johtavat taloudelliset syyt ovat pois, silloin ei tarvita enää luokkataistelua. Meidän luokkataistelumme on ollut etupäässä valtiollista, syystä kun emme ole voineet perustaa kunnollisia ammattiliittoja, emme ole voineet koota rahastoja voidaksemme näiden avulla onnistua täydellisesti. Siihen ovat olleet syynä meidän valtiolliset oloimme. Meillä on ollut syytä pelkoon, että se virkavalta, joka meillä on viime aikoina vallinnut, rupeaisi vainoamaan tuollaisia ammattiyhdistyksiä ja jonkun tekosyyin nojalla veisi kootut varat itselleen. Kun ammattiyhdistys liikeolojen pakosta on ollut näin heikkoa, niin meidän on saadaksemme voimia kootuksi ja harjaantuneiksi, täytynyt pitää poliittillista taistelua etukynnessä. Poliittisessa taistelussa me saavutimme Helsingin kokouksessa jonkun verran yhteistä suunnitelmaa. Toveri Ahmala on moittinut meitä, että sen kestäessä ja vielä jälkeensä olemme riidelleet. Olkoon niin että siinä riidassa esiintyi rumia puolia, mutta tuo riita on ollut välttämätöntä, että saataisiin selville mikä menettelytapa on otettava, että se johtaisi tuloksiin. Me hyväksyimme sellaisen menettelytavan, että rupesimme poikottamaan eduskuntaa, jossa meillä ei ollut mitään sananvaltaa. Minä olin myös tuollaisen tavan puolella, mutta se riita vaikutti minuun niin, että minä Tampereen kokouksessa en enää arvellut voivani äänestää jyrkkää menettelytapaa. Minä arvelin, että sellainen keskinäinen riita tekisi kaiken puolue-toiminnan mahdottomaksi. Oli hauska kun sen jälkeen huomasi, että puolueemme oli yksimielisempi kuin olisi ennen voinut olettaa. Niinpä „Kansan Lehtikin” asettui poikottautavan puolelle ja yleensä työväen sanomalehdet asettuivat kokonaan sitä suuntaa puolustamaan. Että se menettelytapa oli oikea, osottaa paraiten ne suuret köyhälistölaumat, jotka Tampereella sitten tulivat työväenliikkeeseen ja sosialidemokratiseen puolueeseen. Samoin muualla Suomessa vastasi se menettelytapa köyhälistön tunnetta. Se kokosi väestöä ja muodosti sen suuren armeijan, jolla sitte koetettiin vaikuttaa

eduskunta-asian ratkaisemiseksi toivottuun suuntaan. Kun Helsingissä pidettiin yleinen äänioikeuskokous, niin siellä oli edustajia jotka edustivat yhteensä 200,000 kansalaista ja olivat kaikki ehdottomasti meidän vaatimustemme kannalla äänioikeusrajoitusten suhteen ja valmiita suurlakolla näitä vaatimuksia kannattamaan. Tällä kokouksella oli etupäässä demonstreeraava merkitys. Se valaisi, kuinka suuri määrä kansalaisia jo oli valmiina tarpeen tullessa taistelemaan meidän äärimmäisellä keinolla, suurlakolla. Sellainen lisäys meikäläisten harrastusten ympärille, sen täytyi vaikuttaa mahdollisesti jos minkään. Se näytti että sosialidemokratinen hirviö on kasvanut, ja herramme kyllä huomasivat, ettei se vähään tyydy. He rupesivat myöntämään kansanvaltaisia uudistuksia, peljätessään sosialidemokratian liiaksi kasvavan elleivät myöntäisi. Heillä oli kyllä tämä pelko, vaikka he eivät sitä tunnustaneet. Itävallassa ovat vallassaolijat suoraan selittäneet, että sosialidemokratia on päässyt niin suureen vauhtiin, että sitä on estettävä sillä tavalla, että poistetaan niitä rajoituksia, jotka ovat kansanvaltaisen eduskunnan esteenä. Muutamista «Helsingin Sanomien» lauseista voi päätätä, että täällä samanlaista mielipidettä on vallassa.

Me koetimme vaikuttaa, että eduskunta saataisiin mahdollisimman hyvä, mahdollisimman kansanvaltainen. Kiitetävä asia on, että puolueemme enemmistö koetti viimeiseen asti vaikuttaa vaatimuksillaan siihen suuntaan. Ja sen ylläpitämä suurlakon uhka ei suinkaan ollut mitään turhaa pelotusta. Olkoon, että sillä suurlakolla ei olisi tullut ratkaisevaa voittoa, mutta se olisi ollut niin hyvä herätyskeino, että yksin sentakia sen olisi kannattanut tehdä. Kun 200,000 olisi sen tehnyt, niin siitä olisi muodostunut jollei ehjää kansalaisista lakkoa, niin suuressa määrässä yleinen lakko. Näin olisi vallankumous tapahtunut, jollei eduskunnassa niin ainakin useimmissa aivoissa. Yhä enempi kansalaisia olisi kääntynyt eduskuntavaatimuksemme puolelle. Se oli yksi suurlakkohommamme tarkoituksia. Tuntui sentähden ikävältä, kun puoluean keskuudessa saattoi löytyä ryhmiä, jotka rupesivat sanomaan: ei sillä ole mitään merkitystä! Tämän to-

siaan kurjan menettelytavan puolella olivat meidän ruotsinkieliset sosialidemokratit. En usko, että ne olivat kokonaan, mutta ainakin tuo »Arbetaren" lehti. Ja se saattoi montakäsitykseen, että koko ruotsinkielinen työväki kyllä meni sille kannalle. Mutta sen viimeinen edustajakokous näyttää selvästi, että luokkataistelun henki sielläkin on puhkaissut kuorensa ja olisi asettunut niitä vastaan, jotka asettuivat kansanliikkeen tielle.

Nyt meillä on uusi eduskunta. Emme ole saavuttaneet kaikkia niitä oikeuksia, joita olimme toivoneet. Mutta jos meidän vaatimuksemme olisivat olleet sellaiset, kuin eduskuntalaki nyt on, niin kyllä yläluokka olisi niistä tinkinyt. Me olisimme saaneet lain, jossa olisi vielä enemmän supistettu äänivalta kuin nykyisessä. Ruotsalaisherran E. Schybergsonin lausunnosta kävi valtiopäivillä selville, että hänen ryhmänsä herrat ovat pitäneet tehtyäkin lakia liian pitkälle menevänä. Mutta porvarit toteuttivat sillä tarkoituksiaan. Porvarien tarkoitus on aina ollut hajottaa työväen rivejä. He viskaavat jonkun verran myönnytyksiä, ja sitte kun osa työväestä on tullut tyytyväiseksi ja luopuu vaatimasta, niin toiselle osalle jäävät laajemmat oikeudet myöntämättä. Tuomoinen oli uusi eduskuntaehdotus. Se oli pitkälle menevä heikontamisehdotus. Ja kun sen tunnetuksi tultua osa sosialidemokrateista piti suurlakkoa tarpeettomana, niin porvarit eivät tahtoneet myöntää muuta kuin mitä pitivät välttämättömänä. Kun vastustusta oli ilmennyt meidän omissa riveissä, ei enää olisi maksanut vaivaa lakkoa tehdä. Mutta sittekin oli perin lapsellista liian aikasin ilmoittaa, ettei siitä suurlakosta tule mitään. Parasta olisi ollut antaa porvarien olla pelossa, että kyllä se sittenkin tulee. Ehkä se olisi vaikuttanut joidenkin korjausten saamiseksi sanottuun lakiehdotukseen.

Ehkä meillä tulee olemaan sellainen eduskunta kuin on tunnettu. Ei se ole sentään varmaa. Voihan sattua välillä tapauksia, jotka tulisivat pyyhkäisemään sen pois. Tuota emme kuitenkaan ennakolta tiedä. Mahdollisena voidaan pitää, että tuo eduskunta tulee meillä olemaan. Se tekee

käänteeseen suhteissamme valtiopäiviin. „Poikottaus" lakkaa. Olemme yksimieliset, että uuden *eduskunnan vaaleihin tullaan ottamaan osaa*. Nyt avautuu uusia mahdollisuuksia meidän puolueelle. Minkälaisia ne sitte tulevat olemaan? Lasketaan niitä edusmiespaikkoja, joita tultaisiin saamaan. Arvelut menevät aivan eri suuntiin. Useat lienevät kyllä siinä uskossa, että me emme voi saada sinne enemmistöä. Saadaksemme enemmistön, pitäisi meidän saada sinne 101 edustajaa vähintään. Näin paljon me emme pitkiin aikoihin saa. Me tiedämme, että sen eduskunnan enemmistö tulee seisomaan nykyisen taloudellisen kehityksen pohjalla. Mutta melkoisesta vähemmistöstä on meillä toiveita. Täytyy merkitä olosuhteiden, agitaattoriemme ja muiden kansan valistajain laskuun, että puolueemme on sangen laaja. Se on laajempi kuin monessa muussa maassa joissa liike on jo vanhempi. Norjassa on vaan 16,600 maksavaa jäsentä ja meillä niin suuri jäsenmäärä kuin tälle kokoukselle on esitetty. Mutta siitä huolimatta se työläisosa, joka meidän kanssa tulisi äänestämään, ei mahtane olla ylen suurilukuihin. Vielä löytyy paljon työläisiä, jotka tulevat äänestämään pappien ja muiden mukana. Etenkin naisten joukossa! Neiti Sillanpää! Monet naiset tulevat äänestämään virsikirjalla, monet papit äänestävät tuhannella akalla. (Naurua.) Vieläpä miesten keskuudessa on mielipiteitä, jotka ovat sosialidemokratialle vastakkaisia. Tästä seuraa, että työväen puolueen äänimäärä ei tule kovin suuri monilla paikkakunnilla. Minä olen voinut lyödä useita vetoja siitä, että sosialidemokrateja ei tule eduskuntaan 50. Täällä on maisteri Vuolijoki, jolta minä tulen saamaan kahvit ja kaikki, jotka ovat meidän seurassa silloin kun tulee tieto eduskuntavaalien tuloksista, saavat sen vedon perusteella maisterilta kahvit. (Naurua. »Päivälliset lupaan, ellei tule yli 50!» huutaa Vuolijoki). Toivon että silloin olisi niissä maisterin kekkereissä yhtä suuri joukko kuin nyt täällä. Minä varmaan tulen voittamaan. Ja sitte syömme vankasti! Meille tulee sinne uuteen eduskuntaan vain jonkunlainen pieni vähemmistö. Siis voitto, joka on saavutettu, ei ole niin kovin suuri. Niitä